

PJ Insurance, Inc.

5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254

For All Your Insurance Needs.

Life, Health & Disability insurance
Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
General Liability & other

"Ask us for new
Obamacare health
insurance quote"

Contact: Satvir K. Singh
Office Manager

Ph: 317-248-4802

Email: info@pjinsuranceinc.com

TOLL FREE

844.FLY.POSH

Best Price Promise

www.poshtg.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM

\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)

ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

24/7 Customer Service

ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ

1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

USPS - PP 1

Fifteenth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 15, Issue 51, December 20, 2014

20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹੇੜਾਂ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਖੋਲ੍ਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਫਿਰਕੂ ਰੰਗ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਬੇਬਾਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਰਿਸ਼ਟ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹੱਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਨਾਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਤੇ ਸਾਧਵੀ ਨਿਰੰਜਨ ਜਯੋਤੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਨਫਰਤੀ ਬਿਆਨ ਅਜੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਆਗਰੇ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਕਟਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਨ, ਜਰਮਨ ਵਾਲੇ ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਜਪਾਨ ਵਾਲੇ ਜਪਾਨੀ ਹਨ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਾਸੀ ਹਿੰਦੂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਭਾਗਵਤ ਦੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁਟ ਹੋਣ ਲਈ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਲਈ ਆਗੂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ

ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ 'ਫਿਰਕੂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ' ਨੂੰ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਝਾੜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਦੀ ਕਾਫੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਤੋਂ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰੇਗੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ, ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੇ 'ਲਫਮਣ ਰੇਖਾ' ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ।

ਸਵਰਾਜ ਵੀ ਭਾਗਵਤ ਗੀਤਾ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਗ੍ਰੰਥ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਅੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਨੇ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਪਿਛੋਂ 800 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੂ ਸਵੈਭਿਮਾਨ ਦੇ ਹੱਥ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਕ ਦੇ

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਰੂਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ-ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਪਿਛੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੇਤੇ ਆਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡੀਓ ਉੱਤੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬਾ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਲਜੁਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪੜੀ ਹੈ ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੋਸਤ ਦੀ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਹੱਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਰਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ ਅਫੀਮ, ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਭੁੱਕੀ, ਚਰਸ ਤੇ ਗਾਂਜਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕਰਨ ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

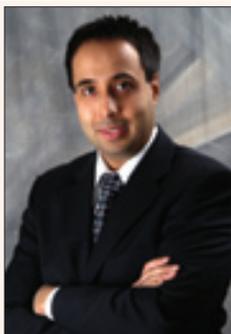
Dhade & Associates, PC

Immigration Lawyers

WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

*ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
*ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
*ਡੀਪੈਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜ਼ੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
*ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

Ph: 248-254-3441

Fax: (248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro

7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Estb. 1975

World Wide Travel

www.fly2world.com

ਸਸਤੇ ਟਿਕਟ ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ

DETROIT 734 838 9998

TOLL FREE 866 66 INDIA

CHICAGO 312 224 8800

DELTA AIRFRANCE ETIHAD QATAR

ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੈਵਿਡ ਵਿਲੀਅਮ ਡੋਨਾਲਡ ਕੈਮਰੂਨ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਪੂਤ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਵੱਲੋਂ ਕੈਮਰੂਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਰਹੇ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵੇਲੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਨਿਉ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ ਸਥਿਤ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵਤਨ ਲਿਆ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 19 ਜੁਲਾਈ 1974 ਨੂੰ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਨਾਮ ਵਿਖੇ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸਾਇਦ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਵੱਲੋਂ ਕੈਮਰੂਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵੇਲੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪਿਸਤੌਲ (ਵੈਬਲੇ .45 ਬੋਰ ਰਿਵਾਲਵਰ), ਇਕ ਚਾਕੂ ਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਡਾਇਰੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ ਦੇ ਬਲੈਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਰਨਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੇਕਦਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦੇ ਵੀ ਤੁੱਲ ਹੈ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜਜ਼ੇਈ ਅਰੰਭ

ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਿਨਟ ਸਕੱਤਰ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੀਫ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਲਟੀਮੇਟਮ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਇਹ ਆਖਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਫਰਵਰੀ 2013 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤ ਫੇਰੀ ਮੌਕੇ ਜਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਉੱਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਸਨ ਬਲਕਿ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਜੀਟਰ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ (ਬਰਤਾਨੀਆ) ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਲਾ ਵਰਕਾ ਵੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਤਨ ਲਿਆਉਣ ਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਅਰੰਭ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ।

ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ ਸਾਲ 2015 ਲਈ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਲ 2015 ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਲੰਬੀ 14 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫਾਈਨਾਂਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਸਾਖੀ ਉਤੇ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਭੰਗੜਾ ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਫ ਰਿਵਿਊ (ਟੈਕਸ ਅਪੀਲ ਬੋਰਡ) ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ

ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ

ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਲੋਕ ਕਾਊਂਟੀ ਬੋਰਡ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੋਰਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਰੀਐਲਟਰ ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਨ। ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ 25 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਉਹ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਰੀਐਲਟਰ, ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਈਟ ਟਾਈਮ ਮਲਟੀ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ-ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ-ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ-ਫਾਈਨਾਂਸ ਸੈਕਟਰੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ-ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਨੂਆ-ਯੂਥ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਰੋਬਿਨ ਘੋਂਤੜਾ ਅਤੇ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ-ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਸਬੰਧੀ 31 ਦਸੰਬਰ, ਬੁੱਧਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਖੀਸੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਆਏ ਫੰਡ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਮੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਔਰਤ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਏ.ਐਨ.ਐਮ. ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏ.ਐਨ.ਐਮ. ਨੇ ਗਰਭ ਦੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਂ ਕਾਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਹਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਐੱਚ.ਬੀ., ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਆਦਿ ਦਾ ਚੈੱਕਅਪ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰੁਰਲ ਹੈਲਥ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਤੇ ਆਇਰਨ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈਬਰਟਰੀ ਟੈਸਟ, ਅਲਟਰਾ ਸਾਊਂਡ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਫਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਗਰਭ ਦੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਵ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਬਾਲ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਪੰਜੀਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 26652 ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 270 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੇ

ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਤਕਰੀਬਨ 28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਔਰਤਾਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਣੇਪਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਜਿਵੇਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ, ਨਾਰਮਲ ਜਣੇਪਾ, ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸੁਵਿਧਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਫਤ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਜੋ ਹਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਵਾਰ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਖੁਰਾਕ 'ਤੇ ਹੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਪ੍ਰੈਲ 2014 ਤੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ 7721 ਜਣੇਪੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਸਮੇਂ 18 ਲੱਖ 29

ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਤੋਂ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਚਾਰਟ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੁਕੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਣੇਪੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਮੁਫਤ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੇਂਡੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 700 ਰੁਪਏ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਣੇਪੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 0 ਤੋਂ 1 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀ ਤੇ 0 ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਅਵੇਅਰਨੈੱਸ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਏ.ਐੱਸ.ਮਾਨ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾਗਰੂਕ ਕੈਂਪ ਲਗਾਏ ਜਾਣ।

Wanted live in Housekeeper
A Punjabi family in Aurora, Illinois needs a live in housekeeper.
Good salary with boarding and lodging.
 ਅਰੋੜਾ, ਇਲੀਨਾਏ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਘਰ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ
Please call Sunita @ 773-370-7106

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
 E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service
 United Airlines, British Airways, Jet Airways, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.
For Emergency Call anytime at 847-673-3825 EARLY BIRD SALE!!!! Domestic fares available

Want to Buy a House or TH or Apt ? Call Now for your real estate needs!
Call Madan Khatri 847-530-1550
 www.PropertyZoo.com
Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of the Year by the MORE* MLS Board Committee.
 Top Producer at the office in 2011 & 2013
 *****A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!!!*****
Madan Khatri
 Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sistar Mortgage
 Minimizing Cost, Maximizing Investment
 www.SistarMortgage.com
Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
 Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
 Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
 *Refinance up to 125% value of the house.
Loans Available In Most States!
 > 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

48055 East Michigan Ave., Canton, MI 48188

Ph: 734-578-3251

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

25 ਦਸੰਬਰ 2014, ਵੀਰਵਾਰ

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ

27 ਦਸੰਬਰ 2014, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਜਥੇ: (1) ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥਾ (2) ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਜਥਾ (3) ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਦੇਸਰਾਜ ਦੀਵਾਨਾ (4) ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (5) ਭਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ

Moon Star Express

7277 Rawsonville Rd.,
Belleville, MI 48111

734-485-1100

734-564-1469 (Cell)

sukhi@moonstarexpress.com
www.moonstarexpress.com

Your Decision Is Our Vision

BTS Carrier Inc.

50983 Weston Dr.,
Plymouth MI 48170

734-233-8464

btscarrierinc22@hotmail.com

Dhillon Freight Carrier, LLC

734-444-9625

www.truckertoday.com

"Always on time"

ਆਸੂਤੋਸ਼ ਸਮਾਧੀ

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨੇ ਉਡਾਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਂਦ

ਜਲੰਧਰ: ਨੂਰਮਹਿਲ ਦੇ ਦਿਵਿਆ ਜੋਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿਚ ਬੀਤੀ 29 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨੇ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਘੇਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨੂਰਮਹਿਲ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਮਹੀਨਾ ਵਾਰੀ ਭੰਡਾਰੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਈ ਕਿ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣਗੇ। ਡੇਰਾ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭੰਡਾਰੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ 'ਆਸੂ ਬਾਬਾ ਆਏਗੇ' ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਤੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਿਹਾ ਜਾਵੇ।

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਾਵੇਂ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਡੇਰਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੋ, ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਾਵੇਂ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤੇ ਜਲਦੀ

ਫਿਰ ਗੂੰਜੇ 'ਆਸੂ ਬਾਬਾ ਆਏਗੇ' ਦੇ ਗੀਤ

ਪਰਤ ਆਉਣ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਬਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਡੇਰੇ ਉੱਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਿਕੰਜਾ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੀ ਦੇਹ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਹੈ।

ਮਸਲਾ ਨਿਬੇੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਖੁੰਝੀ ਸਰਕਾਰ

ਜਸਟਿਸ ਬੇਦੀ ਵੱਲੋਂ 18 ਮਾਰਚ ਨੂੰ 'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ' ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ 9 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮਸਲਾ ਨਿਬੇੜਨ ਦਾ ਕਾਰਗਰ ਸਬੱਬ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਅੰਤਰਿਮ ਪਰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਕਾਨਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ 'ਵਤੀਰੇ' ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਹਿਣ ਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 29 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਦਿ ਤਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਸੰਜੀਦਗੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਜਾ ਸਕੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਬੈਂਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਖੁਦ ਹੀ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤਾਈਂ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਹੀ ਦਰਜ ਹੋਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 174 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਾਹਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਨੂਰਮਹਿਲ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਿਵਿਆ ਜੋਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਬੇਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੇ 'ਪੁੱਤਰ' ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਤੇ ਦਿਵਿਆ ਜੋਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਇਤਫਾਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਮੁਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਰੀਟਾ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੇ 'ਪੁੱਤਰ' ਤੇ 'ਡਰਾਈਵਰ' ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਡਰਾਵਾ

ਤਰਨਤਾਰਨ: ਇਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਅਸਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਵਜੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਿਵਾਯ ਜਯੋਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ (ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ) ਦਾ ਇਥੇ ਸਥਿਤ ਡੇਰਾ (ਆਸਰਮ) ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਮੁਰਾਦਪੁਰ ਸੜਕ ਸਥਿਤ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਚਾਬੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਰਮ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ

ਅਫਵਾਹ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਨਰਮਖਿਆਲੀ ਤੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਭੇਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੰਦਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਨਝੜੀ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ

ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵੈਸੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਸੰਬੋਧਨ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਥਿਤੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਨਝੜੀ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਨਾਵਾ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਚਾਬੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਜੇਕਰ ਮਾਪੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਏਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਮੈਕਗਿੱਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 4-8 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 372 ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਇਕ ਸਾਢੇ ਜਿਹੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਮੈਕਗਿੱਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਐਂਡ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਸਾਇਕੋਲੋਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਇਕ ਖਿਡੌਣਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ

ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖਿਡੌਣੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਝਾਤ ਨਾ ਮਾਰੇ। ਇਕ ਛੁਪਾਏ ਹੋਏ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਖੋਜੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਰਤ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਖਿਡੌਣੇ ਵੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ 372 ਵਿਚੋਂ 251 (67.5 ਫੀਸਦੀ) ਬੱਚੇ ਖਿਡੌਣੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਕ-ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਖਿਡੌਣੇ ਵੱਲ ਚੋਰ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਥੋੜਾ ਘੱਟ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਖਿਡੌਣੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ 167 ਭਾਵ 66.5 ਫੀਸਦੀ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਮਹੀਨਾ ਮਹੀਨਾ ਵਧਦੀ ਰਹੀ, ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਗਏ। ਟੀਮ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਜਦਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਇਹ ਸਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਚ ਬੋਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ। ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰੁਚਿਤ ਦੇਖੇ ਗਏ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਵਰਤਾਓ ਮੰਨ ਕੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਤਲਵਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹੁਣ ਵੈਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗਰੀਬ ਲਾਪਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਇਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਬੱਚੇ ਲਾਪਤਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਹੀਲੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਲਾਪਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਪਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗਰੀਬ ਬੱਚਾ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਓ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਘਰ ਖੰਡਰ ਬਣਿਆ

ਪਿਸ਼ਾਵਰ: ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਇਥੇ ਸਥਿਤ ਜੱਦੀ ਘਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਢਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਖਸਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੌਮੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਮਲਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਇਸ ਜੱਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਵਿਰਾਸਤ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜ ਮਰਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਘਰ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨਮਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਇਸਤਿਆਜ਼ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ

ਘਰ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਐਲਾਨ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਢਹਿ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। 1930 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੰਬਈ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਮਲ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ

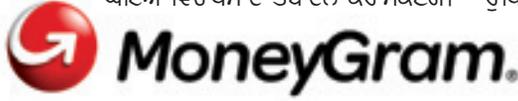
ਲਈ ਕੇਸ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਹ

‘ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਲਈ ਕੇਸ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਲਈ ਮਨੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਗਾਹਕ ਹੁਣ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਕ ਮੋਹਰੀ ਮਨੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੰਪਨੀ ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਗਾਹਕ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰੁਪਿਆ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਏਸ਼ੀਆ ਪੈਸੇਫਿਕ, ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਗਰਾਂਟ ਲਾਈਨਜ਼ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਧੀਆ ਤਬਾਦਲਾ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪੈਸਾ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੇ। ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨੈਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ ਐਕਸਿਸ ਨਾਲ

ਭਾਈਵਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪੇਮੈਂਟ ਨੈਟਵਰਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਫੰਡਜ਼ ਟਰਾਂਸਫਰ (ਐਨ ਈ ਐਫ ਟੀ) ਨੈਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਸਿਸ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੰਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਐਨ ਈ ਐਫ ਟੀ ਨੈਟਵਰਕ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਰੁਪਿਆ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਐਕਸਿਸ ਬੈਂਕ, ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, ਆਈ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਆਈ, ਐਚ ਡੀ ਐਫ ਸੀ ਅਤੇ ਐਸ ਬੀ ਆਈ ਬੈਂਕਸ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਤੱਕ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਅਤੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਨੀਗ੍ਰਾਮ ਇਕ ਮੋਹਰੀ ਮਨੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ 347,000 ਏਜੰਟ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਡਾਕ ਘਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਇਤਾਲਵੀ ਜਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਮਛੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਤਟ 'ਤੇ 15 ਫਰਵਰੀ 2012 ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਇਤਾਲਵੀ ਜਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਨ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਦੱਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਮੈਸੀ ਮਿਲਾਨੇ ਲੈਟੋਰੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਤਨ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮਿਆਦ 'ਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ 8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਕਰਵਾ ਸਕੇ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ

ਟੋਰਾਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਸੌਕਰ ਦਾ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਵਲੈਤੀਏ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਲੰਘੀ 15 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਉਹ ਛੇ ਹਫਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਚਕਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਵਾਪਸ ਟੋਰਾਂਟੋ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਆ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੈ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ 'ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਚਕਰ' ਪੁਸਤਕ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜਿਊਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਰਿਆਦਿਲ ਦਾਨੀ ਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਸਿਰਫੀ ਕਾਰ ਸੇਵਕ ਵੀ ਸੀ।

Product Diversity

HomeBridge Financial Services, Inc. is a full service mortgage lender with a wide variety of mortgage solutions. We will offer you a home financing solution tailored to meet your unique needs at a competitive rate, not just the latest trend in home financing.

Some of our niche products include:

- In-house Renovation Lending Department
 - FHA 203(k) and 203(h)
 - FNMA HomeStyle
- Foreign Investor
- FHA down to 580 FICO
- 5- 10 investment property options

I am licensed in Illinois, Indiana and Wisconsin. Call me today and let HomeBridge go to work for you!

Harjeet Bhatti
Mortgage Loan Originator
NMLS #230554
Cell: 847.962.8229
hbhatti@homebridge.com
HomeBridge.com/HarjeetBhatti

HomeBridge Financial Services, Inc. is located at 15 West Jefferson Avenue, 2nd Floor, Naperville, IL 60540. Corporate NMLS #6521. Illinois Residential Mortgage License MB.6760732. Indiana-DFI First Lien Mortgage Lending License 15700. Wisconsin Mortgage Banker License 383498A.

TRAVELOPOD.COM

Lowest fares to INDIA 'GUARANTEED'

*Conditions apply

CALL FOR THE BEST UNPUBLISHED DEALS 1-855-436-0728

Fly to INDIA with fares starting from :

FROM NYC	: \$690
FROM LAX	: \$720
FROM SFO	: \$720
FROM CHICAGO	: \$690

Domestic & International Special Deals available from ALL CITIES.

WHY BOOK WITH TRAVELOPOD?

Customer Satisfaction

Best Fare Guarantee on Dom & Int Flights

Excellent Service

24x7 Live Support

LUXURY HOLIDAY TOURS

Golden Triangle with Rajasthan : \$500
Enchanting Kerala from : \$650

African Tours with Safari from : \$750
Europe Tours from : \$790

Punjab Times

Established in 2000
15th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular

Corrpondents

Detroit, MI

Rajinder Syan
734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ

ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹੇਤੂ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਖੋਲ੍ਹੇ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ
ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ
ਆਏ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ
ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ
ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ
ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 10
ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ
ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਮ ਨੀਤੀ
ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੰਤਰਾਲਾ ਲੰਮੀ ਮਿਆਦ ਦੇ
ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਬਾਰੇ
ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ
ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ
ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ
ਹਿੰਦੂ ਇਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ
ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਨ 'ਚ ਆ ਗਏ
ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਮਾੜੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ
ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ

ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ (ਵਿਦੇਸ਼ੀ) ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ
ਹੇਠ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ
ਅਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦਫਤਰ
ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ
ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਮੋਦੀ ਜਾਟੂ' ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ
ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸਮਰੱਥ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖੁਮਾਰ
ਸੰਘ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮੂਹ
ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ
ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ
ਫਿਰਕੂ ਵੇਗ ਦਾ ਅਸਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ
ਕਰਦਿਆਂ ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਧਵੀ
ਵਜ਼ੀਰ ਨਿਰੰਜਨ ਜਯੋਤੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਵਾਦਤ
ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਲਈ
ਗਾਲੂ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ, ਬਲਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ
ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਦੱਸਦਿਆਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ
ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਇਥੇ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ
ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਰੋਲੇ-
ਰੱਪੇ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਸਾਧਵੀ
ਨਿਰੰਜਨ ਜਯੋਤੀ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ
ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ਮੁਆਫੀ ਤਾਂ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ
ਇਸ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੇ ਮੁੜ ਇਸ
ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ
ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਮੱਦ ਲਈ
ਭਵਿੱਖਤ ਖਤਰੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾਇਆ
ਹੈ। ਅਖਬਾਰੀ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ
ਵੱਲੋਂ 25 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਮੌਕੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ
ਹੋਰ ਮੁਸਲਿਮ-ਈਸਾਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਧਰਮ
ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਘ
ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਘਰ
ਵਾਪਸੀ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਮੀ
ਭਰੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ
ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸ
ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਮਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ
'ਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਲੰਡਨ ਦੀ ਓਲਡ ਵਾਰ ਆਫਿਸ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ

ਲੰਡਨ: ਹਿੰਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਸਪੇਨ ਦੀ
ਸਨਅਤੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ
ਵੱਕਾਰੀ 'ਓਲਡ ਵਾਰ ਆਫਿਸ' ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦ
ਲਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਵਿੰਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੋਇਆ
ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਉੱਘੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਐਸ.ਪੀ. ਹਿੰਦੂਜਾ
ਤੇ ਜੀ.ਪੀ. ਹਿੰਦੂਜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਜਾ
ਗਰੁੱਪ ਨੇ 'ਓਬਰਸਾਕੋਨ ਹੁਆਰਤੇ ਲੈਨ
ਡਿਸੈਰੋਲੋਸ' (ਓਐਚਐਲਡੀ) ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ ਹੈ।

ਲੰਡਨ ਦੇ ਧੂਰ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਇਸ
ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਹੁਣ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਕੇ
ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ
ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ
ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ
ਹਾਲ ਤੇ ਸਪਾਅ ਤੇ ਫਿਟਨੈਸ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵੀ
ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੇਤੇ ਆਇਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ
ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦਾ
ਮੁੱਦਾ ਕਾਫੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ
ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ 60 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਜਵਾਨ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ
ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ
ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ
ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ
ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤੇਵਰ ਕਾਫੀ ਬਦਲੇ ਹਨ
ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਸਲਿਆਂ
ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ
ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ
ਦੀ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ
ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ
'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ

ਕਾਫੀ ਰੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਪਿੱਛੋਂ
ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ
ਵਿੱਢਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ
ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਵੀ ਮਦਦ ਆਉਣ ਦੀ
ਉਮੀਦ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਿਰਫ
ਭਾਜਪਾ ਸਿਰ ਬੋਝਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਚੀ
ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ
ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਉਡੀਕ
ਵਿਚ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ
ਮੁੱਦਾ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ
ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ
ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋਵੇਂ
ਚੌਕੰਨੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਰੋਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ
ਯਾਕੂਬ ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਮੇਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ
ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੇਮਨ
ਨੂੰ 1993 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ
ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਟਾਡਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ
ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸਫੋਟ ਮਾਮਲੇ
ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੇਮਨ ਦੀ
ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ
ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਕੋ-
ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਥਾਰ ਪਾਰਕਰ ਵਿਚ
ਪਿਛਲੇ 11 ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ
ਕਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ
300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

'ਠਾਨ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ
ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ
ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਾਲਾਂ ਦੀਆਂ
ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਘੱਟ
ਜਾਣਾ, ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਮ, ਜਨਮ ਸਮੇਂ
ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੋਣਾ, ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਦਿੱਕਤ,
ਨਿਮੂਨੀਆ, ਆਮ ਰਵਾਇਤੀ ਦਾਈਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬੱਚੇ
ਦਾ ਜਨਮ ਤੇ ਪੇਚਿਸ਼ ਆਦਿ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ
ਦੱਖਣੀ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਰਤ ਦੇ
ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਮਾਰੂਥਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ
ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੋਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ
ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਾਇਮ ਅਲੀ

ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਗਰੋਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਸਿੰਧ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਤਾਂ ਦਾ
ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ
ਮਰਨ ਵਾਲੇ 118 ਬੱਚੇ ਨਵਜੰਮੇ (ਇਕ ਦਿਨ
ਦੇ), 82 ਦੋ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ
ਤੇ 28 ਬੱਚੇ ਡੇਢ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਤੇ 29
ਬੱਚੇ 8 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ
ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਥਾਰ
ਭਾਈਚਾਰੇ, ਖਾਸਕਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ
ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚੇਤਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤੇ
ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਔਸਤਨ ਅੱਠ ਬੱਚੇ ਹਨ।
ਉਂਜ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੁਰਾਕ
ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ 'ਤੇ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ
ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ
ਮੀਡੀਆ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ

ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੰਕਟਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ
ਪ੍ਰਤੀ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਬਾਰੇ
ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ
ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
ਚੰਗੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਰਿਪੋਰਟ
ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ
ਲੋੜੀਂਦੀ ਊਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ, ਇਸ ਕਰ
ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਊਰਜਾ, ਫੈਟ ਤੇ ਹੋਰ
ਕੈਲਰੀ ਵਾਲਾ ਪੋਸ਼ਕ ਭੋਜਨ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ
ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਥਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮਿਰਚ ਤੇ ਦੁੱਧ
ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ
ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਤੇ
ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਐਤਕੀ ਨਵੰਬਰ
ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਬਿਊਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਇਸ

ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਥਾਰ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹਦਿਆਂ
ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਜਿਹੌ
ਜਿਹੀ ਖੁਰਾਕ ਇਹ ਲੋਕ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ
ਹੀ ਹੁਣ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਗਰਭਵਤੀਆਂ ਦੀ ਅਤੇ
ਜਨਮ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਂ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ
ਨਾਂਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। 22000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ
'ਚ ਫੈਲਿਆ ਥਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕ ਤਾਂ ਸੋਕੇ ਦੀ
ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਇਥੇ ਸਿੰਜਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੀਂਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ
ਹੈ। ਵੱਡਾ ਖੇਤਰ, ਅੱਖੇ ਰਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਸਿਹਤ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਔਖੀ
ਹੈ। ਇਥੇ ਸਿਹਤ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਂਮਾਤਰ
ਹੀ ਹਨ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਥਾਰ ਦੇ ਪੂਰੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ
ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਧ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਥਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ
ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੌਨਸੂਨ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਲਗਪਗ ਨਾਂਹ
ਵਰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ	ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
--	---	---	---

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ

ਜਲੰਧਰ: ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਲੱਭਣੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਲਸੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾ ਡਿਵੈਲਪ ਕਰਕੇ ਵੇਚੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਇੰਜ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਹੋਰਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਗਮਾਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੇਅਰ ਹਾਊਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਿਗਮਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਪੁੱਛਾ ਚਾਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਵੈਲਪ ਕਰਕੇ ਵੇਚੇਗਾ ਪਰ ਕਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਗਾਹਕ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਉੱਤਰਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ 250 ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਫਗਵਾੜਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਪਹਿਲੀ ਈ-ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਦੁਬਾਰਾ ਬੋਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਰਬਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਪੁੱਛਾ) ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਕਪੂਰਥਲਾ ਲਾਗੇ 128 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਫਲੈਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 440 ਫਲੈਟਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ 100 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਪੁੱਛਾ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਲੈਟ ਵੇਚ ਕੇ 440 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗਾਂਧੀ ਵਨੀਤਾ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਪਰ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ

ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਕਰੀਬਨ 250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਡਰੇਨੇਜ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਪੁੱਛਾ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਾਰਕਫੈੱਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਤੇ 1975-76 ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਮਾਰਕਫੈੱਡ ਕੈਨਰੀਜ ਵੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਲ 200 ਕਰੋੜ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੈਨਰੀਜ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਗ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮੰਗ ਹੈ।

Korma Sutra cuisine of India

Overland Park, Kansas

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਓਵਰਲੈਂਡ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ, ਹੈਲਪਰ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 913-269-5727

51-2

ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ 'ਸਪਰਿੰਗ ਫੂਡ' ਫਾਸਟ ਫੂਡ-ਕੈਰੀ ਆਊਟ ਇੰਡੀਅਨ ਕਿਚਨ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 414-627-0979

51

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਕਾਂਡ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਦੀਪ ਦੀ 2013 ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਤੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2007 ਨੂੰ ਈਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਏ ਇਸ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਛੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 38 ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 12 ਨਵੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸੰਦੀਪ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਰਵਿੰਦਰ ਕੋਲੋਂ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਏ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਨੇ 43 ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਕਰੀਬ 13 ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ 11 ਦਸੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਉਪਰ ਦਿਆਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਆਸਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦਿਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਪੀ ਫੰਡ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਮੌਤਾਂ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀ.ਪੀ. ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜ਼ਿਲਦ-2 ਦੇ ਨਿਯਮ 13.13 ਅਨੁਸਾਰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀ.ਪੀ. ਫੰਡ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ

ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਜੀ.ਪੀ. ਫੰਡ ਦਾ ਐਡਵਾਂਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਜੀ.ਪੀ. ਫੰਡ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਪੀ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਐਡਵਾਂਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਵਲੀ ਜ਼ਿਲਦ-2 ਦੇ ਨਿਯਮ 13.29 ਅਧੀਨ ਜੀਪੀ ਫੰਡ

ਵਿਚੋਂ ਨਾਮੋੜਵਾਂ ਐਡਵਾਂਸ ਲੈ ਸਕੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਅਪੀਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਜੀਪੀ ਫੰਡ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਸ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਉਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਚਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਸਣੇ 10 ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ 'ਤੇ ਇਥੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ 10 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮੈਨਹਟਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਸਾਇਰਸ ਵੈਂਸ ਨੇ ਇਸ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੈਵਲ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ 10 ਜਣਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਫਰੀਹ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਕਈ ਅਮਰੀਕੀ-ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਕਿਫਾਇਤੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾਕਤ ਅਲੀ, ਸੁਮਿਤ ਚਾਵਲਾ, ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਕਿਆਨੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਆਸਿਫ਼, ਰਾਣਾ ਮੁਹੰਮਦ ਤਾਰਿਕ, ਜ਼ਬੈਰ ਡਾਰ, ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ ਖਾਨ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਆਰਿਫ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਂ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਨੰਬਰ, ਉਡਾਣ ਨੰਬਰ ਦੇਣ ਤੇ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਂਜ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਬਿਊਰੋ): ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਪਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਲਜ਼ਮ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਪੀਰੂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਤਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਚਾਰਜ ਲਿਆ, ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਬਿਨਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚੋਂ ਕੇਸ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 6 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ। ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ 6 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਪੂਰਕ ਚਲਾਨ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਨਾਲ ਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਾ ਪਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਵਾਰੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 24 ਡਰਾਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸਨੂੰ 150 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ-ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਸਿੱਕਿਮ ਅਤੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 48 ਡਰਾਅ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ 105 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪਣੀ ਲਾਟਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ

ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ 250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਬੰਪਰ ਡਰਾਅ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜ ਲਾਟਰੀਆਂ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਵਾਰੀ ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਟੈਂਡਰ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਈ-ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕੌਮੀ ਆਨਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਲਾਟਰੀ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੂਜੀ

ਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕੱਢੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਬੋਲਚਾਲ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਕਦਮ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸਮਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ 70 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਦਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕੱਢੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਇਰਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿਆਨ ਆਧਾਰਤ ਖਰੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਨਟੀਐਮ ਸੈਂਟਰਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਲੈਂਗੂਏਜਜ਼ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਵਰਡ ਨੈੱਟ ਆਦਿ ਲਈ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨਟੀਐਮ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕਾਲਜ, ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਆਦਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨ.ਟੀ.ਐਮ. ਗਿਆਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਰਾਖਵੇਂ ਹੱਕਾਂ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰਾਂ, ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ, ਈ-ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਆਦਿ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਸ.ਐਲ. ਭਾਇਰੰਪਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਦਲੇ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ' ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਾਰ ਈ-ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਵੀ ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 150 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਅਪਰੇਟਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੀ 50 ਫੀਸਦੀ (ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਵੇ) ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ।

ਪੈਨ ਇੰਡੀਆ (ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰ) ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਮੁਖੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਥੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰ ਨੂੰ ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਾਟਰੀ ਲਈ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਦੋ ਹੋਰ ਕੌਮੀ ਲਾਟਰੀ ਅਪਰੇਟਰ 'ਸੁਗਲ ਐਂਡ ਦਾਮਿਨੀ' ਅਤੇ 'ਮਾਰਟਿਨ ਲਾਟਰੀ' ਨੇ ਵੀ ਲਗਭਗ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਸ ਲਾਟਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ।

ਕੋਲਾ ਘੁਟਾਲਾ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਹਿੰਦਾਲਕੋ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਤਲਬੀਰਾ-2 ਕੋਇਲਾ ਬਲਾਕ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਅਲਾਟਮੈਂਟ 2005 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੋਇਲਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ) ਕੋਲ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਾਈ ਸੀ, ਕੋਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦਿਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਸਾਰ

ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕੋਇਲਾ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵਾਜਬ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਗੜਬੜ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕੋਇਲਾ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਚੱਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ

ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਹਿੰਦਾਲਕੋ ਨੂੰ ਕੋਇਲਾ ਬਲਾਕ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਬੀ.ਵੀ.ਆਰ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੀ.ਕੇ.ਏ. ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਆਖਰ ਤੱਕ ਉਹ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦਾਲਕੋ ਦੇ ਕੁਮਾਰ ਮੰਗਲਮ ਬਿਰਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਕੋਇਲਾ ਸਕੱਤਰ ਪੀ.ਸੀ. ਪਾਰਖ, ਮੈਸਰਜ਼ ਹਿੰਦਾਲਕੋ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟਿਡ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ. ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੰਘੀ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਲਬੀਰਾ-2 ਕੋਇਲਾ ਬਲਾਕ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਬਣੇ ਬੁੱਢੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਬੁੱਢੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਤੱਥ ਉਭਰੇ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਪੜਤਾਲ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੜਤਾਲ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇੱਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ 14.50 ਲੱਖ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਣ ਕਰਕੇ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਉਸ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਗਲਤ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇੱਕ

ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਚਾਰਜੇਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਭਾਫ਼ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਮਰ 58 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 55 ਫੀਸਦੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਜੋ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਭੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮਿਲਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ 45 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਤਲਵੰਡੀ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਮੋੜ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹਾਲੇ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ 40 ਫੀਸਦੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਜੋ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਭੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ।

ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਪਲੀਤਾ ਲਾਉਣ ਤੁਰੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਆਗਰੇ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਭਗਵੇਂ ਚੋਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਦਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ 'ਹੇ ਰਾਮ' ਮਿਟਾ ਕੇ ਆਉਣ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੋ ਸਾਧੂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਹੰਗਾਮੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਮੁਆਫੀਆਂ ਮੰਗ ਕੇ ਛੁੱਟਿਆ ਸੀ।

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਧਰਮ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਲਈ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰਮ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਧਮਕਾਉਣ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਾਡਾ ਰਾਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਗਲਤ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਉਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਲੇ ਨੇ ਇਸ ਹਫਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਚੋਖਾ ਵਕਤ ਖਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਗਏ, ਪਰ ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪਾਗਲਖਾਨਾ ਜਿਸ ਆਗਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਪੈਂਦੀ ਤੱਕ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਮਸਾਂ ਦੇ ਸੌ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਾਇਆ ਹੈ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧੀ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮੋੜ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਭੜਕ ਪਈ।

ਹਿੰਦੂਤੱਵ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਕਦੀ ਇਹ ਧਰਮ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਧੀ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੀ ਕੋਈ ਏਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ

ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਸੱਚ ਬਾਰੇ ਕਿਹੜੀ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਮੇਰਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖੋਜੀ ਨਾਸਤਿਕ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਣੀ ਹੈ? ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਾਸਤਿਕ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਓੜਕ ਵੀ ਉਲੰਘਦੇ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉੱਜ ਵੀ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦੇ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਉਥੇ ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਅਪਨਾਏ ਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ, ਧਰਮ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੜਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੜਕੀ।

ਅੱਜ ਸੁਨੀਤਾ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਨੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਗਵਰਨਰ ਨਿੱਕੀ ਹੇਲੇ ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਨਿਮਰਤਾ ਰੰਧਾਵਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਧੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਕੱਟੜਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਨਿੱਕੀ ਭਾਰਤ ਆਈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਗਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਵੀ ਸੀ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਉਥੇ ਹੋਰ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਵਾਲੀ ਕਿਰਪਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਵੱਗਿਆ ਕਿਹਾ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੋੜੀ। ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਬੀਬੀ ਨਾਲ

ਆਪ ਨੂੰ ਕਦੀ ਹਿੰਦੂ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੰਗਿਆ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਕਈ ਥਾਂਈਂ ਦੰਗੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਅਗਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਿਰੰਗਾ ਝੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਈ ਮਾਤੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਉਣ ਦਾ ਮੱਤਭੇਦ ਸੀ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਗਾਂਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਗਾਂਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਣ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ 'ਹੇ ਰਾਮ' ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ 'ਹੇ ਰਾਮ' ਤੋਂ ਉਹ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਸਾਧੂ ਨੇ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਮਰ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬੱਚੀ ਛੱਡ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁੰਡੇ ਛੱਡ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਰਸੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਓ-ਧੀ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵੀ ਹੋਈ। ਧੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਪ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ

ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਨਿੱਕੀ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹਵਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸਨਾਤਨੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ। ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਚੁੱਕਦੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਗਲ ਅੰਗੂਠਾ ਦੇਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਵਫਾਦਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਮਿਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹਫਤੇ ਜਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਆਗਰੇ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਭਗਵੇਂ ਚੋਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਦਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ 'ਹੇ ਰਾਮ' ਮਿਟਾ ਕੇ ਆਉਣ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੋ ਸਾਧੂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਹੰਗਾਮੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਮੁਆਫੀਆਂ ਮੰਗ ਕੇ ਛੁੱਟਿਆ ਸੀ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ, ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਟਲਾਂਟਾ, ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ, ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਡਿਸ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜੋੜੇ (ਪਤੀ-ਪਤਨੀ) ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਫੀਂਡਸਾ

ਫੋਨ: 757-240-9348

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 20 ਦਸੰਬਰ 2014

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਡੋਰੀਆਂ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਾਰੇ ਰੋਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਫੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਖਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ, ਦੋਵੇਂ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਸਰਹੱਦ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 'ਆਪਣੀ' ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਰਤਾ ਕੁ ਫੇਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੇ ਸਪਲਾਈ ਰੂਟ ਦਾ ਲੰਘਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ ਹੁਣ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਸਫਾਈ ਦੇਣੀ ਜਾਣ, ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ; ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਿਸਕ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੋਕ ਦਲ ਦੀ ਡਟ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੋਕ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ। ਬੱਸ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੋਕ ਦਲ ਦੀ ਹਾਰ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਪੁੱਠੀਆਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੀ ਭਾਈਵਾਲ ਅੱਗੇ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ 95ਵਾਂ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਪਣਾ, ਨਿਆਰਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। 1920 ਵਿਚ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਮੁਕਾਮ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘਟਦੀ-ਘਟਦੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਚਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਲੀਡਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਆਪ-ਹੁਦਰੇਪਣ ਉਤੇ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਉਠਾਸਰਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਿਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਗਿਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਮਾਦੇ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਧੜਾ ਵੀ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਦਰਦ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ, ਗਰਮ ਜਾਂ ਨਰਮ ਧੜੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖੀ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸੇ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਰਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਏਜੰਡਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਿਰੋਲ ਫਿਰਕੂ ਰੱਥ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਰੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਪੁੱਠੇ-ਸਿੱਧੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਖਾਸ ਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਦਾਈਆ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾਬੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਨ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਅੱਖ ਹੁਣ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2016 ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਸਾਲ, ਭਾਵ 2017 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੇਖਣ/ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਜੇਤੂ ਰੱਥ ਨੂੰ ਕੌਣ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਠੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼

ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਤੌਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਤੱਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਡਟ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੀ ਅਹਿਮ ਪੁਸਤਕ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਟਰਗਲ' ਲਿਖੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਰੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਆਨਲਾਈਨ ਪਰਚੇ www.punjabupdate.com ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 95ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿਵਸ ਮੌਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

14 ਦਸੰਬਰ 1920 ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ-ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਮਿੱਥ ਕੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਖਾਸਾ ਸਥਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ 14 ਦਸੰਬਰ 2014 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਖਾਸਾ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-97797-11201

ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਿਹੜਾ ਨੁਕਤਾ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਓ. ਰਿਊਮ ਵਲੋਂ ਮੱਧ ਤੇ ਉਚ ਵਰਗ

ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਅਤੇ ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ- ਦੋਵੇਂ ਲਹਿਰਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਵਰ੍ਹੇਦੀਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੁਣ ਸਿਰਫ 1978 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 1973 ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਤ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਮੁਕੰਮਲ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ 1968 ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਟਾਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਉਠਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 1973 ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ 1978 ਵਿਚ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੇਤਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ 1974 ਵਿਚ ਛਪੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹਨ: (1) ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਮਨਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ। (2) ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅੱਡਰੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਭੂਗੋਲਿਕ-ਰਾਜਸੀ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਉ ਆਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਫਰਵਰੀ 1996 ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਉਸ ਗਰਮ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਝੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਸਪੋਸ ਖੁਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਥਿਤ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 1984 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਲੜੀ ਸੀ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੂੜ ਤੇ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਵਿਭੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ ਮਰਹੂਮ ਆਗੂ ਤੋਂ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤੇ

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਦੀ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਸੱਤਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣਿਆਂ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਅਥਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਖੋਰੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਭਾਰੂ ਰਹੇ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ 1996 ਦੀ ਮੋਗਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਕੌਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭੰਡ ਰਹੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਰਮਿਆਨ 1985 ਵਿਚ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਏਜੰਡੇ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਦਰਅਸਲ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਜੋਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਅਥਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅੱਡਰੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦੱਸਣਾ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ; ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੁੜ, ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਰਜੀਵੜੇ ਵਜੋਂ ਸੁਹਿ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ!

ਫੰਡ 'ਕੱਠਾ ਕਰਨੇ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾ ਲੈ ਕੋਈ, ਵਿਰਸੇ ਦੀ 'ਸੇਵਾ' ਵਾਲਾ ਫੱਟਾ ਲਟਕਾਈ ਜਾਹ। ਚਾਚੇ, ਤਾਏ, ਮਾਮੇ, ਸਾਲੇ ਫਿੱਟ ਕਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ, 'ਕੋਲੀ ਚੱਟ' ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਈ ਜਾਹ। 'ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਰੋਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ!' ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਰਾਗਣੀ ਗਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਜਾਹ। ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲਾ, ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ ਬਿਆਨ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਵਾਈ ਜਾਹ। ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋੜ੍ਹ ਸੱਦੀ ਜਾਈ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ, ਲੋਈਆਂ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਾਈ ਤੇ ਪੁਆਈ ਜਾਹ। ਖਾਈ ਜਾਹ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾ ਕੇ, ਕੋਠੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਤੂੰ ਬਣਾਈ ਜਾਹ!

ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ ਦਾ ਜੇਲ੍ਹਨਾਮਾ: ਗਾਥਾ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ

ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਕਿਤਾਬ 'ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ' ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਝਾੜ ਪੁਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਟੇਲਰ ਦੀ ਹੱਡਬੀਤੀ 'ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ' 'ਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ' 'ਆਜ਼ਾਦ' ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਝਲਕ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ, ਅਜੋਕਾ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਹੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ।

1947 ਦੀ ਸੱਤਾ-ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਚਮਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਬਦਲਿਆ ਪਰ ਰਾਜ-ਵਾਂਚੇ ਦੀ ਜ਼ਾਬਰ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਜਬਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ

ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਸਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਤੇ ਰੀਝ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਤਾ-ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗਦਰ ਤਹਿਰੀਕ ਦੇ ਬਾਨੀ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਰਾਜ ਦੇ ਵਜੂਦ-ਸਮੇਈ ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਦਾਬੇ, ਧਾੜਵੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬੇਗਾਨੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਨ। ਸਿਦਕ ਦੀ ਸਾਖਿਅਤ ਮੂਰਤ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹੋ!' ਕਵੀ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸੇ 'ਰੰਗ' ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜਹੰਨਮੀ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਆਦਮਖੋਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਯੁੱਧ-ਨਾਦ ਵੱਜਿਆ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਆਪਣਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮਖੌਟਾ ਲਾਹ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਬੀਜਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖੌਤੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ

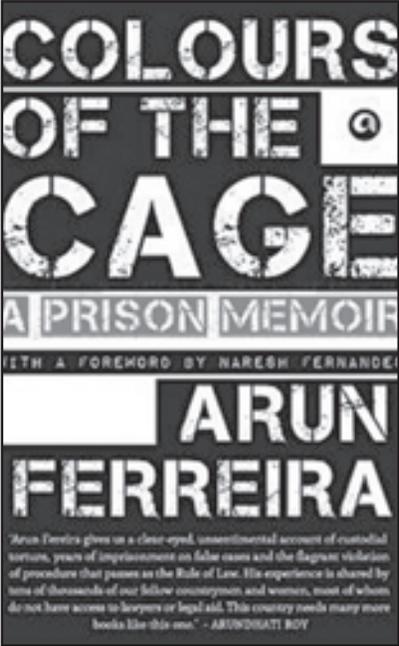
ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਾਲਮ ਤੋਂ ਜ਼ਾਲਮ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣਾ ਕਾਫੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ ਜ਼ੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਉਪਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਕਤਲਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰੇ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦਾ ਤਾੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿੰਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਵਾਈ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਇਥੋਂ ਦੇ 'ਨਿਆਂ' ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਗੋਰੀ ਵੀਰਾਂਗਣਾ ਮੇਰੀ ਟੇਲਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ 'ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ' ਵਿਚ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਨਘੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ 'ਭੰਨਤੋੜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ' 'ਚ ਜੁੱਟੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਕਸਲੀ' ਸੀ। 'ਅੰਡਰ ਟਰਾਇਲ' ਵਜੋਂ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਨਰਕ ਭੋਗ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਬਿਰਖ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਾਜ਼ਿੰਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਕਾਇਦਾ-ਏ-ਕਾਨੂੰਨ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਵੇਂ ਵਸੂਲਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਇਸੇ ਦੀ ਬਾੜ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

1977 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਟੇਲਰ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਕਲਮਬੰਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਲਗਭਗ 37 ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਾ ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਤੇ ਦਸਤੂਰ ਬਦਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਹੱਕ-ਬਜ਼ਾਨਬ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਆਵਾਜ਼ੀ ਵਿਦਰੋਹਾਂ ਤੇ ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਰ ਰਾਜ-ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਲੰਮੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਿਚੋੜ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਇਹ ਰਾਜ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਵਸੀਹ ਜ਼ਾਬਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ। 'ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ' ਦੇ ਇਸੇ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਾਰਕੁਨ ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਲ੍ਹਨਾਮੇ 'ਕਲਰਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਕੇਜ਼' ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਅੰਡਰ ਟਰਾਇਲ' ਅਰੁਣ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗਭਗ ਮੇਰੀ ਟੇਲਰ ਜਿੰਨਾ ਵਕਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਅਰੁਣ ਨੂੰ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਐਂਟੀ-ਨਕਸਲ ਸਕੂਐਡ ਵਲੋਂ ਮਈ 2007 ਵਿਚ ਨਾਗਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ 'ਖੋਫਨਾਕ ਮਾਓਵਾਦੀ' ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਉਪਰ ਗਿਆਰਾਂ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ

ਗਏ। ਜਨਵਰੀ 2012 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ ਅਤੇ 29 ਜਨਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਉਪਰ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਐਸੀ ਵਾਰਦਾਦ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੰਗ ਬੇਗੁਨਾਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਉਲਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ

ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਰਸਾ ਕੇ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਲਈ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ 'ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ' ਲੈਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕੀ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਕਿਵੇਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹੀ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਨ-ਹੁਲਵੀਆਂ ਜਦੋਂਜਹਿਦਾਂ ਲੜਨੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਰੁਣ ਆਪਣੀ 164 ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਉਗਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੈਦੀਆਂ ਉਪਰ ਨਾਰਕੋ ਟੈਸਟ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਉਹ ਬੰਗਲੂਰੂ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਐਸ. ਮਾਲਿਨੀ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ

ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਹ ਚਹੇਤੀ, ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਰਕੋ ਟੈਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਲੇਂਗਾਓ, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰੋਹ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸਨ। 2009 ਵਿਚ ਇਸ 'ਮਾਹਰ' ਦਾ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਜ਼ਮਾਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ 'ਗੁਰੂ ਜੀ' ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰ ਐਨੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿੰਨੀਆਂ ਅਜੋਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਉਪਰ ਬੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਕਾਪੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ ਉਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਢੰਗ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਸੱਦਦ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਡਰਿੱਪ ਲਗਾ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਇਕ ਪੂਰਾ ਕਾਂਡ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰਲੀ ਗੋਲਾਕਾਰ, ਖਾਸ ਬੈਰਕ ਵਿਚਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਨਹਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਹੈ। ਜਿਥੇ 'ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ' ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਇਸੇ ਆਂਡਾ ਸੈਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਾਹਜ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੀ.ਐਨ. ਸਾਈਬਾਬਾ ਬੰਦ ਹੈ)। ਇਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਆਂਡਾ ਬੈਰਕਾਂ ਉੱਚੀ ਗੋਲਾਈਦਾਰ ਕੰਧ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕੋਠੜੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਨਾਗਪੁਰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਅਤਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਵਲਗਣ ਅੰਦਰਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੰਦ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਆਂਡੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਲਟਾ ਇਹ ਇਥੇ ਡੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੋਸਲੇ ਤੋੜਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੈਦੀ ਆਂਡਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਕੇ ਫਾਂਸੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਹੀ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੇ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।" ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀਆਂ ਗੁਆਂਟਾਨਾਮੇ ਤੇ ਅਬ-ਗਰੇਬ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤਾਪ ਦੀ

ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਗੁਆਂਟਾਨਾਮੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਸਿਦਕ ਅਜਮਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰਕਤਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਅਰੁਣ ਦੇ ਇਹ ਕਥਨ ਜੇਲ੍ਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹਨ, "ਬਾਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।...ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਾਇਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਝਾਕੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਚਿਤੀਆਘਰ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਵਣ-ਮਾਣਸ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰੁਣ ਚੰਦਰਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਯੁਵਾ ਮੰਚ ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨੌ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ (ਸਟੇਟ) ਨੂੰ 'ਖ਼ਤਰਾ' ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨੌਜਵਾਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਣੇ ਕਿਉਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਟੇਟ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹਨਾਮਾ ਜਾਗਰੂਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਾ ਫਤਹਿਨਾਮਾ ਵੀ ਹੈ। ਬਕੋਲ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ, "ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਤਸੱਦਦ, ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ, ਗੈਰ-ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸਾਡੇ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਮ-ਵਤਨੀ ਮਰਦਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੀ ਵਕੀਲਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮੁਲਕ (ਭਾਰਤ) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਭੁੱਲ ਦੀ ਸੋਧ
13 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਸੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ ਫੁਪੇ ਲੇਖ 'ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਬਾਰੇ ਦੁਰਲੱਭ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਦਾ ਤਰਜਮਾ' ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਫੁਪਣੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਲੇਖ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ/ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੜਨ-ਲੜਾਉਣ ਦਾ ਮਸਾਲਾ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਆਗਰਾ (ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲੋਂ ਗਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਦਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਘਰ ਵਾਪਸੀ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਫਿਰਕੂ ਧਰਵੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ,

ਪੂਨਮ ਆਈ. ਕੌਸ਼ਿਸ਼

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ, ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਆਦੀਵਾਸੀ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਜਾਗਰਣ ਮੰਚ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਭੋਪਾਲ ਅਤੇ ਕੋਰਲ ਦੇ ਕਈ ਈਸਾਈ ਪਾਦਰੀਆਂ ਨੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਆਦੀਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਸਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਰਤਲਾਮ ਵਿਖੇ ਚੰਗਾਈ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ। ਇਸ ਤਣਾਅ ਵਿਚ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਜਪਾ ਦੇ ਤੇਜ-ਤਰਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਯੋਗੀ

ਧਾਰਮਿਕ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਆਦਿੱਤਯਨਾਥ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾ ਕੇ 'ਘਰ ਵਾਪਸੀ' ਲਈ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਡਰ ਜਾਂ ਇਹ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁੜ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ? ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਬਹੁ-ਧਰਮੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁੱਝਤਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਵਾ ਸੰਘ ਨੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਇਸ

ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਧਰਮ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੰਨਾ ਖਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹਿੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਤੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਓ, ਅੱਜ ਧਰਮ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਕੇਰਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਕਈ ਚਰਚ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਥਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਅਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਮੂਹ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ 'ਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 'ਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ' ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਲਈ 'ਘਰ ਵਾਪਸੀ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਦੋਗਲੇਪਣ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ-ਈਸਾਈ ਕੱਟੜਵਾਦ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਉਚ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ 'ਬੰਧਕ ਧਾਰਮਿਕ ਵੋਟ ਬੈਂਕ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਤਬਾਹਕੁਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਕਾਰ, ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁੱਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਜਾਤੀ ਦਮਨ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ? ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਆਦੀਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਖਰਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਚ ਜਾਤਾਂ ਦੇ 52% ਹਿੰਦੂ ਅਜੇ ਵੀ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅਛੂਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਿਰਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਵਤਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵੀ ਈਰਾਨ ਜਾਂ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ-25 ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਤੁਸੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਅਪਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਬਸਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ।

ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦਾ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਮੇਰੇ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇ ਅਖਬਾਰੀ ਲੇਖ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਬਤ ਦੋ-ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਕੰਨੀਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਠਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਟੀਕਾ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਿਰਫ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਸੰਜਣ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ 'ਪਰਖਣ' ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵੀਰ-ਭੈਣਾਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਕੇ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕ ਮੌਹ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ- 'ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ-ਭੋਇ ਦਾ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਗੇੜਾ ਹੀ ਮਾਰ ਆਏ ਹੋਈਏ'। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ ਲੇਖ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਹੱਡ-ਬੀੜੀ ਜਾਂ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਛੇੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਰੀੜਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸਤੋਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਸੋਝ ਲੈਣ। ਕਈ ਭਰਾ ਅੱਗਿਉਂ 'ਆਹੋ ਜੀ ਅੱਛਾ ਜੀ' ਕਹਿ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ 'ਜਿਹੜਾ ਬੋਲੇ, ਉਹੀ ਕੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹੋ' ਦਾ ਅਖਾਣ ਬੋਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕੁਝ ਸੁਉਪਤੇ' ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਸਾਧ-ਸੰਤਪੁਣੇ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੋਈ-ਬੀੜੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ, "ਭਾਅ ਜੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪਧਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਪਾਣੀ ਛਕ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੇਵਕ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਚਰਨ ਪਾਉਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਬਾਬੇ ਹੁਰੀਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਸਮੇਤ

ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਜਣੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗ-ਪਿੱਛ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਪਰਾ ਥਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਪੈਰ ਫਿਸਲ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਚੌਫਾਲ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੜਵਈ ਤਾਂ ਡਿਗਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਗਾਂ-ਬੂਹਾਂ ਫੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਇਕਦਮ ਥੱਲੇ ਡਿਗ ਪਏ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਡਿੱਗੇ ਪਏ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੇਵਕ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਛ ਗਏ।"

ਪਾਠਕ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਅਲੋਕਾਰੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਾਂ ਚਲੇ ਬਿਰਧ ਸਰੀਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਏ ਹੋਣਗੇ, ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਧੜੱਕ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਏ? ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਾਠਕ ਵੀਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਭਾਅ ਜੀ ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ 'ਮਹਾਰਾਜ' ਨੇ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ 'ਕੋੜਕ' ਰਚਿਆ ਹੋਣੈ; ਕਿ ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਇਹ 'ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੱਕੇ' ਨੇ?...ਕੀ ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਗਰੇ-ਮਗਰ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕੁੱਝ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।" ਦੋਸਤ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹੀ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ ਸੰਤ-ਗੀਰੀ ਦੇ ਅਤੇ ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ!

ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪੰਥ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਬੇ (ਦਾਦੇ) ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਚੇਤ ਮਹੀਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾਣੇ ਮੁੱਕ ਗਏ। ਕਣਕ ਦੀ ਵਾਢੀ ਹਾਲੇ ਪਛੇੜੀ ਸੀ। ਬੜਾ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ। ਸ਼ਰੀਕੇ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਦਾਣੇ ਮੰਗਣੇ ਹੱਤਕ ਸਮਝਦਿਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਹਫੜਾ, ਦੋ ਹਫੜੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਲਾਹ ਇਹ ਬਣੀ ਕਿ ਨਿਆਈਂ ਵਾਲਾ ਖੇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਰਾ ਅਗੇਤੀ ਕਣਕ ਵੱਢ ਕੇ ਗਾਹ ਲਵਾਂਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਤੇ

ਸਿਦਕ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੇ ਸੰਕਟ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲਿਆ। ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਹੀ ਗੱਦਰਿਆ ਖੇਤ ਵੱਢ ਲਿਆ। ਚਾਰ ਚੁੱਪਾਂ ਲੁਆ ਕੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਫਲ੍ਹਿਆਂ ਨਾਲ ਕਣਕ ਗਾਹੁਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਗਾਹੀ ਹੋਈ ਕਣਕ ਦੀ ਧੜ ਤੰਗਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਬਾਪੂ, ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਾ ਸੀਰੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਰੁਖ਼ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਟੇਢੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਇਹ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਕਾਮੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਧਰੋਂ, ਬਾਪੂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਸਾਥੀ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹਾਂ।

ਬਾਪੂ ਹਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇ ਦਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੱਸਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਬੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਸਰਦਾਰਾ, ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ, ਇਹ ਪੰਥ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਰਾਈ ਜਿੰਨੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੀ।" ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬੇਬੇ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਘਰ ਮੁੜੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਪਰਨਾ ਕਛਹਿਰਾ ਤੇ ਕਮੀਜ਼-ਪਜਾਮਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਫੜਾਇਆ। ਸਾਥੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਾਪੂ ਪਿੜਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

ਸਿੱਖ ਕਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਲੇਖ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਸੀਏ ਨੇ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਈ, "ਮਚੀ ਹੋਈ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਈਰੋਗਿਲ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਠਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਤਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲ ਬੱਲਿਉਂ ਲਾਸ਼ ਗੁਜ਼ਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਹ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰੁੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਔਰਤ ਦੀ ਸੀ। ਔਰਤ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਗਾਤਰਾ ਅਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਲੰਮਾ ਰੇਵ ਕਛਹਿਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੁਲਸੀਆ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਉਤਾਰਨ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਵਾਹ ਓਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਿਆ ਰਹਿਬਰਾ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ

ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨੰਗੇਜ਼ ਢਕਿਆ ਹੋਇਐ!"

ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਨੇਕ-ਦਿਲ ਮੁਸਲਿਮ ਠਾਣੇਦਾਰ, ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਮੌਕੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਨ ਸਦਕਾ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਨਵਾਬੀ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਸੀਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਮਾਰ-ਵੱਢ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਚਨਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਿੰਨੇ ਧਿਆਨ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਮਿਸਾਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਕੰਬਦੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਇਕ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵੈਰੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਾਅ ਲਗਦਾ, ਧੌਣਾਂ ਲਾਹ ਸੁੱਟਦਾ। ਸਰਹਿੰਦ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਰਦ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਏ। ਬਰਛਿਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਗਦੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਮਲਾਵਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਦੇ ਲੰਮਾ ਗੋਤਾ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਧੌਣਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ। ਕੰਢੇ-ਕੰਢੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਤਾਂ ਮਚਾਈ ਗਏ, ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਪਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹਾਰ-ਹੰਢ ਕੇ ਇਹ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਹੀ ਆਉਣਗੇ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਗਏ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤਾੜਦੇ ਹੋਏ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਫ਼ੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਪੁੰਨ ਤੈਰਾਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਡੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ,

ਕੋਈ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਪਿੰਡ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਡਾਕਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਡਾਕਖਾਨੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ। ਡਾਕੀਆ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਮੰਡੀ ਫੂਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਜੇ ਕੋਈ ਡਾਕ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਇਕ-ਅੱਧ ਕਾਰਡ-ਲਿਫਾਫਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਡਾਕਖਾਨੇ ਦਾ ਬਾਬੂ ਉਹਨੂੰ ਗੇੜਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਦੇ ਦਿੰਦਾ।

ਇਹ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕੋਤਾਹੀ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਬਾਬੂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਠੀਕ ਵੀ ਸੀ। ਡਾਕੀਆ ਇਕ-ਅੱਧ ਕਾਰਡ-ਲਿਫਾਫੇ ਖਾਤਰ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਕੋਰਾਂ ਵਾਟ ਕਰੇ। ਨਾਲੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: 01191-1165736868
bhullargs@gmail.com

ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਲੋਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਠੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲਿਖਦੇ। ਡਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸੀ, ਚੰਗਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਦੇ ਆਏ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਜੇ ਡਾਕ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਮ ਮੱਤ ਸੀ, ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ, ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚੇ।

ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਰੁਮਾਣਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਪਿੱਥੇ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਦਰਾਂ ਕੋਹ ਵਾਟ ਰਨ। ਚੋਵੀ ਕੈਰਟ ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਮੇ ਮੱਘਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਆਖਦਾ, "ਲਾਗੀ ਭੇਜੋ, ਮੈਂ ਨੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਖੋਸ-ਖੱਦਰ ਤੇ ਰੁਪਈਆ ਨਾ ਦੇ ਸਕਾਂ।" ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਹੀ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਏ ਬਿਨਾਂ ਆਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਛੱਡਦਾ। ਮਹੀਨੇ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ

ਉਹਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ!

ਸਤਿਜੁਗੀ ਲੋਕ

ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਭਰਾ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਕਾਰਡ ਫੜਾ ਕੇ ਆਖਦਾ, "ਭਾਣਜੇ, ਐਹ ਕਾਟ ਦੇਖੀਂ, ਕੀਹਨੇ ਭੇਜਿਆ ਐ।" ਜਦੋਂ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਣਾ, "ਮਾਮਾ ਜੀ, ਪੜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਸੀ", ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ, "ਬੇਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਵਾਰ ਵਰਜਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਕਾਟ ਨਾ ਪਾਇਆ ਕਰੋ, ਲਾਗੀ ਭੇਜਿਆ ਕਰੋ।... ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਕੀਹਨੇ? ਜੇ ਕੋਈ ਘੱਟਿਤ ਨਾਲ ਥੋੜੀ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਹੀ ਕੁਛ ਦੱਸ ਦੇਵੇ?"

ਮਾਮਾ ਮੱਘਰ ਕੋਈ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਮਾਮੇ ਮੱਘਰ ਹੀ ਸਨ। ਉਹ ਡਾਕ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋੜਦੇ। ਸਾਧਾਰਨ ਸੁਨੇਹੇ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਮਰਾਸੀ-ਨਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਜਦੇ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੰਢ ਤੇ ਸੋਗ ਦੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਉਚੇਚਾ ਮਰਾਸੀ ਜਾਂ ਨਾਈ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਆਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਘਬਰਾਉਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੀ ਪਤਾ ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਕੀ ਖਬਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ! ਉਹ ਵੀ ਪੀੜ੍ਹੀਓ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਘਰ ਵਤਦਿਆਂ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲ ਕੇ ਖਬਰ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਦੋਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਬੁਰੇ ਵਤਦਾ "ਓ ਘਰੇ ਹੀ ਹੋ ਬਈ ਲਾਣੇਦਾਰੋ" ਜਿਹਾ ਕੁਛ ਆਖਣ ਲਗਦਾ ਤੇ ਮੰਜੇ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ, ਘਰ ਵਾਲੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਤੇ "ਵਾਖਰੂ, ਵਾਖਰੂ" ਆਖਦਾ ਭੁੰਜੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ, ਘਰ ਵਿਚ ਪਿੱਟ-ਸਿਆਪਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।

ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਡਾਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਲੋਕ-ਸਿਆਣਪ ਸਦਕਾ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਵਿਚ ਆਈ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ ਦੀ ਖਬਰ ਦੀ ਸੋਅ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ।

ਜੇ ਕਾਰਡ-ਲਿਫਾਫੇ ਉਤੇ ਹਲਦੀ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ, ਘਰ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਣ ਲਗਦੇ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਸ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਾਰਡ-ਲਿਫਾਫੇ ਦੀ ਕੰਨੀ ਪਾਣੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ, ਸਭ ਦੇ ਦਿਲ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਹੜੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਕੌਣ ਚੱਲ ਵਸਿਆ! ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਕਾਲਜਾ ਫੜ ਕੇ "ਵਾਖਰੂ-ਵਾਖਰੂ" ਕਰਦੀਆਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਪਾੜ੍ਹੇ ਵੱਲ ਭਜਦੀਆਂ, "ਦੇਖੀਂ ਵੇ ਪੁੱਤਾ, ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ!" ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਤੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ।

ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਜਦੋਂ ਡਾਕੀਆ ਮੰਡੀ ਫੂਲ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦਾ। ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸੀ ਪਰ ਸਭ ਉਹਨੂੰ ਪਿੰਡਤ ਡਾਕੀਆ ਹੀ ਆਖਦੇ। ਉਹ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਡਾਕੀਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਮੋਢੇ ਚਮੜੇ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਘੁੰਗਰੂ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਬਰਛਾ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਰਛਾ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਤੁਰਦਾ, ਘੁੰਗਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਅਣਜਾਣੇ ਰਾਹੀ ਉਹਤੋਂ ਵਿੱਥ ਰਖਦੇ। ਉਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਣਜਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਹਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਉਹ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ

ਮਨੀ-ਆਰਡਰ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ, ਦੋਵਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ। ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਫੌਜੀ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਤਾਂ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਦੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਸਿਰਫ ਉਹਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਰ, ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਡਿਤ ਡਾਕੀਆ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਬੈਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਕੱਢ ਕੇ ਪੈਸੇ ਫੜਾਏ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। (ਹੁਣ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ

ਫਾਰਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।)

ਪੈਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਤਨਖਾਹ ਵਧ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਦੋਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਾਧਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵੇਲੇ, ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਸਾਡੇ

ਸੱਤ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਆਇਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਮਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਭਾਈ, ਇਹ ਪਰਚੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦੇ।"

ਉਹਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, "... ਮੈਂ ਰਾਜੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਰਾਜੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਗੇ ਹਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਭੇਜਿਆ ਕਰੂੰਗਾ।... ਪੈਸੇ ਵਧਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਡਾਕੀਏ ਨੂੰ ਕੁਛ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੂੰ ਏਸ ਕੰਮ ਦੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।..."

ਪਰਚੀ ਪੂਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹਿਜ ਨਾਲ, ਕੁਝ ਕਰੋ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਠ ਖਲੋਤਾ। ਉਹ ਹੱਸੀ, "ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਚੁਆਨੀ-ਅਠਿਆਨੀ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਉਲਟ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਰੋਸਾ ਦਿਖਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੁਰ ਚੱਲਿਆ।"

ਉਹ ਰੁਕਿਆ, "ਬੀਬੀ, ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕ ਵੰਡਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਡਾਕੀਏ ਵਜੋਂ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਹੀ ਸਹੀ ਸੁਣਾ ਦੇਵਾਂ।" ਉਹ ਵੀ ਹੱਸਿਆ, "ਸੁਬੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ, ਉਹ ਕੁਛ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਸੁਣਾਉਣਾ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਸੀ।"

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, "ਵੇ ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਊਂ...", ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੇ ਹੋਏ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਅੱਜ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਹ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਜਾ! ਇਹ ਡਾਕੀਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਵੀਰਾ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਡਾਕੀਏ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਕਰਕੇ ਹੈ!"

ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਆਸ ਬੱਝੀ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ: ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਯਤਨ ਸਫਲ ਹੋਣ

ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ (ਬੁਝੇਲ ਜੇਲ੍ਹ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 1995 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹਨ) ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ (ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ

ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਮਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਰੇਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਬੰਦ ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗੇ।

ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਉਹ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ (ਬਰੇਲੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ 1990 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ), ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1992 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ), ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੈਰਾ (ਗੁਰਬਰਗ ਜੇਲ੍ਹ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ 1990 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ),

1995 ਤੋਂ ਬੰਦ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਉਹ 19-24 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਬਰੇਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਬੰਦ ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਗੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਬਰੇਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਾਪ ਦੇਣਗੇ। ਉਥਰ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਲਖਨੌਰ ਸਾਹਿਬ

ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਹਮਾਇਤ

ਅੰਬਾਲਾ: ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗਲੈਨਵੁੱਡ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਿਵਸਬੀ ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਹਜ਼ਰ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਥਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਛੇਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਣਗਣਿਤ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹਨ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਮਿਥੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਡੈਲਸ-ਫੋਰਟ ਵਰਥ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਨੇ ਕੀਤੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਡੈਲਸ-ਫੋਰਟ ਵਰਥ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਦੀ ਇਥੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ।

ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣਾ

ਨਾਲ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਹਸਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਭਰਵੇਂ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੂੰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਮਈ 2015 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਮੇਲੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਸੰਜਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਲੱਬ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀਨੀਅਰ ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸੂਚ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਅਮਰੀਕਨ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਡੈਲਸ, ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਡੈਲਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਪਣ, ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਮਰਸ ਮੁੱਖ ਹਨ। ਸ. ਸੂਚ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰੇ: ਜਥੇਦਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੈਦ ਕੱਟ ਰਹੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਿਰਫ 6-7 ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਆਰੰਭਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੋ ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦਿਆਂ, ਫਿਰ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾ ਕੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਐਕਾਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਦਿਕੁਲ ਫਾਰੂਕ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਹੋਈ ਹੈ।

ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਦਿਕੁਲ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਵੇਂ ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। 'ਦਿ ਨੇਸ਼ਨ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਨਨਕਾਣਾ

ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਨਕੀ ਦੇਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ 4479 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਪਏ ਪੈਸੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਚ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ. ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ 4,479 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਥੋਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਅਜਿਹੇ 79 ਖਾਤੇਧਾਰਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ 14957.95 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਫੋਨ: 815-557-4991

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

Truck Insurance Specialist

- Preferred Carriers (A++)
- Bobtail Insurance
- Cargo and Primary Liability

734 655 9090

INDIAN BAZAAR

ਇੰਡੀਅਨ ਬਜ਼ਾਰ

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ, ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ

Gidha Bhangra Dressess On Rent

Preet BOUTIQUE

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਝੁੜਾ, ਜਾਗੋ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387

E-mail: spkaurus@yahoo.co.in

Facebook preetboutique

ਭਾਰ ਘਟਾਓ, ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰ ਵਧਣ, ਸੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕਬਜ਼, ਕਮਰ ਦਰਦ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਹਰਦਮ ਥਕੇ ਰਹਿਣ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ 72 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਰਬਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

Safe & Easy Weight Loss

Ph: 317-886-4858

www.punjabiweightloss.blogspot.com

www.goherbalife.com/skaur

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਹਾਲ ਬਾਰੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ...

ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ, ਪਰ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੇਲੂ ਵਿਚ

ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਧ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਹੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਸੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਮੁਚੱਲਕੇ ਉਪਰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦੇਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਵਕਤ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੱਲ 1994 ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਲਖਨਊ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਲਈ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਬਰਨਾਲਾ 24 ਘੰਟੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਮੀਨਾਬਾਦ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਘੁੰਮਣ ਨਿਕਲਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪਰ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਕੁਝ ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗ ਗਈ। ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਖਨਊ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਕਈ ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਇਹ ਆਪਬੀਤੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਟੋਰੀ ਆਫ਼ ਐਨ ਐਸਕੋਪ' ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਛਾਣ

ਬਰਨਾਲਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਖਨਊ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਐਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਾਤੀ ਮੁਚੱਲ ਕੇ ਉਪਰ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਸਿਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹੋਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ 74 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੈਦੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵਕੀਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਜੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4,11,992 ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2,78,508 ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ 67.6 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਐਸਾ ਕੈਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਟਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 3113 ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ

ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 83,518 ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ ਜਿਥੇ 34708 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ 312529, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 27449 ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 27400 ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਲਗਭਗ 60 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਯਾਫ਼ਤਾ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੀੜ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 6,070 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ 15,840 ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਐਸੇ ਹਨ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਿਛੜੇ ਤਬਕਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਅਲੁਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੂਚੀਦਰਜ ਜਾਤਾਂ, ਸੂਚੀਦਰਜ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਪਿਛਲੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਅਲੁਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਖੋਜਕਾਰ ਨੁਸਰਤ ਖਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਧੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲੋਂ 118.4 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਧੇਰੇ ਕੈਦੀ ਇਥੇ ਤਾਂ ਹੋਏ ਹਨ।"

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ

ਉੱਜ, ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 4,11,992 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ਼ 1391 ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮਹਿਜ਼ 3,47,859 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੇ ਚਾਰ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ

ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਵਕਤ ਕੈਦ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਸੀ. (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ) ਦੀ ਧਾਰਾ 436-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਮੁਚੱਲਕੇ ਉਪਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਟਕਾਊ ਕਾਨੂੰਨ ਅਮਲ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ

ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਨੁਸਰਤ ਖਾਨ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 436-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਦਰਮਿਆਨ 2013 ਵਿਚ 13 ਲੱਖ 95,994 ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਐਸੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਏ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਭਾਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਵਕਤ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਤਕ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਮੁਚੱਲਕੇ ਉਪਰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਜੀ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ-ਯਾਫ਼ਤਾ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਬੰਦੀਆਂ ਲਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਐਸੇ ਇਮਕਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।"

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 65ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਮਾਜੀ ਕਾਰਕੁਨ ਪਲਾਸ਼ ਬਿਸਵਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਨਿਤਾਣੇ ਤਬਕੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਸਲਨ ਆਦਿਵਾਸੀ ਜਾਂ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਤੋਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਉਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਹੀ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ।" ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਟੱਬਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਤਕ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੀਹੋਂ ਲਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮੁਹੰਮਦ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਪਾਇਲਟ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਉਡਾਣ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਵਾਬਾਂ ਦੀ ਉਡਾਣ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆ ਡਿਗੀ। 14 ਵਰ੍ਹੇ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਆਮਿਰ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਲਈ ਦਵਾ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਆਮਿਰ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਉਪਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਛੇੜ ਵਰਗੇ ਸੰਗੀਨ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਗਏ।

18 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 19 ਮਾਮਲੇ

18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਮਿਰ ਦੇ ਗਲ 19 ਮਾਮਲੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲੰਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਸੀ। 1998 ਵਿਚ ਸੁਰੂ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ 2012 ਤਕ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਫਰਵਰੀ 2012 ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਗੁਨਾਹ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਆਮਿਰ ਦੇ 14 ਸਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖ਼ਵਾਬ ਵੀ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਉਸ ਦੀ ਅੰਮੀ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਬੇਕਸੂਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਦੇ ਅਣਮੋਲ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੌਣ ਲਵੇਗਾ? ਆਮਿਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਮਾਮ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਯਕੀਨ-ਦਹਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ

ਆਮਿਰ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਦੇਖਿਆ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਲ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 28.5 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਕੈਦੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ; ਜਦਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਮਹਿਜ਼ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਸੰਬਰ 2013 ਤਕ 19.7 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ 4.5 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਜਦਕਿ ਈਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ 4.3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਲੋਕ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਅੰਕੜੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 5.4 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ, 1.6 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ 1.2 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਈਸਾਈ ਕੈਦੀਆਂ ਉਪਰ ਹੀ ਜੁਰਮ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ 14 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ, 2.8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ 3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਈਸਾਈ ਕੈਦੀ ਫਿਲਹਾਲ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਹਨ।

ਖ਼ਾਲਿਦ ਮੁਜਾਹਿਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਬੇਕਸੂਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਬਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਰਿਹਾਈ ਮੰਚ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਖਨਊ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ੋਇਬ ਇਸ ਵਕਤ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਰਜਨ ਨੌਜਵਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਉਹ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਸ਼ੋਇਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਰਚਿਤ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਖ਼ਾਲਿਦ ਮੁਜਾਹਿਦ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਤਾਰਿਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਵੀ ਉਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਮੇਸ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ। ਖ਼ਾਲਿਦ ਮੁਜਾਹਿਦ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੌਤ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਲੇਕਿਨ ਹਕੀਮ ਤਾਰਿਕ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ।

23 ਨਵੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਲਖਨਊ, ਫ਼ੈਜ਼ਾਬਾਦ ਅਤੇ ਵਾਰਾਨਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿਚ 25 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 18 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਦ ਮੁਜਾਹਿਦ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਤਾਰਿਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ 22 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਤਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਮੁਫਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬੱਚੇ

ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਦਾ ਬਦਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਮੁਫਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਲੂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਾਲ 2014-15 ਵਿਚ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕਟੌਤੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਾਖਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਬੇਨਿਯਮੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ

ਹੈ। ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੂਲ 20 ਤੋਂ 350 ਤੱਕ ਘਟੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਇਸ ਘਾਟੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ

ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਹਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਤਰੀਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ 'ਈ-ਪੰਜਾਬ ਵੈੱਬਸਾਈਟ' ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ 'ਯੂ-ਡਾਈਸ' ਨਾਮੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲਾ ਦਰਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੂਲ 11 ਤੋਂ 193 ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਫਰਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 274 ਦਰਸਾਈ ਸੀ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਸਿਰਫ 81 ਹੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ) ਨੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਘਟਣ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੱਚੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਘਟੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਧਰ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿਚ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕੀਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਣਖ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦਿਲ-ਕੰਬਾਊ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਝੰਗ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੇ 55 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਵਾਕਿਆ ਝੰਗ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਠਾਰਾ ਹਜ਼ਾਰੀ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਮਲਕਾਣਾ ਮੋੜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ। 'ਡਾਨ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਧਵਾ ਗੁਲਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਰੱਜ਼ਾਕ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਝੰਗ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਜੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਨੌਂ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਈ-ਚਾਈ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੋਣੀ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਣ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 8ਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਦੇਸ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਖੁਫੀਆ ਬਿਕਟੈਂਕ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੰਸਾਰ ਦਾ 8ਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਖਤਰਨਾਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਇਰਾਕ ਦਾ ਹੈ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਆਧਾਰਿਤ ਕੰਪਨੀ ਇੰਟਲਸਟੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਕੰਟਰੀ ਬਰੀਟ ਇੰਡੈਕਸ (ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸੂਚਕਅੰਕ) ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਰੈਂਕਿੰਗ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 30 ਦਿਨ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਬਾਗੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਭੁਰਾ ਹੋ ਰਿਹੈ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਦਾ ਸਫੈਦ ਰੰਗ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡ ਰਹੇ ਕਾਰਬਨ ਦੇ ਕਣਾਂ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਤਾਜਮਹੱਲ ਬਦਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਚਮਕਦਾਰ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਭੁਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਰਜੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ ਅਰਥ ਤੇ ਐਂਟਮੋਸਫੇਰਿਕ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਾਈਕਲ ਬਰਗਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤਾਜਮਹੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਇਓਮਾਸ ਤੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ, ਤੇਲ ਬਾਲਣ ਜਲਣ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਬਨ ਕਣ ਤੇ ਧੂੜ ਬਦਰੰਗ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਰਜੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਨਪੁਰ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸੰਸਥਾਨ, ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ

ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਟੱਡੀ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਮੁਮਤਾਜ ਮਹਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਾਜਮਹੱਲ ਦਾ 115 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਗੁਬੰਦ ਤੇ 130 ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਮਿਨਾਰ ਹਨ। ਇਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਸੈਲਾਨੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ 1983 ਵਿਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਦਰੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਰਾਬਾਂਕੀ ਜਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 12 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ
ਮਾਇਆਵਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 14 ਮਾਰਚ 2008 ਨੂੰ ਖਾਲਿਦ ਮੁਜਾਹਿਦ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਤਾਰਿਕ ਦੇ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 31 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਆਈ ਕਿਤਾਬ 'ਕਾਫਕਾ ਲੈਂਡ' ਦੀ ਲੇਖਕਾ ਮਨੀਸ਼ਾ ਸੇਠੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: "ਮੁਲਕ ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਸਿਸਟਮ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ 20-20 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਸਿਵਿਲ ਰਾਈਟਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਖਲਾਕ ਅਹਿਮਦ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਵੀ ਹੈ। ਅਖਲਾਕ ਅਹਿਮਦ 2012 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਐੱਚ.ਐੱਲ. ਦੱਤ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੀ.ਕੇ. ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਚ 1994 ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਵਾਕਿਆ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 11 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਤਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ
ਐੱਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ. ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 2013 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਹਜ਼ਾਰ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਦਕਿ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਸੀ।

ਐੱਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ. ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 65 ਫੀਸਦੀ ਕੈਦੀ ਸੂਚੀਦਰਜ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਸੂਚੀਦਰਜ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗਾਂ (ਓ.ਬੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐੱਸ.ਸੀ. 21.7 ਫੀਸਦੀ, ਐੱਸ.ਟੀ. 11.5 ਫੀ ਸਦੀ ਅਤੇ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. 31.6 ਫੀ ਸਦੀ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਕੁਮਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਜਾਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਿਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ। ਇਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਜੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ।"

ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ
ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸਾ ਮਹਿਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਲਮ ਦੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਕਿਤਾਬ 'ਕਲਰਜ਼ ਆਫ ਦ ਕੇਜ਼' ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਰੁਣ ਫਰੈਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜੇ ਤਬਕਾ ਲੁੱਟਿਆ-ਪੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਉਸੇ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ।" ਫਰੈਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ, ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਰਥਿਕ ਬੁੜ੍ਹ ਵੀ ਇਕ ਵਜੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਅਫ਼ਸਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਗਿਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੇਰੋਜ਼ਗ਼ਾਰੀ, ਵੱਡੇ ਟੱਬਰ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਗ਼ੈਰਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰਾ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਵਜੂ ਹੈ।"

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਫੜੇ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਇਮਰਾਨ ਕਿਰਮਾਨੀ
ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਿੰਦਵਾੜਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 34 ਸਾਲਾ ਇਮਰਾਨ ਕਿਰਮਾਨੀ ਨੂੰ 2006 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈੱਲ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ

ਦੇ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਉਪਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਮਰਾਨ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਮਰਾਨ ਨੇ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ 'ਏਅਰਕਰਾਫਟ' ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ, ਜੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਵਾਪਸ ਲਿਆਵੇਗਾ?" ਇਮਰਾਨ ਨੂੰ ਇਸ

ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਦਮਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਵਕਤ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਕੀਮਤੀ ਵਕਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ।" ਇਮਰਾਨ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮਦਦ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਖ਼ਾਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਫਾਰੂਕ ਅਹਿਮਦ ਖ਼ਾਨ

ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜੈਪੁਰ ਦੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਾਰੂਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖਰਚ ਵਜੋਂ ਇਕ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਵੀ ਗਵਾਉਣੀ ਪਈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖਰਚ ਵਿਚ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ, ਜਦਕਿ ਜੈਪੁਰ ਵਿਚ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2000 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ ਉਪਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ। ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਜਿਸ ਦਿਨ ਫਾਰੂਕ ਦੇ ਅੱਬਾ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖੀ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਬੇਟਾ ਤਾਂ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹੇ 19 ਸਾਲ ਕੌਣ ਵਾਪਸ ਦੇਵੇਗਾ।"

ਮਕਬੂਲ ਸ਼ਾਹ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਲਾਲ ਬਜ਼ਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮਕਬੂਲ ਸ਼ਾਹ 2010 ਵਿਚ 14 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ 1996 ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ਼ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਮਕਬੂਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਮਕਬੂਲ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦਿਨ ਕੱਟਣੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ 14 ਸਾਲ ਤਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦੇਵਾਂ?"

ਉਸ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬੁੱਦੁਲਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਹਿਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮਦਦ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਬਰ ਟੁੱਟਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਬਰ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲ ਰਹੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖ਼ਤ ਲਹਿਜ਼ਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਲਈ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਣ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ 24431 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਿੱਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਣਕ ਦੀ ਅਗਲੀ ਫਸਲ ਲਈ ਬਾਰਦਾਨਾ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੇਸ਼ਗੀ ਮੰਗ ਲਏ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਝੋਨੇ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਕੈਸ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲਿਮਿਟ (ਸੀ.ਸੀ.ਐਲ.) ਤਹਿਤ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਆੜ੍ਹਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਫੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਤਹਿਤ ਫੰਡ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਏ ਸਨ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ 42,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਕੋਟੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਸਾਫ਼ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਈ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਲ-ਬੈਕਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਦਾ ਤੌੜ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਲਈ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ

ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਲਈ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਣ ਬਦਲੇ 24431 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬਿੱਲ ਭੇਜਿਆ

24431 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ 42000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ 24431 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਘਟਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਰਕਮ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਿਣਸ ਭੇਜ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫੂਡ

ਸਪਲਾਈਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ 24431 ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1506 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜੋੜੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ 1309 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 16381 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਤਫਾਕਨ ਖਰਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 9001 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ ਤੇ 7380 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2003-04 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਤਫਾਕਨ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਕਰ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ 1350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖੱਪਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1994-95 ਦੌਰਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਚੋਲ ਵੇਚਣ ਕਰਕੇ ਪਏ 1129 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਘਾਟੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੋਣੇ-ਧੋਣੇ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵਿਚ 38 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਾਹਿਗੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਦਰਅਸਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 560 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਹੱਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਓਵਰਡਰਾਫਟ 170 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਉੱਜ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਚਿਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੂਜੀ ਤਿਮਾਹੀ (ਅਪਰੈਲ-ਸਤੰਬਰ) ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ 106 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿੱਸਾਪਤੀ ਵਿਚ 11 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 4032.45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਅਰਸੇ ਤੱਕ 2910.26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਨ। ਉੱਜ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਬਿੱਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਅਟਕੇ ਪਏ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤਿੰਨ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਬੀ.ਕੇ. ਉੱਪਲ, ਐਸ. ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2010 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਉੱਪਲ

ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਫਸਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਆਰ.ਐਸ. ਚੀਮਾ ਰਾਹੀਂ ਪਾਈ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦੱਸਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਪਤਰਾਲਾਂ, ਛਾਪਿਆਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਉਡਾਰੀ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਮੇਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭੇਜੀ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 3000 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਭੇਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਵਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਐਂਟੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਫੋਰਮ ਦੇ

ਜੁਆਇੰਟ ਸਕੱਤਰ ਮਨਮੋਹਨ ਟੁਟੇਜਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 3000 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਵਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਰਕਮਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਹੋਏ ਤਾਂ ਹਵਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ

ਉਕਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੀਆਂ ਰਿਟਰਨਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ।

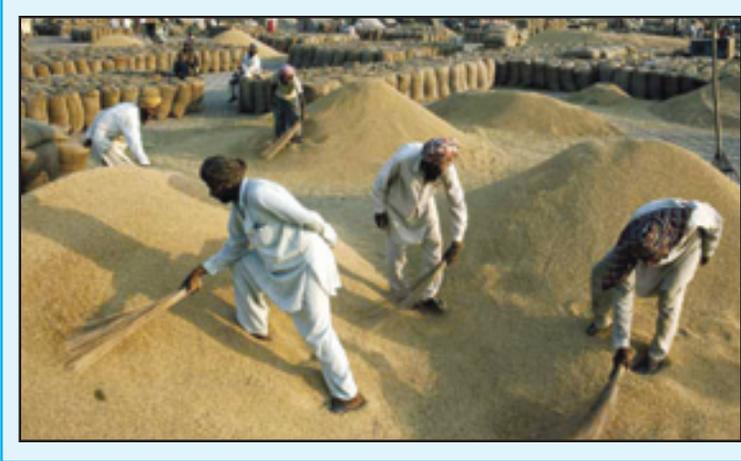
ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਵੀ ਨਿਕਲਿਆ ਦੀਵਾਲਾ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨੇ ਨੱਪ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਤਲੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਸਾਨ ਅਰਾਮਘਰ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਨਿਲਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਹੁਣ 44 ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਖੁਦ ਹੁਣ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹਨ।

ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਕ ਅਪਰੈਲ 2007 ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 2013 ਤੱਕ 3466 ਪਲਾਟ ਤੇ ਸੱਤ ਸਾਈਟਾਂ 'ਚੰਕ ਬੇਸਿਸ' ਉੱਤੇ ਵੇਚੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 509.26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬੋਰਡ ਸਿਰ ਹੈ। ਓਰੀਐਂਟਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਨੇ 21 ਜੁਲਾਈ 2011 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਾਸਤੇ 263.52 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

17 ਸਤੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 44 ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਚੰਕ ਬੇਸਿਸ' ਉੱਤੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅਰਾਮਘਰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅਰਾਮਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਰਾਣੇ ਗੱਡਾਖਾਨਾ ਤੇ ਬਸਟ ਹੋਟਲ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਵੇਚੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਗੱਡਾਖਾਨਾ ਦੀ ਸੱਤ ਕਨਾਲ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਦੀ 533 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਨਿਲਾਮੀ ਵਾਸਤੇ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਪਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚਲੀ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਵਾਲੀ 4000 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਯਾਰਡ ਗੋਨਿਆਣਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਫਤਰੀ ਇਮਾਰਤ (2 ਕਨਾਲ) ਵੇਚੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਖੰਨਾ ਦੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੀ 3400 ਗਜ਼ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਵਾਲੀ 331 ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ 1111 ਗਜ਼ ਤੇ ਨਾਭਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਫਤਰੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ 2500 ਗਜ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅਰਾਮਘਰ ਦੀ 158 ਗਜ਼, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੇ ਲਹਿਰਾਗਾਹਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਪਲਾਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਫਤਰੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤਾ

ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਅੜਿੱਚਣਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਦੀ 10 ਕਨਾਲ, ਪੁਰਾਣੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚਲੀ 10 ਕਨਾਲ, ਨਵੀਂ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚਲੀ 02 ਏਕੜ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਚਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਦੀ 750 ਗਜ਼ ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਜੈਤੋਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਫਤਰੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ 1166 ਗਜ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਲੋਟ ਦੀ ਦਫਤਰੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ 581 ਗਜ਼, ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਅਬੋਹਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਈ 5.29 ਏਕੜ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬੋਰਡ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲਾਲਾਬਾਦ, ਜ਼ੀਰਾ, ਮੋਗਾ,

ਅਜਨਾਲਾ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਿਫਟ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵੀ 'ਚੰਕ ਬੇਸਿਸ' ਉੱਤੇ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਡਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 150 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵੇਚ ਵੱਟਤ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋੜਿਆ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੇਰਿਆ ਹੱਥ

ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਵੇਚ ਵੱਟਤ ਤਾਂ ਰੁਟੀਨ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ 'ਚੰਕ ਬੇਸਿਸ' ਉੱਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੁਣ ਵੇਚਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਰੋਤ ਦੇ ਫੀਸਦੀ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਤੇ ਦੇ ਫੀਸਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ ਹੈ।

ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲਾਨਾ 550 ਤੋਂ 600 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਬੋਰਡ ਦੇ ਖਾਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੰਡ ਸਰਕਾਰ ਵਰਤਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਬੋਰਡ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਅਸਰ ਰਿਹਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਭੀੜ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਤਾ

ਬਠਿੰਡਾ (ਬਿਊਰੋ): ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੀੜ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ (ਜੇਲ੍ਹਾਂ) ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਾ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਬੰਦੀ ਹੀ ਲੱਭੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਘਟਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 12889 ਬੰਦੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ 1707 ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੀ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦੀ ਲੱਭਿਆ ਜੋ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਸਮਾਂ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਉਸ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਹੈ।

ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੁੱਲ 26790 ਬੰਦੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 12490 ਬੰਦੀ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦਾ 47 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ 12490 ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 8290 ਹਵਾਲਾਤੀ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ 4200 ਸਜ਼ਾ ਯਾਫਤਾ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ

ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 27 ਬੰਦੀ ਅਜਿਹੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਡੇਢ ਲੱਖ ਤੋਂ 3.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬੰਦੀ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 14 ਬੰਦੀ ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ। ਦੋ ਦਰਜਨ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ। ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ 3.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪਏ ਜਦੋਂਕਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਮੁਕਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੁਪਰੀਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਛੇਕ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ 2.99 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ। ਮੁਕਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ 13.14 ਲੱਖ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਕੋ ਬੰਦੀ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਏ।

ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਬੀਤੇ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ 6.02 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦੋ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ 2.88 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਲਾਜ 'ਤੇ 3.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਰਾਜਨ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਬੰਦੀ ਦੀ ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜ ਬੰਦੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੈਦੀ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਨੇ 6.84 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾਤੀ ਹਨ। ਕੁੱਲ 14300 ਬੰਦੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 7800 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 16090 ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਲ ਦਾ 60 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਹੁਤਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਇਸ ਵੇਲੇ 18685 ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 26790 ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ 73 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੰਦੀ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ 94 ਸਿਵਲ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬੰਦੀ ਹਨ। 1585 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਬੰਦੀ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬੰਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਬੈਰਕਾਂ ਵਿਚ 1600 ਹੋਰ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤਸਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਨਵੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ (ਜੇਲ੍ਹਾਂ) ਰਾਜਪਾਲ ਮੀਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹਵਾਲਾਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਲਗਾ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

WEBSITE - DHOLRADIO.CO

DHOL RADIO

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG
MUSIC 24/7

ਹੁਣ
ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਤੋਂ

LISTEN ON PHONE

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

LIVE CALLS → USA 951-824-6365

skype - DHOLRADIO.ORG

LISTEN BY CALL → USA 702-489-0211

Sukhpal Gill
10 pm to 12 am (IST)

Puran singh waraich
2:30 pm to 4 pm (IST)

H K TRANSPORT INC

Division of HK Incorporated

1401 West Ray St, Indianapolis, IN 46221
Ph: 317-408-3211, web: www.hktransportinc.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ, ਡਰਾਈ ਫਰੇਟ, 100% ਨੋ ਟੱਚ, ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੱਕ/ਟਰੇਲਰ, ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਸਾਈਨ-ਇਨ ਬੋਨਸ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ	ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ
92% ਫਲੈਟ ਡਿਸਪੈਚ 30 ਸੈਂਟ/ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੇਲਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਇਰ ਰਿਬੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਰ 15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਦਾਇਗੀ	45 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ 95% ਲੋਡ ਯਾਰਡ 'ਚ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੱਕ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਟਰੱਕ ਹਰ ਹਫਤੇ ਤਨਖਾਹ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ:

- ਕਲਾਸ ਏ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ
- ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ
- ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਓ ਟੀ ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਲ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਤਸਦੀਕਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ 'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਬਾਈ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਪੰਪ 'ਤੇ ਫਿਊਲ ਰਿਬੇਟ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 317-408-3211

ਜਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.hktransportinc.com 'ਤੇ ਅਰਜੀ ਭਰੋ

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:
1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call: 734-261-0936
734-890-1767

e-mail: raj@syanvideo.com
visit at: www.syanvideo.com

ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੇ ਫੜਿਆ ਡੋਲ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ

ਬਠਿੰਡਾ: ਮਾੜੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚ ਕੇ 395 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ 10 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰੂਫ ਲਿਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈੱਸ, ਅੱਠ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰੂਫ ਲਿਟਰ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈੱਸ ਤੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰੂਫ ਲਿਟਰ ਕਲਚਰ ਸੈੱਸ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ 9 ਰੁਪਏ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈੱਸ, ਸੱਤ ਰੁਪਏ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈੱਸ ਤੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਕਲਚਰ ਸੈੱਸ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਤਲ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਰੁਪਏ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈੱਸ, ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈੱਸ ਤੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਕਲਚਰ ਸੈੱਸ ਹੈ। ਇਕ ਅਪਰੈਲ 2012 ਤੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਤੱਕ 148.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈੱਸ, 203 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈੱਸ ਤੇ 43.76 ਕਰੋੜ ਕਲਚਰ ਸੈੱਸ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲ 2012-13 ਵਿਚ ਤਿੰਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈੱਸ 114.26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸਾਲ 2013 -14 ਵਿਚ 162.59 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ 118.23

ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਕੰਮ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਗਿਓਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਸੈੱਸ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਸੈੱਸ ਲਾਏ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਨੀਤੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸੈੱਸ ਬਾਰੇ ਸੋਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਵਜੋਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਸੈੱਸ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੈੱਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੇ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੁਰਾਤਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਧਾਰਮ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਥੇ ਇਹ ਫੰਡ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦੇ ਗੇਟ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਸੈੱਸ ਵਾਲਾ ਪੈਸਾ ਰੈਗੂਲਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹਿੰਗੇ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਇਹ ਭਾਰ ਝੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਜਿਹੜੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ

ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਡੰਗ ਟਪਾਉ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੋੜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਠੱਸ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਐਕੱਤੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਿਰਫ 13634 ਮਰੀਜ਼ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 455 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਓਪੀਡੀ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1,12,265 ਲੱਖ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 22166 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਓ.ਪੀ.ਡੀ. 60456 ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ 2546 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਲਈ 26643 ਮਰੀਜ਼ ਆਏ ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਡੀ. 2654 ਦੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਾਤਰ ਮਰੀਜ਼ ਹੀ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਮਾਲੋਰਕੋਟਲਾ, ਬਰਨਾਲਾ, ਧਨੌਲਾ, ਪਠਾਨਕੋਟ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ, ਫਗਵਾੜਾ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਦਸੂਹਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਬਲਾਚੌਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਪੱਟੀ, ਸਰਹਾਲੀ, ਮੁਹਾਲੀ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਜਗਰਾਉਂ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਅਬੋਹਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਨੋਰੋਗ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 48 ਨੂੰ ਟੱਪ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਮਨੋਰੋਗ ਦੇ 33 ਡਾਕਟਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਜਾਂ ਲੰਬੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮਨੋਰੋਗ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਤਨਖ਼ਾਹ ਸਕੇਲ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਏ ਹਨ।

ਸਰਫਾ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆਈ ਸਰਕਾਰ

ਜਲੰਧਰ: ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਰੋਕਣ ਤੇ ਕਿਫ਼ਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਢੀ ਸਰਫਾ ਮੁਹਿੰਮ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਖਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲੋਂ ਵਤਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਫਿੱਲ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਖਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਰਾਤ ਜਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੈ। ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗਾ। ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਫਰਨੀਚਰ, ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਫਰਨਿਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋੜ ਪੈਣ

'ਤੇ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਫੀਸਦੀ ਘਟਾਇਆ ਜਾਏ। ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਟੂਰਾਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ 10 ਫੀਸਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰ ਵਿਭਾਗ 'ਤੇ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਫ਼ਾਇਤ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਫਿਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਵੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਵਰਕਾਮ ਵਿਚ ਹੀ ਜੇਕਰ ਕਿਫ਼ਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਹੀ ਪਾਵਰਕਾਮ ਨੂੰ 300 ਤੋਂ 450 ਕਰੋੜ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਏਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਜੇ ਤਲਵਾੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਵੱਖ ਵਿੰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਖਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਖਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਮੰਤਵ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਆਏ ਫੰਡਾਂ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਪਾਵਰਕਾਮ ਨੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੰਤਵ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਫੰਡ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਕੀਮ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਏਗਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਲਈ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਡਿਨਰ

ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਲਈ ਛੇਵਾਂ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਡਿਨਰ-ਇਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਥੇ ਮੈਸੋਡੋਨੀਅਨ

ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਡਿਨਰ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦਸਤਾਰ ਅਤੇ ਕੇਸਕੀ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਕੇਸਕੀਆਂ ਵਿਚ ਸਜੇ

ਬਿਰਕਣ ਲਾਈ। ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਗਰਿਣਿਆਂ ਦਾ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ

ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਬੱਚੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਐਮ ਸੀ ਯੂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਡਾਂਸ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਰਾਖੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਅੱਡੀ

ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮੈਜਿਕ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਇਆ।

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਉਭਰਦੇ ਗਾਇਕ ਕੇ.ਵੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਉਪਰੰਤ ਗਾਇਕ ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਢੋਲ ਅਤੇ ਚਿਮਟੇ ਦਾ ਸਾਥ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਢੋਲੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵਜਾਏ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਲਈ ਚਾਹ-ਪਕੌੜਿਆਂ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵੈਸ਼ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਦਿੱਲੀ ਹੱਟ ਵਾਲੇ ਬਿੱਟੂ ਵਲੋਂ ਸੀ ਜਦਕਿ ਡੀ ਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਡੀ ਜੇ ਆਈਸ ਦਾ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲਿਆ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੂਬੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਣਸੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਨੌਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਵਰੀ 2006 ਵਿਚ

ਸਰੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਔਰਤ 'ਤੇ ਜਿਣਸੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਿਆ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਵਿਚ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਭਾਰਤ ਪਰਤਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ

ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਪਾਈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਹੋਈ। ਅੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲਜ਼ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਸਟਿਸ ਏਨ ਮੈਕੈਜ਼ੀ ਨੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਡੀਐਨਏ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਪਾਈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਹੋਈ। ਅੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲਜ਼ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਸਟਿਸ ਏਨ ਮੈਕੈਜ਼ੀ ਨੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਡੀਐਨਏ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਲੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 10 ਲੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ' ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜ ਸਕੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਕੁੜੀ ਵੱਲੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੱਗੇ ਆਤਮਦਾਹ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਪੱਲੇ ਕਾਫੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਗ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਠੇਕਾ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾਰਨ ਨਿਗੁਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਉਪਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵਿੱਤੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਬੀ.ਐਫ਼. ਤੇ ਈ.ਟੀ.ਟੀ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਭੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ (ਆਰ.ਟੀ.ਈ.) ਤਹਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ (ਟੀ.ਈ.ਟੀ.) ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਟੈਸਟ ਕੰਧ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਆਪਕ ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਿਰਫ 3900 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਸਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ 1872 ਪੇਂਡੂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਨੌਕਰੀ ਉਡੀਕਦੇ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਏ ਓਵਰਏਜ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਟੈੱਟ ਪਾਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 24572 ਟੈੱਟ ਪਾਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ 3672 ਨੂੰ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਸਿਰਫ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੀ। ਮੰਡੀ ਖੁਰਦ ਦੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਦੋਂ ਟੈੱਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਉਹ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਟੈੱਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦਾ ਚਾਅ ਉਮਰ ਨੇ ਫਿੱਕਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਡਾਂਵਾਲਾ ਦਾ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਵੀ ਟਪਾ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਏਦਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨਿਆਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਮੱਥੇ ਉਪਰੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਕਲੰਕ ਧੋਣ ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਮੁਫਤ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਈ.ਟੀ.ਟੀ. ਪਾਸ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰੇਕ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾਣ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ 600 ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਵਾਂਗ

ਓਵਰ-ਏਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ (ਅਪਾਹਜ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ 1358 ਇਨਕਲੂਸਿਵ ਐਂਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ (ਆਈਈਵੀ) ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿਲਾ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਵਧਾ ਕੇ 12000 ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ 4500 ਰੁਪਏ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਕਤਲੇਆਮ: ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਚੌਧਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ (ਹਰਿਆਣਾ) ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਟਿਸ ਟੀ.ਪੀ.ਗਰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਨਾਰਨੌਲ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਸ.ਸੀ.ਚੌਧਰੀ, ਜੋ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਨ, ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਸੰਮਣ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਤਰੀਕ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ

ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪੀੜਤ ਪਿਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਣਜੀਤ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਵਜੋਂ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 144 ਇਸੇ ਲਈ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਮਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਘੋਲੀਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਿਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। 31 ਮਾਰਚ 2015 ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨੋਟਿਸ ਫ਼ਵਾ ਕੇ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਜੂਨੀਅਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਪਰਦੀਪ ਸੰਘਿਆਲ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਉੱਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁਕ ਨੂੰ ਤਰੋਤ-ਮਰੋਤ ਕੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਭੋਜੇ ਸੰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਾਰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸੰਮਨ ਮਿਲ ਵੀ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮਜੀਠੀਆ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਰੁਣ ਜੋਤਲੀ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁਕ ਨੂੰ ਤੋਤ-ਮਰੋਤ ਕੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 20 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮਲੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਮੋਦੀ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਿਰ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਸਿਰਫ ਇਛਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੋਡੀਓ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਉਪਰ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਏਜੰਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਚਾਈ ਤਬਾਹੀ ਕਾਰਨ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ

ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਸਿਰਫ ਦਿਲ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕੌਮੀ ਨਸ਼ਾ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜੋ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੜੀ ਹੇਠ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਉਗਾਉਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਹੈ ਜਦਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਾ ਇਸ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ 'ਤੇ ਮੁੜ ਹਮਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਹਰੀ ਵੋਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਤੱਕ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਨੀਤ ਮਹਾਜਨ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਐਵੇਨਿਊ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੀ ਇਨੋਵਾ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮਰਥਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਨੀਤ ਮਹਾਜਨ ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੰਦੀਪ ਗੋਰਸੀ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੋਹਰੀ ਵੋਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਣਾਅ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਨੀਤ ਮਹਾਜਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 17 ਮਾਰਚ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਟਾਲਾ ਰੋਡ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਹੋਟਲ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੜ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਰੋਡ 'ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇਕ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਟੋਲ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over

24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ
✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਆਸਮਾਨ

ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉਦਾਸੀ ਜਿਹੀ ਵਿਛ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, 1984 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਹ ਜਾਈ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਈ ਸੀ... ਉਹਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਦੀ ਉਮਰ ਤੀਹ ਸਾਲ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਹੰਢਿਆ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਉਮਰ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ- ਬਲਦੇ ਅੱਖਰ, ਨੀਦ ਕੇ ਰੰਗ, ਆਖੋਂ ਅਤੇ ਲੁੱਕਣ-ਮੀਟੀ। ਸਾਲ 1954 ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਹ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਦਰਦ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਅੱਜ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿੱਗਜ਼ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਨਾਟਕ 'ਸਾਰਾ ਕਾ ਸਾਰਾ ਆਸਮਾਨ' ਖੇਡਿਆ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਟਕ ਦਾਨਿਸ਼ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਰੰਗਕਰਮੀ ਮਹੇਸ਼ ਦੱਤਾਨੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਟਕ ਸਾਹਿਦ ਅਨਵਰ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

'ਸਾਰਾ ਕਾ ਸਾਰਾ ਆਸਮਾਨ' ਨਾਟਕ ਦਾ ਆਧਾਰ ਦਾਨਿਸ਼ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਲੋਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਸਤੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਉਤਰੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਨਾਟਕਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਉਹ ਕੁੜੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਰਦ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼

ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਅਤੇ (ਹੇਠਾਂ) ਨਾਟਕ ਦੇ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਪਈ।

ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹ ਨਾਟਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੁੰਬਈ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਟਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਕਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਨਾਟਕ ਡੱਕਣ ਲਈ ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਖੈਰ! ਨਾਟਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਦਰਦਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਬਲਤਾਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ... ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤੀ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਬਦਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿਤਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਲਈ ਨਫਰਤ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਜਣੇਪੇ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਤਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੇਗੀ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰੇਗੀ। ਇਉਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਸ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਤੀ ਅਮੀਰ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਰੁੜੀਵਾਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਈਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਖਰਾ ਦੋਸਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 27 ਦਸੰਬਰ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-148

ਪਾ ਲਈ ਵਰਦੀ, ਲਾ ਲਿਆ ਮੋਢੇ ਬਸਤਾ ਭਾਰਾ ਮੈਂ, ਗੁੰਦੀਆਂ ਮੀਢੀਆਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਸਾਰਾ ਮੈਂ। ਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੰਮੀ ਲਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਗੇੜਾ, ਵੈਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਆਉਣ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਲੇ ਟਾਈਮ ਬਥੇਰਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-146

ਬੇਬੇ ਮਿੱਟੀ ਢੋਈ ਜਾਵੇ ਪੱਥੀ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ ਪਥੇਰ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਮਰਦਾ ਸਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਫਿਰ ਵੀ ਨੂਰ। ਬੇਕਦਰੀ ਹੈ ਕਿਰਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਧੱਕਾ ਚੱਲੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰ। ਕਿਰਤੀ ਨੇ ਜਦ ਸੱਚ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੂਰੀ ਆਉ ਫੇਰ ਸਵੇਰ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਇੱਟਾਂ ਪੱਥਰਾ ਬਾਪੂ ਮੇਰਾ, ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ। ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟਿਆ, ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ ਕੱਖ ਤੇ ਕਾਨ। ਮਾਂ ਹੀ ਹੁਣ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸਹਾਰਾ, ਮਾਂ ਧੀ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰੀਏ ਗੁਜ਼ਾਰਾ। ਸਰਕਾਰ ਆਵੇ ਅਤੇ ਲੰਘ ਜਾਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੰਮ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ। ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ, ਮਿਹਨਤ ਕਰੀਏ। ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਕੀ ਡਰਨਾ, ਉਸ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰੀਏ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਕਰਨੀ ਸੀ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਢਿੱਡ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਨਾ ਖਾਲੀ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੂੰ ਸਬਰ ਕਰ ਲੂ? ਪੱਥ ਪੱਥ ਇੱਟਾਂ ਢਿੱਡ ਭਰ ਲੂ।

ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਾਮ ਹੈ ਵਗਾਰ ਲੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਉਜਰਤ ਜਿੱਥੇ ਲੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਅਰਮਾਨ। ਪੱਥ ਪੱਥ ਇੱਟਾਂ ਢੇਰ ਲਗਾਵੇਂ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ ਜੋ ਮਹਿਲ ਬਣਾਵੇਂ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾੜ

ਮਹਿਲਾਂ ਖਾਤਿਰ ਦਿਨ ਭਰ ਇੱਟਾਂ ਪੱਥ ਪੱਥ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਈਏ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਅਸੀਂ। ਘੁੱਗੂ ਵੱਜਦਾ, ਪੁੰਝਾਂ ਵੇਖ ਭੱਠੇ ਦੀ ਚਿਮਨੀ 'ਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਭੱਜੀਏ ਪੁੰਝਦੇ ਅੱਖੀਓਂ ਗਿੱਡ ਅਸੀਂ। ਸਾਡਾ ਨਸੀਬ ਜੰਮਦਿਆਂ ਜੁੜ ਗਿਆ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਰੀੜਾ ਡੁਸਕਣ ਕਮਲ ਦਵਾਤ ਦੀਆਂ। ਦਿਨੇ ਮੁਸੱਕਤ ਕਰਨੀ ਵੱਡਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਠੰਢੇ ਸੌਂ ਕੇ ਲੰਘਾਉਣੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਕੱਕਰ ਰਾਤ ਦੀਆਂ। ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਹ ਸਾਡੇ ਉਪਰੋਂ ਲੰਘ ਗਈ। 'ਕੈਲ' ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਦੋ ਡੰਗ ਝੋਕਾ ਦੇਣ ਲਈ 'ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ' ਸਾਡਾ ਬਚਪਨ ਡੰਗ ਗਈ।

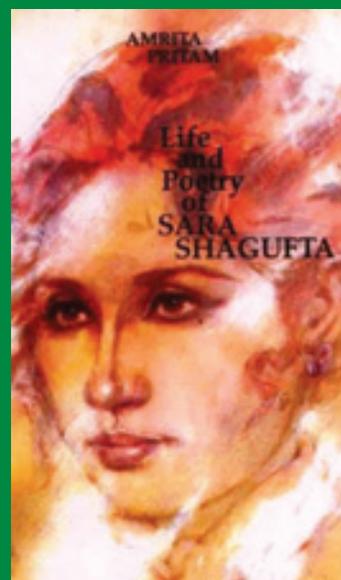
-ਕਰਨੈਲ ਕੈਲ, ਸਿਆਟਲ
ਫੋਨ: 206-557-9419

ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਗਰੀਬ ਦੀ ਧੀ ਦੇਵੇ ਦੁਹਾਈ। ਇੱਟਾਂ ਪੱਥ ਪੱਥ ਪਵੇ ਨਾ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਦਰ ਨਾ ਪਾਈ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ
ਓਟਾਰੀਓ, ਕੈਨੇਡਾ।

ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਛਾਪ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਆਧਾਰ ਬਣੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਕ ਪਰਚੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਛਾਪੀਆਂ। ਸਾਰਾ ਦੀ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਹੈ: ਆਤਿਸ਼-ਦਾਨ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਜਿੰਨੀ ਨਿੱਕੀ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਇਸ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਆਤਿਸ਼-ਦਾਨੋਂ ਸੇ
ਆਪਨੇ ਧੜਕਤੇ ਹੁਏ ਸੀਨੇ ਨਿਕਾਲ ਲੋ...
ਵਰਨਾ ਆਖਿਰ ਦਿਨ
ਆਗ ਅੌਰ ਲਕੜੀ ਕੋ ਆਸਰਫ-ਉਲ-ਮਖਲੂਕ
ਬਨਾ ਦੀਆ ਜਾਏਗਾ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਹਿਰ ਮਚਾਇਆ

ਪਿਸ਼ਾਵਰ: ਆਤਮਘਾਤੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਇਕ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ 132 ਬੱਚਿਆਂ ਸਣੇ 141 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 130 ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖ਼ਵਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਖੱਟਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਪਹਿਨ ਕੇ ਛੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲਾਵਰ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਵਾਰਸਾਕ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 132 ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਇਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਅਤੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 130 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣਾ ਹਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਰਬੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਸ ਰੁਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਸਕੂਲ 'ਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਏ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਲੰਮੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਲਵਾਰ-ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਅਰਬੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਲਗਪਗ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਖ਼ੇਡਨਾਕ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਅਤੇ

ਸਾਰੇ ਛੇ ਹਮਲਾਵਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਉਡਾ ਲਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਟਕ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਦਿਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਗ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਨੀ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਗਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਰਾਹੀਂ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਕੂਲ ਵਾਰਸਾਕ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੇਂਟ ਮੇਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ। ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਲਗਪਗ 500 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ

ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਬਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਜਿਸ ਦੀ ਖ਼ੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖ਼ਵਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਦੇ ਮੁਖੀ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੌਬੇਲ ਅਮਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਕੋਲਾਸ਼ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਹ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਨੌਬੇਲ ਅਮਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਮਗੀਨ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਸਤਾਵਾਸ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਾ ਕਹਿ ਕੇ

ਭੰਡਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਕਾਨਵਾਈ ਜਦੋਂ ਰਿੰਗ ਰੋਡ ਉੱਪਰੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦਾ ਵਾਹਨ ਲੰਘਣ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਉਧਰ, ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਕੂਲ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ

ਰਜਮਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ ਖੁਰਾਸਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਸਕੂਲ ਉੱਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਦਰਦ ਅਸੀਂ ਹੰਢਾਅ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦਰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ।" ਖੁਰਾਸਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਫੌਜ, ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ, ਉਹ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ: ਨਵਾਜ਼

ਪਿਸ਼ਾਵਰ: ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਰਤਾਪੂਰਨ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਫੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਹਮਲੇ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਪੁੱਜੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜ਼ਰਬ-ਏ-ਅਜ਼ਾਬ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।"

ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨਾਲ ਫੋਨ ਵਾਰਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਭਾਰਤ, ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਲ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਨਾਲ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਵਰਗਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਤੇ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ 20 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਚੋਣਾਂ 25 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਸੂਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ 6 ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਬਠਿੰਡਾ, ਮੋਗਾ, ਮੁਹਾਲੀ, ਫਗਵਾੜਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ, ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 5 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 123 ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਜਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ 129 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ 95 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਇੱਕ-ਦੋਕਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ

ਵੀ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਲ ਫਰਵਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਗਠਜੋੜ ਅਧੀਨ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਪੱਧ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਅਹਿਮ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਰਾਮਪਾਲ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਹੋਰ ਕੱਸਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਦਾਲਤੀ ਹੱਤਕ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਤਲ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰਾਮਪਾਲ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਕੱਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਲੋਕ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਵੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਹੱਤਕ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਐਮ. ਜੈਪਾਲ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਨੋਟਿਸ ਵਜੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ

ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਖਿੜ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਪੈਂਡਲਿਟ ਵੰਡ ਕੇ ਕੁ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ।

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ੌਰੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਬੰਧਿਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੇ.ਐੱਸ. ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਅਦਾਲਤੀ ਸਵੈ-ਨੋਟਿਸ' ਵਜੋਂ ਸੁਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਖਿਲਾਫ ਹੱਤਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁਣ ਆਉਂਦੀ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਾਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਯੁਵਕ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਉਣਗੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲੈਣਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਸਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਮੈਚਿਓਰ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਸਪੋਰਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣਗੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ

ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਲਈ ਵੀ ਵੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੇ ਵਿਸ਼ਵ

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਉਚਾਣ ਵੀ। ਖੇਡ ਨੂੰ ਪਰੋਮੋਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਵਿਗੁਣਾ ਹੈ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਤੇ ਅੰਨ ਪਾਣੀ 'ਬਾਬਿਆਂ' ਦਾ

ਮਾਫੀਵਾੜਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੈਚਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਅਨੇਕ ਖਰਚੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਗਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੰਨਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮੈਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਚਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਖੰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮਕਾਜ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਪੈਕ ਕਰ ਕੇ ਖੰਨਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਲੰਗਰ ਖੁਆਉਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦੀ ਮੰਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆਇਆ ਜਾਵੇ। ਖੰਨਾ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੈਚਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਟੈਂਟ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਈਸਾਂ ਨੂੰ ਵਗਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਲੰਗਰ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਲਈ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕਾ ਕੇ ਪੈਕ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਕਰਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਝੂਠ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਬਿਨਸਣਹਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਲੁਭਾਉਣੀ ਅਤੇ ਪਾਏਦਾਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਜਾਣਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਅਲਾਹਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਿਨਸਣਹਾਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਇੱਕ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਦੀਵੀ ਸਿਰਫ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਸਤਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਠਿਕਾਣਾ ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਸੱਚੇ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਰੁਸ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰਕ ਝੂਠੇ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਫ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮ-ਦਰ 'ਤੇ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਉਜਾੜ ਪਏ ਘਰ ਵਿਚ ਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਭੁਗਤਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਲੰਮਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆਵੀ ਲੋਭ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਮਰਦਾ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਆਉਣ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮ-ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਇਥੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਖੁੰਝਣ ਕਰਕੇ ਕਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,

ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਹੈ ਉਠਿ ਚਲਣਾ
ਇਹ ਜਗੁ ਝੂਠੁ ਪਸਾਰੇਵਾ॥
ਸਚਾ ਘਰੁ ਸਚੈ ਸੇਵੀਐ
ਸਚੁ ਖਰਾ ਸਚਿਆਰੇਵਾ॥
ਕੂੜਿ ਲਬਿ ਜਾਂ ਬਾਇ ਨ ਪਾਸੀ
ਅਗੈ ਲਹੈ ਨ ਠਾਓ॥
ਅੰਤਰਿ ਆਉ ਨ ਬੈਸਹੁ ਕਰੀਐ
ਜਿਉ ਸੁੰਵੈ ਘਰਿ ਕਾਓ॥
ਜੰਮਣੁ ਮਰਣੁ ਵਡਾ ਵੇਛੋੜਾ
ਬਿਨਸੈ ਜਗੁ ਸਬਾਏ॥
ਲਬਿ ਧੰਪੈ ਮਾਇਆ ਜਗਤੁ ਭੁਲਾਇਆ

ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਹੈ ਉਠਿ ਚਲਣਾ ਇਹ ਜਗੁ ਝੂਠੁ ਪਸਾਰੇਵਾ

ਕਾਲੁ ਖੜਾ ਰੁਆਏ॥੧॥

(ਪੰਨਾ ੫੮੧-੮੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਤਿ-ਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਉ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗਲੇ ਮਿਲੀਏ ਅਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅਸੀਸ ਦੇਈਏ ਅਰਥਾਤ ਸਤਿ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਬੈਠੀਏ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਸਾਥੀ ਲਈ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਲਈ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਮਿਲਾਪ, ਚਿਰ-ਸਥਾਈ ਮਿਲਾਪ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਈ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਹੀ

ਇਥੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਾਦੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਧਾਗੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂ ਵਿਚ ਵਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਰਮਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਇਆ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਰਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੱਤ ਹੌਛੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਸ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਕਈ ਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਲ ਫਿਰ ਸਦੀਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਉਖੜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਸਤਿ ਅਰਥਾਤ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ-ਖੇਡ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਵਨ-ਖੇਡ ਦੀ ਸੋਝੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਖੇਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਮ ਦੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੇ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਮ ਦਾ ਡਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਇਆਵੀ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,

ਬਾਬਾ ਆਵਹੁ ਭਾਈਹੋ ਗਲਿ ਮਿਲਹੁ
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਦੇਹੁ ਆਸੀਸਾ ਹੇ॥
ਬਾਬਾ ਸਚਤਾ ਮੇਲੁ ਨ ਚੁਕਈ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੀਆ ਦੇਹੁ ਅਸੀਸਾ ਹੇ॥
ਆਸੀਸਾ ਦੇਵਹੋ ਭਗਤਿ ਕਰੇਵਹੋ
ਮਿਲਿਆ ਕਾ ਕਿਆ ਮੇਲੋ॥
ਇਕਿ ਭੂਲੇ ਨਾਵਹੁ ਬੋਹਹੁ

ਬਾਵਹੁ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਚੁ ਖੇਲੋ॥
ਜਮ ਮਾਰਗਿ ਨਹੀ ਜਾਣਾ ਸਬਦਿ ਸਮਾਣਾ
ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਸਾਚੈ ਵੇਸੋ॥
ਸਾਜਨ ਸੈਣ ਮਿਲਹੁ ਸੰਜੋਗੀ
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਖੇਲੇ ਫਾਸੇ॥੨॥ (ਪੰਨਾ ੫੮੨)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁੱਖ ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੰਗਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਥੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਾ ਉਹ ਘੜੀ ਹੈ ਜੋ ਸੁਭ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ

'ਸਾਰੇ' ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੇ ਮੁਕੱਰਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨੂੰ ਵਰਤਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਮਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੇ ਜੀਵ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਸਫਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ-ਪੰਥ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਹਾੜਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਾਦੂ

ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਧਾਗੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂ ਵਿਚ ਵਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਰਮਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਇਆ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਰਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੱਤ ਹੌਛੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਹੌਛਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਸਵਾਰਥੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਖੀ ਗੁੜ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁੜ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਕੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਬੇਮਰਿਆਦਾ ਅਰਥਾਤ (ਨੰਗਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੰਗਾ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਨਾਂਗਤਾ ਆਇਆ ਜਗ ਮਹਿ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਲੇਖੁ ਲਿਖਾਇਆ॥
ਲਿਖਿਅਤਾ ਸਾਹਾ ਨਾ ਟਲੈ
ਜੇਹੜਾ ਪੁਰਬਿ ਕਮਾਇਆ॥
ਬਹਿ ਸਾਚੈ ਲਿਖਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
ਬਿਖਿਆਜਿਤੁ ਲਾਇਆ ਤਿਤੁ ਲਾਗਾ॥
ਕਾਮਣਿਆਰੀ ਕਾਮਣ ਪਾਏ
ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਗਲਿ ਤਾਗਾ॥
ਹੋਛੀਮਤਿ ਭਇਆ ਮਨੁ ਹੋਛਾ
ਸਾ ਮਖੀ ਖਾਇਆ॥
ਨਾ ਮਰਜਾਦੁ ਆਇਆ ਕਲਿ ਭੀਤਰਿ
ਨਾਂਗੋ ਬੰਧਿ ਚਲਾਇਆ॥੩॥ (ਪੰਨਾ ੫੮੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਸਤਿਸੰਗੀਉ! ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਥੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦਾ ਬੁਲਾਵਾ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਾ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਬੁਲਾਵੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਵੇ। ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸਬੰਧੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਦੂਤਾਂ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਥੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੋ ਸਮਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਬੁਲਾਵਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਬੁਲਾਵਾ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਣ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰੋਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨੇਤਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ ਵਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਤਰ, ਭਰਾ, ਭਤੀਜੇ, ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਬੰਧੀ ਤੁਰ ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਰੋਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੰਧੀ ਤੁਰ ਗਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਸਿਆਣੇ ਹਨ, ਸਮਝਦਾਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ, ਉਸ ਭੰਨਣ-ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਕੇ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਵਲੋਂ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੋਭ-ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ,

ਬਾਬਾ ਰੋਵਹੁ ਜੇ ਕਿਸੈ ਰੋਵਣਾ
ਜਾਨੀਅਤਾ ਬੰਧਿ ਪਠਾਇਆ ਹੈ॥
ਲਿਖਿਅਤਾ ਲੇਖੁ ਨ ਮੇਟੀਐ
ਦਰਿ ਹਾਕਾਰਤਾ ਆਇਆ ਹੈ॥
ਹਾਕਾਰਾ ਆਇਆ ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਇਆ
ਰੁੰਨੇ ਰੋਵਣਹਾਰੇ॥
ਪੁਤ ਭਾਈ ਭਾਤੀਜੇ ਰੋਵਹਿ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ॥
ਭੈ ਰੋਵੈ ਗੁਣ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੇ ਕੇ
ਮਰੈ ਨ ਮੁਇਆ ਨਾਲੇ॥
ਨਾਨਕ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਜਾਣ ਸਿਜਾਣਾ
ਰੋਵਹਿ ਸਚੁ ਸਮਾਲੇ॥੪॥੫॥
(ਪੰਨਾ ੫੮੨)

ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਨਿ ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਗੁੜੀ ਗੁਆਚੇਰੀ ਮਹਲਾ ੫
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਨਿ ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੀ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਭੋਟਤ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਮਨੁ ਡੋਲੈ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੋਲੈ॥੧॥
ਸਭੁ ਜਗੁ ਸਾਚਾ ਜਾ ਸਚ ਮਹਿ ਰਾਤੇ॥
ਸੀਤਲ ਸਾਤਿ
ਗੁਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਤੇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ ਜਦ ਉਸ ਸਦਾ ਹੀ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਈਦਾ ਹੈ; ਸੀਤਲ ਸਾਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਤੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਲਈਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਸਭ ਰਿਹਾ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਠੰਢਾ-ਠਾਰ ਤੇ ਸੀਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਉਸ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਪੈ ਹਰਿ ਨਾਉ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਉ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਗਲ ਦੁਖ ਮਿਟੇ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬੰਧਨ ਤੇ ਛੁਟੇ॥੨॥
ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਮਿਟੇ ਮੋਹ ਭਰਮ॥
ਸਾਧ ਰੇਣ ਮਜਨ ਸਭਿ ਧਰਮ॥
ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ ਗੋਵਿੰਦੁ॥
ਸਾਧਾ ਮਹਿ ਇਹ ਹਮਰੀ ਜਿੰਦੁ॥੩॥
ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਕਿਰਪਾਲ ਧਿਆਵਉ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਾ ਬੈਠਣੁ ਪਾਵਉ॥
ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਣ ਕਉ
ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਨੀ ਦਇਆ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਲਇਆ॥੪॥
ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਭਾਈ! ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦਰਸਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ; ਸਤਿਗੁਰ ਭੋਟਤ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ; ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਮਨੁ ਡੋਲੈ, ਹੇ ਭਾਈ! ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵ ਦਾ ਚੰਚਲ ਮਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਡੋਲਦਾ ਨਹੀਂ,

ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵ ਮੁਖ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।
ਸਭੁ ਜਗੁ ਸਾਚਾ ਜਾ ਸਚ ਮਹਿ ਰਾਤੇ॥
ਸੀਤਲ ਸਾਤਿ
ਗੁਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਤੇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ ਜਦ ਉਸ ਸਦਾ ਹੀ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਈਦਾ ਹੈ; ਸੀਤਲ ਸਾਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਤੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਲਈਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਸਭ ਰਿਹਾ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਠੰਢਾ-ਠਾਰ ਤੇ ਸੀਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਉਸ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਪੈ ਹਰਿ ਨਾਉ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਉ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਗਲ ਦੁਖ ਮਿਟੇ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬੰਧਨ ਤੇ ਛੁਟੇ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ; ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵ ਹਰੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੁਖ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬੰਧਨ ਤੇ ਛੁਟੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਜੀਵ ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਮਿਟੇ ਮੋਹ ਭਰਮ॥

ਸਾਧ ਰੇਣ ਮਜਨ ਸਭਿ ਧਰਮ॥
ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ ਗੋਵਿੰਦੁ॥
ਸਾਧਾ ਮਹਿ ਇਹ ਹਮਰੀ ਜਿੰਦੁ॥੩॥
ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਲਈ ਸਾਰੀ ਭਟਕਣਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਰ-ਅੰਸ਼ ਹੈ; ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ ਗੋਵਿੰਦੁ, ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਵਡਭਾਗੇ ਜੀਵ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਦਇਆਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭੀ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਹ ਜਿੰਦ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਕਿਰਪਾਲ ਧਿਆਵਉ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਾ ਬੈਠਣੁ ਪਾਵਉ॥
ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਣ ਕਉ
ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਨੀ ਦਇਆ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਲਇਆ॥੪॥
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਨਿਰਗੁਣ ਭਾਵ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣ ਉਤੇ ਜਦ ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭ ਨੇ ਦਇਆ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਸਦਕਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ, ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਲਗਦਾ ਹੈ।
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ...

‘ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ’ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰੀਅਨਾਂ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤ ਦਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੀਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਹੈਸੀਅਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ-ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਔਰਤ ਦੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਹੌਲਨਾਕ ਹਾਲਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 916-236-8830

ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬੇਗਾਨੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਐਸ਼ ਮਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਸੂਦਰ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਰਦ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਅਧੀਨਤਾ ਦੀ ਦਲ-ਦਲ ਵਿਚ ਧੱਕਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ, ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ।

ਸਥਾਪਤ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਉਹ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿਨ, ਹਫ਼ਤਾ ਜਾਂ ਮਹੀਨਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਘਰ ਦੀ ਔਰਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਣਤਰ ਔਰਤ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ।

“ਜਦੋਂ ਖਾਨਾ-ਬਦੋਸ਼ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਲਈ ਟੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੁੱਟ ਦੇ ਮਾਲ ਦਾ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਘੜਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਉਪਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪੱਕ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਗ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਗਾਣੇ ਗਾਉਂਦੇ, ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਦੋਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੇ ਅਣਦੇਖੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ (ਰੂਹਾਂ) ਦੇ ਨਾਂ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕਰਦੇ, ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁੱਟਦੇ।” (ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਲੇਖਕ ਸਵਾਮੀ ਧਰਮ ਤੀਰਥ, ਅਨੁਵਾਦਕ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 70)

ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅਗਨੀ ਦੇਵਤਾ ਟੱਕ ਵੱਡਾ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਲੱਕੜ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਅਗਨੀ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਸੁੰਹ ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ।

ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਰਵਾਰਾ ਬਣਿਆ।

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਲਹਿ-ਲਹਾਉਂਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਚਰਾਂਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਲੰਮੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ-ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੀ। ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਨ। ਜੇ ਮਰਦ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਔਰਤ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੜਾਅ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਕ ਖਾਸ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਯੁੱਗ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ। ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਖੁਰਦਰੇ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਵੀ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਜੜ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਜੰਗਲਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਅ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਾਂਵਾਂ, ਮੱਝਾਂ ਅਤੇ ਭੇਡ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠਾ। ਔਰਤ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ-ਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਗਈ। ਸਮਾਜਕ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜੀ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਕੇਵਲ ਮਰਦ ਦੀ ਵਸਤੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਮਰਦ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਔਰਤ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਥੋਂ ਹੀ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅੰਧਕਾਰ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਠਿਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਦਰਾਵੜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ‘ਦਰਾਵਿੜਾ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਮ ਸਭਿਆ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਭਿਆਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵੱਲ ਪੁੱਜੇ। ਅਨੇਕ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਦਰਾਵੜ ਮੈਡੀਟੇਰੀਅਨ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਮਿਟਗੁਮਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੜੱਪਾ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਲਰਕਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੋਹਿੰਜੋ ਦਾੜੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਅਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਲਾਤ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਨਲ ਆਦਿ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਖੋਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਗਵੇਦ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਕਈ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਧ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਮਾਨਵ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਸਭਿਆ ਕੇਂਦਰ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਉਦੋਂ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਮੈਸੋਪਟਾਮੀਆ, ਏਲਮ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤਮ ਸੀ। ਇਸ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਪੱਥਰ-ਯਾਤੂ ਯੁੱਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਿੰਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਸੀਂ 3000 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ ਤੋਂ 2000 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 1750 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਭਿਆਤਾ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਇਆ।

ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਦਸਯੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮਧਰੇ ਕੱਦ ਦੇ ਮੋਟੇ ਨੱਕ, ਮੋਟੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਮੋਟੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਕਸਤ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ

ਸਨ। ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਸਨ। ਇਹ ਲਿੰਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਰੀਅਨਾਂ ਨੇ ਲਿੰਗ ਪੂਜਾ ਦੀ ਰਸਮ ਦਰਾਵੜਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰੀਅਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਭਿਆਤਾ ਵਿਚ ਅਪਨਾਇਆ। ਇਕ ਮੋਹਰ ਉਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਇਕ ਦੇਵਤੇ ‘ਮਗਰੋ’ ਦੇ ਪਸ਼ੂਪਤੀ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਆਦਿ ਰੂਪ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਮਾਤਾ-ਸ਼ਕਤੀ (Mother of Goddess) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਬੀਰਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਜੀਪਟ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਟ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਤਾ-ਪੂਜਾ ਲਈ

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅੰਧਕਾਰ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਠਿਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਦਰਾਵੜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ‘ਦਰਾਵਿੜਾ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਮ ਸਭਿਆ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਭਿਆਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵੱਲ ਪੁੱਜੇ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੰਧ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ। ਪੂਜਾ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੁੰਡ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜਲ ਵਿਚ ਪੂਰਜ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵ-ਦਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਦੇਵ-ਦਾਸੀਆਂ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਭਵਨ-ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੇਵੀ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ ਉਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਵੀਤ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਨ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਔਰਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਉਚਾ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜਨਨੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਔਰਤ ਉਪਰ ਕੋਈ ਬੰਦਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਵਰ ਆਪ ਚੁਣ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਸੀ। ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ। ਔਰਤ ਸ਼ਿਗਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਅਨੁਪਮ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਅਨੁਪਮ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨੱਚਣ-ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਧ-ਦੇਵੀ ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਰ ਅਪਸਰਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਅਪਸਰਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਸਥਾਈ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਰਿਗਵੇਦਿਕ ਕਾਲ (12000-1400

ਬੀ.ਸੀ.): ਸਿੰਧ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਪਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਵੈਦਿਕ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਉਥਾਨ ਹੋਇਆ। ਵਧੇਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 4000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰੀਅਨ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬਾਲਕਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵੋਲਗਾ ਦੀ ਘਾਟੀ ਤੱਕ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਜਾਤੀ ਦਾ ਵਸੋਬਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਪਸ਼ੂ-ਧਨ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮੀਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਕਦੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਰੀਆ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਅਸੂਰੀਆ ਅਤੇ ਅਬਰਬੰਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਰਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭੂਮੀ (ਆਧੁਨਿਕ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ) ਦੀਆਂ ਚਰਾਂਦਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਲੰਮੇ ਸੋਕੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਹਿੰਦੂ ਆਰੀਆ ਸਭਿਅਤਾ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਭਿਅਤਾ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪਸ਼ੂ ਚਾਰਨੇ, ਰੱਬ ਚਲਾਉਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਧੰਦੇ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਯੁੱਗ, ਯਾਨਿ ਮਗਰਲਾ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਅਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ।

ਰਿਗ ਵੇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਹਿਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਰੀਆ ਲੋਕ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ 1017 ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸ ਮੰਡਲਾਂ (ਪੁਸਤਕਾਂ) ਵਿਚ ਲੜੀਵਾਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆ ਨੇ ਸੈਂਧਵਾਂ (ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕ) ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੋ ਬਚ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਸ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤਿਆ। ਰੱਬਾਂ ਦੇ ਰੱਬ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ; ਮਿੱਤਰਾਂ, ਨਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਕਸ਼ੀਬਨ, ਕਵਸ਼, ਵਤਸ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਰਿਗ ਵੇਦ ਦੀ ਔਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਦੀ ਇਕ ਹੱਦ ਹੈ। ਪੁੱਤਰੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਮੁਟਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪਤੀ ਆਪ ਚੁਣਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪਰੋਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, “ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਮਲਕਾ ਬਣ, ਸੱਸ ਦੀ ਮਲਕਾ ਬਣ, ਨਣਦਾਂ ਤੇ ਦਿਉਰਾਂ ਦੀ ਮਲਕਾ ਬਣ, ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿ ਪਤਨੀ (ਰਾਣੀ) ਦੇ ਹੱਕ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਦੁਪਾਇਆਂ ਅਤੇ ਚੁਪਾਇਆਂ ਲਈ ਭਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੋ।” ਪਤਨੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਕਾਫੀ ਉੱਚੀ ਹੈ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਰਦ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਿਨ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਾਸ ਅਤੇ ਦਾਸੀਆਂ, ਧਨ-ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਯੱਗ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰਸਮ ਵਿਚ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੱਗ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਮਘਦੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਭਰਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣੇ ਸਿੱਖਦੀ ਹੈ, ਪਤੀ ਵਾਂਗ ਜੰਗ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੰਨਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਗਾਂਵਾਂ ਚੋਣ, ਆਸਣ ਬਣਾਉਣ, ਸੀਣ-ਪਰੋਣ, ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪਤਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪਤਨੀ ਵਿਆਹ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ, ਪਰ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਤਨੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸੀ। ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਅਨੇਕਾਂ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਮਰਦ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਵਰਗਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਉਹ ਰਚਨਹਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਆਦਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਮੰਤਰਾਂ ਨੂੰ। ਘੋਸ਼ਾ, ਅਪਾਲਾ, ਵਿਸ਼ਵਵਾਰਾ, ਲੋਪਾਮੂਦਰਾ, ਵਾਂਗ੍ਰਿਓਣੀ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਔਰਤ ਰਚਨਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਸ਼ਚੀ-ਪੋਲੋਮੀ ਦ੍ਰਿੜ ਵਾਕਯਾਵਲੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਮੁਕੱਦਰ ਵੀ ਉਤਾਰ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਇੰਦਰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਆਹੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

ਦਾਸ ਅਤੇ ਦੁਜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦਸਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੇਂਡੂ ਆਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਲੱਗੀ। ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਸੋਬੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬਾਂ ਵਿਚ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਤਰ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ (1400-600 ਬੀ.ਸੀ.) ਵਿਚ ਦੇਵ-ਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਅਰੰਭ ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਕਾਫੀ ਉੱਚੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਗ ਵੇਦ ਕਾਲ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉੱਠੀ ਸਕੀ; ਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ।

(ਚਲਦਾ)

ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ ਖਸੰਮ ਦੀ...

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੯੬੭ ਉਤੇ ‘ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ ਖਸੰਮ ਦੀ ਨੂਰ ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ’ ਪਾਵਨ ਪੰਕਤੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ- ਸਿਫਤਿ, ਖਸੰਮ, ਨੂਰ, ਅਰਸਹੁ ਅਤੇ ਕੁਰਸਹੁ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਸਰੂਪ ਹੈ- ਸਿਫਤਿ, ਖਸੰਮ, ਨੂਰ, ਅਰਸਹੁ ਅਤੇ ਕੁਰਸਹੁ।

ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਪੁਰਤਨ ਠੀਕ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਸ਼ਬਦਾਂ-ਸਰੂਪਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੋਚੋ table ਨੂੰ towel ਕਿਹਾ ਅਰਥ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ‘ਸ਼ੇਰ’ ਨੂੰ ‘ਸੇਰ’, ‘ਸ਼ਿਵ’ ਨੂੰ ‘ਸਿਵ’ ਅਤੇ ‘ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ’ ਨੂੰ ‘ਕ੍ਰਿਸਨ’ ਬੋਲਣਾ ਅਗਿਆਨ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਅੱਖਰ- ਸ, ਖ, ਗ, ਜ, ਫ ਅਤੇ ਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪਦ-ਅਰਥ: ਸਿਫਤਿ- ਉਸਤਤਿ। ਖਸੰਮ- ਪ੍ਰਭੂ। ਨੂਰ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਅਰਸਹੁ- ਅਰਸ ਤੋਂ, ਆਸਮਾਨ ਤੋਂ, ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਤੋਂ, ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਤੋਂ; ਕੁਰਸਹੁ- ਕੁਰਸ ਤੋਂ, ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਦੀ ਗੋਲ ਟਿੱਕੀ ਤੋਂ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁੱਖ ਤੋਂ (ਅਰਸਹੁ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੱਸਾ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ‘ਸ’ ਧੁਨੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਰਸਹੁ ਦਾ ਸੱਸਾ ‘ਸ’ ਧੁਨੀ ਵਾਲਾ ਹੈ)

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਹੈ- ‘ਤੁਧੁ ਛਿੱਟੇ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਮਲੁ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਕਟੀਐ।’ ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ‘ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਹੀ ਪਾਠ ‘ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ’ ਹੈ ਤੇ ‘ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ’ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਯੋਗ ਹੱਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

-ਪ੍ਰੋ. ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯਾਦਾਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਕੂਨ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੜੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ, ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ 'ਸਿੱਖਾਂ' ਦੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਂ ਨਾਲ ਉਤ-ਪੋਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚੇਲਾ ਬਣਾ ਲਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਾਠੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਜੇ ਮੈਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇੰਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਦਰ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਬਾਗਰਲੇ ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੀੜ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਕਮਰਾ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸੀ ਦਿਖਾ ਸਕਿਆ। ਨਾਸਤਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ 'ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ' ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਸੁੰਨਸਾਨ ਹੈ; ਵਰਨਾ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਦੁੱਧ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਚੜ੍ਹਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁੱਖ ਆਸਣ ਕਰ ਕੇ ਪੰਝੜੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਸੰਨ 1961 ਜਾਂ 1962 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ- ਸਾਡੇ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ: ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦਾਂ

‘ਗੁਰਦੁਆਰਾ: ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦਾਂ’ ਵਿਚ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (20 ਅਗਸਤ 1949-28 ਜੁਲਾਈ 2007) ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ‘ਤੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ’ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ; ਪਰ ਯਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਲੜੀਆਂ ਫੈਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸੁਪਨੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜੋੜੀ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਘਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਰਖਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਰੋਜ਼ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੁਬਾਨੀ ਚੇਤੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣ-ਭਾਈ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਠ ਰੋਕ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਪਾਠ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ-ਮੂੰਹ ਧੋ ਕੇ ‘ਮਹਾਰਾਜ’ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਤੇ ਰਤਾ ਕੁ ਡਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਬੀੜ ਪਦ-ਛੇਦ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਰਾ ਪਾਠ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਭੇਦ ਦਿੱਤਿਆ, ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਰੁਕਦਾ, ਜਾਂ ਗ਼ਲਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ, ਭਾਈ ਜੀ ਸੋਧ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠੀ ਹੋਣ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲ ਕਦਮ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਮੈਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਰਖਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚਲੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਠ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਭੇਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੈਅ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰੀ ਆਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ

ਦੀ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਰੋਲ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪਾਠੀ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਚਾਰ ਰੋਲਾਂ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਪੰਜਵੀਂ ਦੇ ਘੰਟੇ ਦੀ। ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੀ, ਇਸ

ਰਹਾਉ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਦੇ।”

ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਮੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਿਉਂਦਾ ਖਾਣ ਗਿਆ ਮੈਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ-ਸਤਾਰਾਂ ਫੁਲਕੇ ਛਕ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਖਾਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਮੇਰਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਮ ਨਿਰਫਲ ਲੋਕਾਂ

ਰੋਜ਼ਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਗ-ਮਗਾ ਰਿਹਾ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ।

ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਖਰੇ ਪਾਠੀ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, “ਸਵੇਰ-ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਲ ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ

ਲਈ ਪਾਠੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਾਠੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਪਨਾ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ; ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਨਰਾਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਪੱਤਾ ਕੱਟ ਕੇ ‘ਸਿੱਖ’ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ

ਤੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ

ਭੋਜਨ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ‘ਸਿੱਖ ਬਿਠਾਉਣੇ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਤਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਬ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਪਾ-ਪਾ ਖੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਬਦੋ-ਬਦੀ ਰੋਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰੀਂ ਮੈਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਾਠੀਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਵਾਕਾ ਪਿੰਡ ਪਰਾਗਪੁਰ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਗ ਨਾਲ ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਦੀ ਵਾਰੀ ਪਾਠ ਕਰਨ ਬੈਠਾ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਝੋਕ ਆ ਗਈ। ਬਾਹਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਠਾਇਆ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਝੋਕ ਆ ਗਈ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਝੋਕ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, “ਭਾਈ ਹੁਣ ਸੌਂ ਕੇ ਦਿਖਾ। ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਮੌਰ ਭੰਨ ਦਵਾਉਂ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਮਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਲਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ?

ਖੈਰ, ਗੱਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਠਵੀਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਵਾਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਹਾਈ ਹੋਏਗਾ। ਅੱਗੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਹਮ-ਜਮਾਤਣ ਖੜ੍ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਰਦਾਸ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, “ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਐਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਈ ਹਾਂ?” ਮੈਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ!...ਪਰ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਮੈਂ ਨਾ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ, ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ‘ਐਸ ਵੇਲੇ’ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗਈ ਸੀ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਆਸਤਕ ਤੋਂ ਨਾਸਤਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

(ਚਲਦਾ)

ਕਾਲੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ

ਬਾਬਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੱਲ ਦਾ ਲੇਖ (ਇੰਟਰਵਿਊ) ‘ਬਾਬਾ ਬਰਾੜ: ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੱਕ’ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਲਚਸਪ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਵੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਬੰਤ ਮਾਠੂਕੇ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਬਰਾੜ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਮਾਂ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (1972-1979) ਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੇਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਖੈਰ! ਬੱਲ ਕੋਲ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਵੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਕਈ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੁਕੀਆਂ ਜਾਂ ਲੁਕਾਈਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਤਾਂ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਾਸੀ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਵੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਿੰਦਾ-ਦਿਲ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਮਹੇਤੂ ਕਦੀ ਦਰਬਾਰ

ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਤਸੱਦਦ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਦਾਸੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਉਠ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ-“ਮੈਂ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਭਰਾ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋਇਲ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ।” ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋਇਲ ਉਹੀ

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਵਾਸਤਾ

ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧੀਆਂ ਨੰਨ੍ਹੀ ਛਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੰਨ੍ਹੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਅਧਨਗੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਨਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਹੈ? ਕੀ ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਇਸ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਬੇਖਬਰ ਹਨ? ਜੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਲੱਚਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕੁੰਡਾ ਪਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁੰਡਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੁਝ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ,

ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਗਾਇਆ ਲੋਕ ਗੀਤ ‘ਹੀਰਿਆਂ ਹਰਨਾਂ ਬਾਗੀ ਚਰਨਾਂ’ ਜਲੰਧਰ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਆਮ ਹੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧਵਾਦੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਠਿੰਡੇ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਐਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਬੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

-ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ
ਫੋਨ: 717-575-7529

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਪਰੋਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਡੇ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹਨ ਜੋ ਇੰਨੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਗੈਰ-ਮਿਆਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵੀਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ‘ਤੇ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

-ਇਕ ਨਹੀਂ, ਲੱਖਾਂ ਦੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ।

ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਈਸਾਈ ਬਣਨੋਂ ਬਚ ਗਏ ਸਨ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ, ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ 13 ਦਸੰਬਰ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ‘ਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ‘ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪੱਤਰੇ’ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਲੇਖ ‘ਚ ਜ਼ਿਕਰ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: 1. ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, 1972 ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ (ਪਟਿਆਲਾ)।

ਦੀਸਾਈ ਪਾਦਰੀਆਂ ਨੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਈਸਾਈ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਟੁੱਬਿਆ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮਾਰੂ ਹਮਲੇ ਨਾ ਰੋਕੇ ਤਾਂ ਖ਼ਿਆਨਕ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਛਾਪੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਪ੍ਰਮੁਖ ਸਿੱਖ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ’ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ 1873 ‘ਚ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ/ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਦਾਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਨਾਲ ਈਸਾਈ ਬਣਦੇ-ਬਣਦੇ ਬਚ ਗਏ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ- ਆਇਆ ਸਿੰਘ, ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

2. ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਲੇਖ ‘ਪ੍ਰਮੁਖ ਸਿੱਖ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ’, ਸੰਪਾਦਕ- ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। 3. ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਦੀ ਹੈਰਿਟੇਜ ਆਫ ਦੀ ਸਿੱਖਸ, ਪੰਨਾ 139 ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ‘ਚ ਉਚਕੋਟੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਰਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹਨ।
-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਤੱਕ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭੁੱਖ-ਤੌਹ ਨਾਲ ਸਤਾਏ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ
ਫੋਨ: 661-827-8256

ਸਿੱਖ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਤਾਰਾ ਬਾਈ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10' ਦੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੁੱਛ ਕੇ ਲਿਖੀ:

ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਤਬ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ।
ਸੁਨੋ ਸਿੰਘ ਜਿਉ ਸੁਨੀ ਸੁਕਾਨੀ।
ਏਕ ਦੱਖਣਾ ਕੋ ਜੋ ਸਾਹਾ (ਸਾਹ)।
ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ਤਾਹਾ। (110)
ਤਬ ਗੁਰ ਕੋ ਤਿਹ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ।
“ਮੋ ਕੰਨਿਆ ਦਾਸੀ ਸੁਤ ਲਾਏ।”
ਤਬ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਾਰੀ।
ਕੀਨੋ ਵਿਆਹ ਉਛਾਰ ਆਪਾਰੀ। (113)
‘ਭੱਟ ਵਹੀ ਪੂਰਬੀ ਦੱਖਣੀ’ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਟਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ...ਦਾ ਵਿਆਹ ਤਾਰਾ ਬਾਈ ਬੇਟੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇ ਸਾਲ ਸਤਰਾ ਸੈ ਇਕਾਹਟ (1704 ਈਸਵੀ) ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਦੇ ਦਿਵਿਸ ਅਨੰਦਗਢ ਮੇਂ ਹੁਆ।”

‘ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ’ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਸੰਪਾਦਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10’ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਰਾ ਬਾਈ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਵਹੀਰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ:

ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਾਰਿ ਤਬ ਭਈ।
ਪਿਤਾ ਸੰਗ ਦੱਖਣ ਕੋ ਗਈ।
ਉਦਰੇ ਗਰਭ ਪਾਲਤੀ ਜਾਵੈ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਯਾਨ ਦਿਯੋ ਭਲ ਭਾਵੈ।

(129)

‘ਭੱਟ ਵਹੀ ਪੂਰਬੀ ਦੱਖਣੀ, ਖਾਤਾ ਹਜ਼ਾਰਤ ਆਬਿਆਨੋਂ ਕਾ’ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, “ਹਨੀ ਸਿੰਘ ਬੇਟਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ, ਪੋਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ...ਪਰਗਨਾ ਕਹਿਲੂਰ, ਸੰਮਤ ਸਤਾ ਸੈ ਬਾਸਠ (1705 ਈਸਵੀ) ਪੇਖ ਮਾਸੇ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਦਿਹੂ ਆਗਰਾ ਨਗਰੀ ਪਰਗਨਾ ਮਥਰਾ ਭਾਈ ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਬੇਟਾ ਮੋਹਕਮ ਦਾਸ ‘ਗੁਲਾਟੀ’ ਅਰੋਤਾ ਕੋ ਗ੍ਰਹਿ ਹੁਆ।” ‘ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ’ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ’ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ, ਸੰਪਾਦਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਵੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਨਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ
ਕੁਆਰਾ ਸੀ ਡੋਲਾ।
ਨਾਲ ਕਰਿ ਦਿੱਤਾ
ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਘਰ ਦਾ ਗੋਲਾ।
ਜਦਿ ਕੋਸ ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਟੁਰ ਕੇ ਗਏ।

ਤਦਿ ਰਾਜੇ ਲੈ ਫਉਜਾਂ ਪਿਛੇ ਪਏ। (586)
ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ, ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ ਸਨ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ, ਲਾਭ ਲਭਾਏ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਲ-ਕਲ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਹਰਿਆਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਸਦਿਆਂ-ਖੇਡਦਿਆਂ ਤੇ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਲ-ਪਲ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਸ ਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜਦਿਆਂ ਹਿਰਦਾ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਭਰ-ਭਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਨ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਦੀ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਥਾਂ ਆਵਾਂਗੇ? ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਅਗਲਾ ਟਿਕਾਣਾ ਕਿਥੇ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ!

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਪਈ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਵਹੀਰ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਗਿਆਨੀ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 29 ਮਾਰਚ 1705 ਈਸਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 19 ਅਤੇ 20 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਯੁੱਧ 22 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ 27 ਦਸੰਬਰ 1704 ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10’ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ,

ਡੇਢ ਕੁ ਜਾਮ ਜੁ ਰਾਤ ਗਈ
ਤਬ ਤੋ ਕਰਨਾਨਿਯ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ।
ਆਦਿ ਵਹੀਰ ਸੁ ਤੌਰ ਦਯੋ
ਪੁਨ ਕੈ ਅਰੁ ਅੰਧ ਕੁ ਆਪ ਸਿਧਾਯੋ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤਾਰਾ ਬਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਹੀਰ ਨਾਲ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ। ‘ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ’ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਤਬ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ
ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਐਸੇ ਕਹਿਆ,
ਮਾਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਨਿੱਕੇ ਨੀਗਰ ਨਾਲ
ਲੈ ਚਾਹੀਐ ਗਇਆ।
ਵੱਡੇ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਰਹਿਨ ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ।
ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਟੁਰੋ ਪਾਓ ਚਾਲ। (581)
ਮਾਤਾ ਨ ਮੰਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਏਹੁ ਗੱਲ।
ਕਹਿਆ, ਚਾਰੇ ਨੀਗਰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਘੱਲ।
ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖ ਰਹੇ।
ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹੇ। (542)
ਫੇਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਆ ਚਉਪਾ ਸਿੰਘ,

ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਾਲੇ ਜੇਗੁ।
(ਨੋਟ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ)

ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਟੁਰੋ ਜਨਾਨੇ ਨਾਲ ਲੋਗ।
ਸਭ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਟੋਰ।
ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਈ,
ਨਾਲੋ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਰੋ। (543)
ਨਾਲਿ ਦਿੱਤੇ ਉਨੁ ਸੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੇ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਿ ਛਿੱਤਰ ਪੱਥਰ ਆਹੇ ਭਾਲੇ।
ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਤੁਸਾਂ ਟੁਰ ਜਾਣਾ
ਜਨਾਨੇ ਲੋਕ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ।
ਅਤੇ ਉਨੁ ਅਉਸਨ ਹਉਲੀ ਹਉਲੀ
ਪਿਛੇ ਲੱਗੇ। (544)
ਚਉਪਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਭ ਹਕੀਕਤ
ਛੱਡੀ ਸੀ ਸਮਝਾਇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੈਤੀ ਸਰੂਪ, ਸਰਹਿੰਦ

ਤੁਸਾਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਅਟਕਾਇ,
ਜੇ ਕੋਈ ਫਉਜ ਪਈ ਆਇ।
ਤੁਸਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨੁ,
ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਧਾਇ। (545)
ਨਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ
ਕੁਆਰਾ ਸੀ ਡੋਲਾ।
ਨਾਲ ਕਰਿ ਦਿੱਤਾ
ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਘਰ ਦਾ ਗੋਲਾ।
ਜਦੋਂ ਕੋਸ ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਟੁਰਿ ਕੇ ਗਏ।
ਤਦਿ ਰਾਜੇ ਲੈਉ ਫਉਜਾਂ ਪਿਛੇ ਪਏ। (546)
ਮੱਘ ਮਹੀਨੇ ਅੰਧੀ ਨਿਸਾ ਕੂਚ ਕੀਤਾ।
ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਸਭ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲੀਤਾ।
ਜਿਸ ਕਾਲੀ ਰਥ ਮਾਤਾ ਦਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।
ਸਹੇੜੀ ਗਿਰਾਉਂ ਰੰਘਤਾਂ ਦਾ,
ਤਿਤ ਮਾਰਗ ਪਿਆ। (556)

‘ਗੁਰੂ ਸੋਭਾ’ ਦਾ ਲੇਖਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸਰਸਾ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਟਿੱਬੀ ‘ਤੇ ਤੁਰਕ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਪਿਛੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿ ਗਏ। ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਹੀਰ ਉਥੋਂ ਬਚ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਦੁਲਾ ਸਿੰਘ ਹੰਡੂਰੀਆ ਦੀ ਰਚਨਾ ‘ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁਤਨ ਕੀ’ ਵਿਚ ਸਰਸਾ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਬਹੁਤ ਦਰਦੀਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਬਹੁਤ ਭਾਵਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਸਿੱਖ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਤੋਹ,
ਮਾਤਾ ਕੋ ਐਸੇ ਕਹਯੋ।

ਕਾਰਣ ਭਯੋ ਸੁ ਏਹੁ,
ਸੀਸੇ ਉਤਾਰੇ ਤੁਮ ਸੁਤਨ।
ਤਬ ਮਾਤਾ ਬਿਲਖੀ
ਭਈ ਐਸੀ ਸੁਨੀ ਜੁ ਬਾਤ।
ਦੇਖੇ ਸੀਸ ਜੁ ਲਟਕਤੇ,
ਹਿੱਕ ਮਰੋਰੀ ਪਾਤ।
ਹੋ ਪੁੱਤਰ! ਐਸੀ ਤੁਮ ਕਰੀ।
ਹੋ ਜੀਵਤ ਤੁਮ ਸੀਸ ਉਤਰੀ।
ਐਸੇ ਭਾਖਿ ਮੂਰਛਾ ਪਾਈ।
ਘਰੀ ਚਾਰ ਸੁਧ ਫਿਰ ਨਹਿ ਆਈ।
ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦਲ ਗਨੀ ਨੇ
‘ਜੋਹਰਾ-ਏ-ਤੇਗ’ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਕੀਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ
ਖਾਂ ਨੇ ‘ਗੰਜ-ਏ-ਸ਼ਹੀਦਾਂ’ ਵਿਚ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ
ਅਤੇ ‘ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫਾ’ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ
ਦਾ ਵਰਣਨ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਬਦਾਂ

ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੋਜਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜਦੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਆ ਕੇ ਗਿਆ।
ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ, ਤਾਰਾ ਬਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਪਹਿਲੇ ਵਹੀਰ ਨਾਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸਹਿਜ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸਰਸਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਲਖਨੌਰ ਪੁੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਤੋਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਏ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਨ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਗਏ ਸਨ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਵਹੀਰ ਨਾਲ ਤੌਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਹੀਰ ਸ਼ਾਹੀ ਟਿੱਬੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਹੀ ਟਿੱਬੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਜਾਹ ਸਿੰਘ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਛੱਡ ਕੇ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਤੱਕ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਪਿਛੇ ਆ ਰਹੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੌਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌ ਕੁ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਰੋਪੜ ਵਲੋਂ ਆ ਰਹੀ ਸਰਹਿੰਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਵਹੀਰ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਟਲਾ ਨਿਹੰਗ ਖਾਂ ਵਿਚ ਨਿਹੰਗ ਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਇਥੇ ਹੀ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਹੰਗ ਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਆਲਮ ਜੋ ਰਾਏਕੋਟ ਵਾਲੇ ਰਾਏ ਕੱਲੂ ਦਾ ਜਵਾਈ ਸੀ, ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਕਾਫੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। ਜੇ ਉਹ ਬਚ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ

ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੌ, ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ‘ਆਪੋ ਗੁਰ ਚੇਲਾ’ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਗੜੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ, ਆਪਣੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵੀ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤੀ, ਕਲਗੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਟਿਕਾਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਜ਼ਦਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕਿਆਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਥੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪਿਆਰੇ- ਦਾਇਆ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਅਤੇ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਗਨੀ ਖਾਂ ਤੇ ਨਬੀ ਖਾਂ ਜੋ ਨਿਹੰਗ ਖਾਂ ਦੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸਨ, ਦੇ ਘਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਉਹ ‘ਉਚ ਦਾ ਪੀਰ’ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਕੂਮੇ ਮਾਸ਼ਕੀ ਦੀ ਝੁੰਗੀ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਪਿਲਾਇਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਪਿੰਡ ਚੌਤੇ ਵੱਲ ਪਿੰਡ ਸਹੇੜੀ ਦੇ ਦੋ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮਸੰਦ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਧੂਮਾਂ ਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਦੱਸੇ ਸਨ। ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਰਸੋਈਆ ਗੰਗੂ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਤੇ ਸੋਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਲਾਲਚੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੰਗੂ ਨੇ ਮੋਹਿੰਡਾ ਦੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕੀਤਾ। ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਨਵਾਬ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ‘ਤੇ ਦੰਦ ਕਰੀਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

24 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ? ਨਵਾਬ ਦੇ ਟੋਡੀ ਦਰਬਾਰੀ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਲੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਫੇਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 25 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਦਬਾਏ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਮਲੋਰ ਕੋਟਲੇ ਦੇ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਜਿਸ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਭਤੀਜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਰ-ਖੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ? ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਨਵਾਬ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੇ ਗਾਰੇ ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਕੰਧ ਉਸਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਕੰਧ ਮੋਢਿਆਂ ਨੇੜੇ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕੰਧ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਕੰਧ ਗਾਰੇ ਦੀ ਅਤੇ ਗਿੱਲੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਜੱਲਾਦ ਮਿਸ਼ਾਲ ਬੇਗ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੇਗ ਜੋ ਸਮਾਣੇ ਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਨੇ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੈਤੀ ਸਰੂਪ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕੁਲ ਕੌਮ ਜਾਤ ਕੇ ਬੱਚੇ,
ਦੇ ਸਕਤੇ ਯੂੰ ਬਲੀਦਾਨ।
ਉਸ ਕੌਮ ਕਾ ਵਰਤਮਾਨ ਕੁਛ ਭੀ ਹੋ,
ਭਵਿਸ਼ ਹੈ ਮਹਾਂ ਮਹਾਨ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

ਕੱਚਾ ਘਰ

‘ਕੱਚਾ ਘਰ’ ਸਮਝੋ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਫੇਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੇਰਾ ਹਰ ਪਰਵਾਸੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਵਕਤ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਖਲੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਪਰਵਾਸ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਘੋਰ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪਰਵਾਜ਼ਾਂ ਭਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਕੰਨੀ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬੇਕਾਬੂ ਹੋਇਆ ਮਨ ਪਿਛੇ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਲੱਕੜ ਦੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਅਤੇ ਠੂਠੀ ਭਰ ਕੇ ਚੌਕੇ ਦੇ ਆਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ। ਫਿਰ ਬੋਰੀ ਵਿਛਾ ਕੇ, ਤੇ ਉਪਰ ਪਰਾਤ ਰੱਖ ਕੇ ਆਟਾ ਗੁੰਨੁਦੀ ਅਤੇ ਮਖਮਲ ਦੇ ਪਤਲੇ ਪੋਣੇ ਨਾਲ ਕੱਜਦੀ, ਉਪਰ ਚੰਗੇਰ ਦੇ ਦਿੰਦੀ। ਚੰਗੇਰ ਉਪਰ ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦਾ ਕੁੱਡਾ ਮੂਧਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਗੜਵੀ ਤੇ ਆਟੇ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਧੋਂਦੀ।

ਬੀਬੀ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੱਥ-ਮੂੰਹ ਧੁਆ, ਕੱਪੜੇ ਪੁਆ ਸਿਰ ਵਾਹੁੰਦੀ ਮੈਨੂੰ ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਬੀਬੀ ਭੈਣ ਬਣ ਕੇ ਜਾਈ ਜ਼ਰਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੋਰਾ ਲਾਈ, ਨਾਲੇ ਉਪਰ ਤਵਾ ਰੱਖ ਦੇਈ।” ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਲਾਗੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ- ਆਟਾ, ਮੱਖਣ, ਚਕਲਾ, ਵੇਲੂਣਾ, ਦਹੀਂ, ਆਚਾਰ...। ਬੀਬੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਹੀਂ ਤੇ ਮੱਖਣ ਨਾਲ ਪਰੋਠੇ ਖੁਆਉਂਦੀ, ਫਿਰ ਦੋ-ਦੋ ਪਰੋਠੇ ਅੱਥੇ ਦਾ ਆਚਾਰ ਨਾਲ ਪੱਲ੍ਹੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਕੂਲ ਤੋਰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਆਖਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਲਿਆਏ ਰਸ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਚਾਹ ਨਾਲ ਖਾਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੰਦੀ। ਕਈ-ਕਈ ਬਾਹਰ ਫੇਰੇ ਵਾਲਾ ਡਬਲ ਰੋਟੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਚਾਹ ਆਨੇ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੀ, “ਜਾਹ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਡਬਲ ਰੋਟੀ ਲੈ ਆ।” ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਮੇਰਾ ਵੱਧ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਚਾਹ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਾ। ਸਾਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵੱਡੇ ਨਵਾਰੀ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦੇਣੇ। ਮੰਜਾ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪੜਾਵਿਆਂ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਚਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਾਹਾਂ ਬੱਕ ਜਾਣੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਉਲਰ ਜਾਣੇ, ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਤਹਿਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਟੱਬਰ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਮੰਜਾ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਣਾ। ਫਿਰ ਕੋਟੀਆਂ-ਸਵੈਟਰ, ਸ਼ਾਲ, ਖੋਸ-ਖੋਸੀਆਂ, ਲੋਈਆਂ ਜੋੜਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਪੱਕਾ ਡੱਠਾ ਦੂਜਾ ਮੰਜਾ ਅੱਧਾ ਭਰ ਜਾਣਾ। ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ, ਫਿਰ ਰਸੋਈ ਚੌਕਾ, ਥੜ੍ਹਾ, ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਟਾਰੇ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਚੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਡੇ- ਮੱਟ, ਚਾਟੀਆਂ, ਘੜੇ ਬੜੀ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ। ਫਿਰ ਹੇਠਲਾ ਵਿਹੜਾ, ਬਾਹਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ। ਕੁੱਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਆਖਦੀ, “ਇੰਨਾ ਕਾਹਨੂੰ ਧੂਈ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਬਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ।” ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਗਲੀ ਹੁੰਦੀ, ਨਲਕਾ ਗੋਤ ਕੇ ਨਾਲੀ ਵਿਚ ਮਾਂਜਾ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ। ਮਾਂਜਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਝਾੜਦੀ, ਹੱਥ-ਮੂੰਹ ਧੋਂਦੀ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਆਖਦੀ, “ਆ ਜਾ, ਮੈਂ ਚਾਹ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਦੁੱਧ ਪਾਇਆ ਏ। ਬੜੀ ਸੁਆਦ ਬਣ ਗਈ ਏ।” ਬੜੀ ਵਾਰ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਚਾਹ ਦੁਬਾਰਾ ਗਰਮ ਕੀਤਿਆਂ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਆਖਦੀ, “ਮਿੱਠਾ, ਦੁੱਧ ਤੇ ਪੱਤੀ ਪਾਈ ਏ, ਡੋਲੂਣੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਏ?...ਨਾਲੇ ਚਾਹ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ ਭਲਾ? ਐਵੇਂ ਚਾਹ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।”

ਫਿਰ ਭਾਡੇ-ਟੀਝਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ। ਗਲਾਸ, ਕੌਲੀਆਂ, ਪਲੇਟਾਂ ਤੇ ਚਮਚ ਪੁੱਝਦੀ। ਕੁਰਸੀ-ਮੇਜ਼ ਵੀ। ਸੰਦੂਕ, ਪੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰਦੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਝਾੜਦੀ। ਪੱਕੇ ਡੱਠੇ ਦੇ ਮੰਜਿਆਂ ਤੋਂ ਖੋਸ ਚਾਦਰਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਝਾੜਦੀ। ਅੰਦਰ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਸਨ; ਇਕ ਉਪਰ ਭਾਡੇ ਸਨ ਤੇ ਦੂਜਾ ਵੀਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਕੱਧ ਵਿਚ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੋਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਆਲਾ ਸੀ। ਆਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੁੱਡੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਸੁਟ ਸੀਅ ਕੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਲੇ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਨ। ਭਾਅ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਸੇ ਆਖਦਾ ਹੈ- ਦਿਆ ਸਿਘ, ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ। ਭਾਅ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਲਾ ਕੇ ਗਾਉਣ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਬੀਬੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਅ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਕਾਂ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਟੋਕਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿੱਸੇ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ। ਭਾਅ ਨੇ ਆਖਣਾ, “ਕੁੜੀਏ ਮੇਰੇ ਕਿੱਸੇ ਕਿਥੇ ਨੇ?” ਮੈਂ ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫੜਾਉਂਦੀ ਆਖਦੀ, “ਭਾਅ, ਆਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗੁੱਡੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ।” ਭਾਅ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਪੁੱਤ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ।” ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ? ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਅ ਸਿਰਹਾਣੇ ਹੇਠ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਦਰਾਂ ਖੋਸ ਝਾੜਨ ਲੱਗਦੀ, ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੇਠਾਂ ਡੋਗ ਦਿੰਦੀ। ਵਰਕੇ ਖਿਲਰ ਜਾਣੇ, ਤਾਂ

ਭਾਅ ਨੇ ਆਖਣਾ, “ਇਹ ਕੁੜੀ ਕਿਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜੜ੍ਹ ਵੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।” ਫਿਰ ਵੀਰ ਨੇ ਇਹ ਵਰਕੇ ਠੀਕ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਹੇਠ ਰੱਖ ਦੇਣੇ।

ਭਾਅ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜੁੱਤੀ ਮੈਂ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦੇਣੀ। ਇਹ ਜੁੱਤੀ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੀ। ਮੋਟੀ ਖੱਲ੍ਹ ਦੀ ਇਹ ਜੁੱਤੀ ਲਿੱਬੜੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਭਾਅ ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਤੇਲ ਲਾਉਂਦਾ। ਤੇਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਦੀ ਤਾਂ ਆਖਦਾ, “ਪੁੱਤ, ਤੇਲ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀ ਕੂਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਵੱਢਦੀ।” ਭਾਅ ਕੋਲ ਕੁਰਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਵੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵਾਂਞੇ ਜਾਂ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਕੁੜਤੇ ਨਾਲ ਇਹੀ ਜੁੱਤੀ ਪਾਉਂਦਾ। ਤਰੀਕ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਭਾਅ ਗਲ ਵਿਚ ਪਰਨਾ ਪਾ ਕੇ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅੱਗੇ ਖਲ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ

ਤੇ ਤਾਈ ਦੀ ਕੁੜੀ) ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ। ਦੋ ਹਲ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਨੌਕਰ (ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚਾਚਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਂ) ਰੋਟੀਆਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਨੌਕਰ ਸਨ। ਵੱਡਾ ਭਾਅ (ਤਾਇਆ) ਨੌਬਰਦਾਰ ਸੀ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਭਾਅ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਚੌਧਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਪੈਦੀ, ਰੋਟੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਬਣਦੀ। ਕੁੱਕੜ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ, ਚਾਹ। ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖਦੀ-ਤੜਕੇ ਲਗਾਉਂਦੀ, ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਉਂਦੀ। ਬੜੀ ਹੋਸਲੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂਵਾਂ ਵਾਂਗ ਕਦਰ ਕਰਦੀ, ਦੋਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਲੂਕ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਿਸਾਲ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਾਂਘ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਭੈਣ ਰੋਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇ, ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਉਥੇ ਛੋਲੀਆ ਤੌੜ ਕੇ ਭੁੰਨਾਂਗੀਆਂ, ਗੰਨੇ ਚੂਪਾਂਗੀਆਂ, ਚਿੱਬੜ ਚੁਗਾਂਗੀਆਂ। ਭੈਣ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ ਪਾਪੜ

ਕਰਦਾ। ਬੀਬੀ ਚਿੱਟੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਪਰੋਠੇ ਪਕਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੀ। ਭਾਅ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਝੋਲਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ। ਉਹ ਬੱਸੇ ਘੱਟ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਖਦਾ, “ਪੁੱਤ! ਢਾਈ ਰੁਪਿਆਂ ਦਾ ਭਾੜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਖਰਚਣਾ। ਉਹਦੇ ਪੱਕੜੇ ਲੈ ਕੇ ਪਰੋਠਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਨਾਲੇ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।” ਭਾਅ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਬਰਦਾਰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੇਸ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ। ਭਾਅ ਉਹਨੂੰ ਚਾਚਾ ਆਖਦਾ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਚਾਚੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਦੋ ਪਰੋਠੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਨੀ, “ਕਰਤਾਰ ਸਿਆਂ, ਤਿਆਰ ਏਂ ਭਈ...ਕੁਵੇਲਾ ਨਾ ਕਰ।” ਭਾਅ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਣਾ, “ਚਾਚਾ! ਘੁੱਟ ਚਾਹ ਦਾ ਪੀ ਲਈਏ।” ਚਾਚਾ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਤੋਂ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਫੜਦਾ, ਪੀਂਦਾ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਕਚਹਿਰੀ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀਆਂ।

ਹਾਂ ਸੱਚ...ਗੱਲ ਤਾਂ ਝਾੜ-ਪੁੱਝ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਹੱਥ-ਮੂੰਹ ਧੋਂਦੀ। ਬੀਬੀ ਰੋਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ। ਬੇਲੇ ਵਾਲੀ ਪੈਲੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਸੀ। ਜੇ ਭਾਅ ਤਿੰਨ ਹਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਭੈਣ ਸਵਰਨੀ (ਮਾਸੀ

ਵੇਲਣੇ ਪੈਂਦੇ। ਭੈਣ ਦਾ ਹਰ ਕੰਮ ਦੌੜ-ਦੌੜ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਲੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਖਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ। ਆਖਣਾ, “ਚੱਲ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਪਾਉਣੀ ਆ ਗਿੱਦੜਾਂ ਅੱਗੇ। ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਮੇਰੀ ਪੁਛ ਫੜੀ ਰੱਖਦੀ ਏ।” ਬੇਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਬਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਜੰਗਲ ਸੀ। ਉਥੇ ਸੂਰ, ਗਿੱਦੜ, ਹਿਰਨ, ਚੀਤੇ, ਸਹੇ ਤੇ ਗੋਨਾਂ ਆਮ ਸਨ। ਭੈਣ ਜਦ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਲੱਸੀ ਵਾਲੀ ਵਲਟੋਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਉਪਰ ਰੋਟੀਆਂ ਦੀ ਗੰਢ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ, “ਭੈਣ ਕਿੰਨੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਦਲੇਰ ਹੈ। ਕਾਸ਼! ਮੈਂ ਵੀ ਭੈਣ ਵਰਗੀ ਹੋਵਾਂ।” ਭੈਣ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਸੀਅ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਭੈਣ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਬਣਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੂਟ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਭੈਣ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਅਖੇ, “ਅਜੇ ਜੰਮੀ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਫੈਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਏ। ਉਚੇ ਆ, ਤੈਨੂੰ ਪਵਾਵਾਂ ਕਮੀਜ਼ ਸਲਵਾਰ।” ਭੈਣ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਦੌੜੀ ਤੇ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁਕੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਜ਼ਿਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੱਸੀ ਭੈਣ ਨੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਰੋਟੀਆਂ ਮੈਂ ਚੁੱਕਣੀਆਂ। ਭੈਣ ਮੰਨੇ ਨਾ, ਆਖੇ ਤੂੰ ਡੋਗ ਦੇਵੇਂਗੀ। ਆਖਰ ਉਹਨੇ

ਰੋਟੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭੈਣ ਅੱਗੇ ਮਟਕ-ਮਟਕ ਤੁਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ‘ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦੀ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ। ਭੈਣ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਭਉ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਗਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਮੇਰੀ ਰੀਸ ਕਰਦੀ ਏ?” ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ।

ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਲੇ ਦੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਕਦੀ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਸ ਘੋਲਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਗੰਨਿਆਂ ਦੇ ਕੜਕ-ਕੜਕ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰ ਸਕਦੀ ਉਹ ਘੜੀਆਂ ਉਹ ਪਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ। ਉਹ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕੰਮ, ਉਹ ਚਾਅ ਹੀ ਤਾਂ ਧਰਾਤਲ ਹਨ ਮੇਰੀ ਅੱਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ! ਮੈਂ ਛੋਲੀਆ ਤੌੜਦੀ, ਗੰਨੇ ਭੰਨਦੀ, ਚਿੱਬੜ ਚੁਗਦੀ ਨੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀ, ਪੂਣੀਆਂ ਕੱਤਦੀ, ਦਰੀਆਂ-ਸਿਰਹਾਣੇ ਤੇ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣਦੀ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਬੁਣਨੇ ਸਿੱਖੇ। ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ, ਭਾਡੇ ਮਾਂਜਦੀ, ਤੀਲ੍ਹਾਂ ਤੌੜਦੀ, ਗੋਰਾ ਪੱਥਰੀ ਤੇ ਗਹੀਰੇ ਚਿਣਦੀ ਮੈਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਕੋਠੇ ਲਿੱਪਦੀ, ਕਿਆਰੀਆਂ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਬੀਜਦੀ, ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬੀਜ ਉਗਾਉਣੇ ਸਿੱਖ ਲਏ। ਗੁੱਡੀ ਸਾੜਦਿਆਂ, ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ, ਕੰਧਾਂ-ਕੋਠੇ ਟੱਪਦਿਆਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰਾ ਕੱਚਾ ਘਰ ਪੱਕਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਘਰ ਪੇਕਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਠੀ ਬਣ ਗਈ; ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੇਕਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਪੇਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਆ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ, ਯਾਦਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ; ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ; ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਢਾਅ ਨਾ ਦਏ, ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਵਾਂਗ।

ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੱਚੇ ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਚੁੱਲ੍ਹਾ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅੰਗਿਆਰ, ਤੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਵਾਂਗ ਨਿੱਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ! ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵਰਗੀਆਂ, ਬਾਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਜੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜੋ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀਆਂ। ਭਾਅ ਦੀ ਦਿਲਬਰ ਚੋਰ ਦੀ ਬਾਤ ਬਾਤ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਕੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਆਖਦਾ ਕਿ ਦਿਲਬਰ ਚੋਰ ਮੱਖੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਦ ਕਰਨੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਬਾਤ ਸੁਣਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਅ ਉਥੇ ਪੱਜ ਕੇ ਫਿਰ ਸੌ ਜਾਂਦਾ। ਅਧੂਰੀ ਹੈ ਉਹ ਬਾਤ ਅੱਜ ਵੀ, ਪਰ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਬੱਸ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਛਿੱਕੂ ਭਰੀ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਟੇਰਨ ‘ਤੇ ਅੱਟੀਆਂ ਅਟੇਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਤੰਦਾਂ ਕੁਝ ਉਲਝੀਆਂ, ਕੁਝ ਸੁਲਝੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਕੁਝ ਖੀਵੀਆਂ ਕੁਝ ਗਮਗੀਨ। ਇਹ ਸਭ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਨਮੋਲ ਹਨ, ਇਹ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਤਾਣੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਖੱਡੀ ‘ਤੇ ਬੁਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਯਾਦਾਂ, ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੇ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਵਰਗੇ ਨੇ।

ਦੇਵਿੰਦਰ ਗੁਰਾਇਆ, ਵਰਜੀਨੀਆ ਫੋਨ: 571-315-9543

ਦੀ ਬੀਬੀ! ਮਖ ਛੇਤੀ ਕਰ, ਮੁੰਡਾ ਕਦੋਂ ਦਾ ਬੈਠਾ ਚਾਹ ‘ਡੀਕੀ ਜਾਂਦਾ।’ ਬੀਬੀ ਮੰਨੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬੋਲਦੀ। ਫਿਰ ਬਹੁਕਰ ਫੜ ਕੇ ਚੌਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗੋਰੇ ਭੰਨ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰੀਣੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾਈ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ‘ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂ ਜੇ ਤੇਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੂਰੇ ਦੀਆਂ ਛਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਬਾਲ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਲਦੀਆਂ ਛਿਟੀਆਂ ਰੀਣੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨਲਕਾ ਗੋਤ ਕੇ ਮੂੰਹ-ਹੱਥ ਧੋਂਦੀ ਹੈ। ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਪੁੱਝ ਬਾਬੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਬੀਬੀ ਕੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਉਚੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਉਚਾਰਿਆ। ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਖੜੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਪਤੀਲੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਧਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਬੀਬੀ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਤੀਲੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਉਂ ਕੱਚੀ ਅੱਗ ਦਾ ਧੂੰਆਂ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਾਹ ਵਿਚੋਂ ਤੇਲ ਜਾਂ ਪੁੰਝੇ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆ ਹੈ, ਭਾਅ ਦਾ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਚਾਹ ਪੀਣਾ, ਤੇ ਬੀਬੀ ਦਾ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਣਾ, “ਕੋਈ ਮਗਰ ਪਿਆ ਏ, ਚੱਜ ਨਾਲ ਚਾਹ ਤਾਂ ਪੀ ਲਿਆ ਕਰੋ।”

ਭਾਅ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ, “ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀਏ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜੋਤਰਾ ਲਾ ਲਿਆ ਏ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਆਂ।” ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਆਖਣਾ, “ਚੱਲ ਓਏ ਸ਼ੇਰਾ! ਜਵਾਨ ਬਣ ਕੇ ਪੈਰ ਪੁੱਟ ਹੀਰਿਆ।” ਆਖਦਾ ਭਾਅ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚੋਂ ਹੰਢਾਲੀਆਂ ਹੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀਬੀ (ਮੇਰੀ ਮਾਂ) ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਲਕ ਸਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ। ਉਹ ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਣਾ ਪਾ ਕੇ ਧਾਰਾਂ ਕੱਢਣ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ। ਨਾਲ ਦੋ ਬਾਲਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ, ਇਕ ਮੱਝ ਦੀ ਧਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਪਿੰਡਲ ਦੇ ਢੱਕਣ ਨਾਲ ਬਾਲਟੀ ਕੱਜ ਦਿੰਦੀ, ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਧਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਦੋ ਬਾਲਟੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਚੌਕੇ ਦੀ ਬੰਨੀ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ। ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ ਕਾੜੂਨੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਫੇਰਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਪੁਣਨ ਲੱਗਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਪੋਣੀ ਫੜਨ ਲਈ ਆਖਦੀ ਹੈ, ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਆਪ ਹੀ ਮੱਗ ਭਰ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪੁਣ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਘਿਉ ਕੱਢ ਕੇ ਵੱਡਾ ਛੰਨਾ ਅੰਦਰ

ਗਜ਼ਲ

ਸਾਥੋਂ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋਊ, ਅਵੱਸ਼ ਕੋਈ ਗੜਬੜ।
ਛੱਡੋ ਚਲੇ ਬਣਾਓ ਨਾ, ਬਾਤ ਦਾ ਬੜਗੜ।

ਨਿੱਤ ਨੇਮ ਨਾਲ ਦੱਸਣਾ, ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਪਿਠ ਹੈ,
ਰੱਬਾ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਮੈਂ, ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ ਭੁਲਕੜ।

ਨਿਕਲਦੀ ਆਹ ਤੱਤੀ, ਜੇ ਆਖੀਏ ਪ੍ਰਵਾਨਾ,
ਸੜ ਜਾਣ ਬੇਖਿਆਲੇ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੋ ਭਮਕੜ।

ਕਿਸ ਦੇ ਦੁਆਰ ਜਾਈਏ, ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਈਏ,
ਰੱਬਾਂ ‘ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਾਵਾ ਗੰਭੀਰ ਫੜਕੜ।

ਇੱਕ ਅਉਧ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ, ਉਡੀਕਦੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ,

ਲਗਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਜੁਆਨੀ ਵਾਲਾ ਝੱਖੜ।

ਹਰ ਮੁਖੜਾ ਲਿਖਾਈ ਫਿਰਦਾ, ਹੈ ਦਿਲ ਦਾ ਭੇਦ,
ਇਹ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ, ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਕੋਰੀ ਅਨਪੁੜ।

ਸ਼ਿਸ਼, ਸਾਊ, ਸਰਵਣ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਪਿਤਾਮਾ,
ਬਦਲੇ ‘ਚ ਆਈ ਮੈਨੂੰ, ਦੋ ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਕੜ।

ਤੈਨੂੰ ਤੇ ਕਾਰਡ ਹਰਿਆ, ਮੈਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਐਪਰ,
ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਤੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੋਹੀ ਦੱਗੜ ਦੱਗੜ।

ਉਂ ਤਾਂ ਬਬੇਰਿਆਂ ਨੇ, “ਹੈ ਯਾਰ ਯਾਰ ਕਹਿਣਾ”
ਭੁਗਤਣਗੇ ਨਾਲ ਤੇਰੇ, ਕੁਲਬੀਰ ਇੱਕੜ ਦੁੱਕੜ।

-ਕੁਲਬੀਰ ਪੱਡਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਸੈਂਪੂ ਦਿਵਸ ਐਲਾਨੋ

ਖੁੱਬਤ ਵਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਕਰੀ, ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ, ਖੁਸ਼ਕੀ ਤੇ ਬੰਧਿਆਈ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਟੁੱਟਦੇ ਵਾਲ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸੈਂਪੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਹੈ। ਮਧ ਵਰਗੀ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੈਂਪੂਆਂ ਦੀ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਂਪੂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਈਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਪੀਆਂ। ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਸੈਂਪੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲੀ ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਧੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਰੀਠੇ ਦੇ ਛਿਲਕੇ, ਸ਼ਿਕਾਕਾਈ, ਔਲੇ, ਨਿੱਮ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਬ੍ਰਹਮੀ, ਹਲਦੀ- ਕਿਹੜਾ ਉਹੜ-ਪੁਹੜ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸ਼ੋਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕਦੇ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਤੁਝਾ ਤੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਤੇ ਕੂਲਾਪਣ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦਾ ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਂਪੂਆਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕੈਮੀਕਲਾਂ ਦੇ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵ ਪਰਖਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਭਾਗ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਨਵੀਂ ਹਿੰਦੁਤਵ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੁੱਬੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਵਿਸ਼ਕਾਰ ਦਾ ਸਰੋਤ ਭਾਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸਰਜਰੀ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਰਾਕਟ ਸਾਇੰਸ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਮ ਸਨ। ਖੈਰ, ਬਹੁਤਾ ਕੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਲੋਂ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ 'ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਗਾ ਦਿਵਸ' ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਯੋਗ ਦਾ ਲੋਹਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਿਆ ਹੈ। ਖੋਜ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਪੂ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਝਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਲੱਭਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. 'ਵਿਸ਼ਵ ਸੈਂਪੂ ਦਿਵਸ' ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੁਝੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਦਾ ਜੇ ਝੱਸ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਕਾਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੈਂਪੂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾਂ ਦੇਵਾਂ। ਦਸਤਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦਸਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੱਥ ਹੈ ਪਰ ਦਸਤਕਾਰੀ ਤਾਂ ਸਿਲਪਕਾਰੀ ਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਹਸਤਕਲਾ ਵਿਚ ਹਸਤ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਹੱਥ ਹੈ ਪਰ ਹਸਤਕਲਾ ਤਲੀਆਂ ਦੀਆਂ

ਲਕੀਰਾਂ ਦਾ ਜੋਤਿਸ਼ ਹੈ। ਤੇ ਫਿਰ, 'ਹੱਥ ਦੀ ਸਫਾਈ', ਗੱਲ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।... ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਫਿਰਦੇ ਲਾਲ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਨ ਖੁਰਚ ਖੁਰਚ ਕੇ ਤਾਰੇ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੰਨ ਏਨੇ ਹੌਲੇ ਫੁੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੁੱਲ ਖਿਤਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਦਾਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਢਿਡ ਮਲਣ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਧਰਨ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਹਰ ਗੁਪਤ ਰੋਗ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਕ ਦੋਸਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਸੀਂ ਗੋਪ-ਸ਼ੋਪ ਪਾਇਆ

ਜੋਨੀ ਵਾਕਰ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ, ਸਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਚਕਰਾਏ, ਯਾ ਦਿਲ ਡੁਬਾ ਜਾਏ ਆ ਜਾ ਪਿਆਰੇ, ਪਾਸ ਹਮਾਰੇ, ਕਾਹੇ ਘਬਰਾਏ ਸੁਨ ਸੁਨ ਸੁਨ, ਅਰੇ ਬੇਟਾ ਸੁਨ, ਇਸ ਚੰਪੀ ਮੈਂ ਬੜੇ ਬੜੇ ਗੁਨ ਲਾਖ ਗੁਨੋਂ ਕੀ ਏਕ ਦਵਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਜਮਾਏ।... ਖੈਰ ਜੀ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਲਮਕਾਈਏ, ਲਾਖ ਗੁਨੋਂ ਵਾਲੀ ਚੰਪੀ ਤੇ ਆਈਏ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸਿਧਾ

ਚੰਪੀ ਕਰਨਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਲਿਸ਼ ਜਾਂ ਚੰਪੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੇਲ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੇਲ ਮਾਲਿਸ਼ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚੰਪੀ ਜਾਂ ਚੰਪੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਆਇਆ ਸ਼ਬਦ ਸੈਂਪੂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। 1772 ਦੀ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਰੂਪ ਚਾਂਪੀ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, "The Sultan generally rose at break of day: after being champed, and rubbed, he washed himself, and read the Koran for an hour." (ਸੁਲਤਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਸੁੱਤਾ ਉਠਦਾ ਸੀ। ਚਾਂਪੀ ਅਤੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਨਹਾਉਂਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ)।

ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮਹਿਮੂਦ ਨਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਇਕ ਬੰਗਾਲੀ ਮਾਲਸ਼ੀਆ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਵਸਿਆ। ਉਸ ਨੇ 1814 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਇਰਸ਼ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਰਾਇਟਨ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ 'Mahomed's Indian Vapour Baths' (ਮਹਿਮੂਦ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਵਾਸ਼ਪ ਇਸ਼ਨਾਨ) ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੋਗਨਾਸ਼ਕ ਮਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਬਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰਜ ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਵਿਲੀਅਮ ਚੌਥੇ ਦਾ 'ਸੈਂਪੂਨਿੰਗ ਸਰਜਨ' ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸੈਂਪੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਸਾਬਣ ਲਾਉਣ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਨੂੰ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਹੀ ਧੋਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕ 'ਸਨਲੈਟ' ਨਾਲ ਸਿਰ ਧੋਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਸਿਰ ਧੋਣ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਸਿਰ ਵਿਚ ਜੰਮ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਤੇ ਚਮਕੀਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਬਣ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਤੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ ਮਿਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕੋਸੀ ਹਬਰਟ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਪੂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਣ ਤੇ ਸੈਂਪੂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। 1930 ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਗੈਰ-ਸਾਬਣੀ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸੈਂਪੂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਾਲਾਂ

ਫਿਲਮ 'ਪਿਆਸਾ' ਵਿਚ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜੋਨੀ ਵਾਕਰ

ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਇਕ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਹਰ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸਿਰ ਝਸਾਉਣ ਤੇ ਗੋਪ-ਸ਼ੋਪ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਤਾਜ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਿੱਧੀ ਅੰਦਰ ਵੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਤ ਸਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਪਰ ਲਾਅ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਨਾਈ ਤੇ ਮਾਲਸ਼ੀਏ ਮਾਲਸ਼ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਤੇਲ ਝੱਸ ਝੱਸ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਹਰ ਜੋੜ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ ਭਾਫਾਂ ਤੇ ਕੜਾਕੇ ਕੱਢ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਉਧੋੜ ਕੇ ਮੁੜ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਹੌਲਾ ਫੁੱਲ ਤੇ ਰੋਗ-ਮੁਕਤ। 1957 ਦੀ 'ਪਿਆਸਾ' ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਾਲਸ਼ੀਆ ਬਣੇ

ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਡੇ ਹਾਕਮ ਸਨ ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਐਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰ ਵਰਣਿਤ ਹੱਥ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਲੁਤਫ ਮਾਣਦੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਸ਼ੀ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਾਉਣ, ਸਿਰ ਝਸਾਉਣ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਘੁਟਾਉਣ ਜਿਹੀਆਂ ਅਯਾਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਝੱਸ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਲੈ ਗਏ। ਮੁੱਠੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਸਿਰ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀਆਂ ਭਰਨਾ, ਚੰਪੀ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਮੁੱਠੀ ਚੰਪੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਠੀ ਚੰਪੀ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਜਜਮਾਨ ਦੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਰਾਜ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੇਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਬੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੇਲ ਭਾਵੇਂ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਲ, ਕਰ ਆਦਿ ਜਮਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੈਂਪੂ ਵਿਚਲੇ ਰਸਾਇਣ ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਤੇਲ ਦੇ ਜਮਾਉ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਸਿਰ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਕਿੱਤਾ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੰਪੀ ਜਾਂ ਚੰਪੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਧਾਤੂ ਹੈ 'ਚਪ' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦੱਬਣਾ, ਘੁੱਟਣਾ, ਗੁੰਨ੍ਹਣਾ, ਠੱਸਣਾ, ਤੁੰਨਣਾ ਆਦਿ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੁਝ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਇਆ ਹੈ, "ਇਤ ਉਤ ਜਾਹਿ ਕਾਲ ਕੇ ਚਾਪੇ॥" (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ) ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਕਾਰਨ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਦਬਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਏਧਰ ਉਧਰ ਭਟਕਦੇ ਹਨ। "ਕਾਲ ਨ ਚਾਪੇ ਦੁਖੁ ਨ ਸੰਤਾਪੇ॥" (ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ) ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਫਸਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਪੋਹ ਸਕਦੇ। ਖੂਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦ ਰਕਤ-ਚਾਪ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਪ ਦਾ ਅਰਥ ਦਬਾਅ ਹੈ। ਚਾਪੜ ਜਾਂ ਚੱਪੜ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਥੇ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਹਾਰੇ/ਘੜੇ ਨੂੰ ਦੱਬ ਘੁੱਟ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। 'ਪ' ਧੁਨੀ 'ਬ' ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਚੱਪ ਤੋਂ ਚੱਬਣਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ। ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਚੱਬਣ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਇਸ ਨੂੰ ਜਬਾੜੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੱਬਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਚਬੜ-ਚਬੜ ਬੋਲਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਚੱਬ-ਚੱਬ ਕੇ ਜਾਂ ਜੁਬਾਨ ਦੱਬ-ਦੱਬ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨਾ। 'ਚ' ਧੁਨੀ 'ਛ' ਵਿਚ ਵਟਣ ਨਾਲ ਛਪਣਾ ਸ਼ਬਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਛਪਣਾ ਵਿਚ ਮੁਢਲਾ ਭਾਵ ਦਬਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਠੱਪ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਪੜੇ ਜਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਆਦਿ 'ਤੇ ਕੁਝ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ- ਦਬਾਉਣਾ ਤੇ ਛਪਣਾ। ਫੀਬਾਛੀਪਾ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਪੜਾ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ

ਬਟਾਲਾ ਨੇੜੇ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਕੈਂਪ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੀਟਰੋ ਬੈਕਟਰ ਜਰਾਸੀਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਹ ਜਰਾਸੀਮ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਵਾਈਆਂ, ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਹਕੀਮਾਂ, ਆਯੁਰਵੈਦਾਂ ਤੇ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਏਸ ਪਾਸੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਮਾਮੂਲੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅੰਤਕਾਰ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਇਹਤਿਆਤ ਵਰਤਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਡਰੱਗ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਨਾਨ ਨਲਬੰਦੀ ਕਰਵਾਉਣ ਆਈਆਂ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਨੇ ਨਲਬੰਦੀ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਦਵਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਾਲ ਕੋਈ

ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅੰਸ਼ ਘੋਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਮਣਾ ਮੂੰਹੀ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵਪਾਰੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। **ਮਾਲਦੀਵ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ:** ਭਾਰਤੀ ਲਕਸ਼ਾਦੀਪ ਦੇ ਖੱਲੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਲਦੀਵ ਨਾਂ ਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਲੇ ਹੈ। ਮਾਲੇ ਇਕ ਮੀਲ ਲੰਮਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਮੀਲ ਚੌੜਾ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਟਾਪੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਸਤਾਹ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਛੇ ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਨਾਮੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ। ਮੈਂ 1976 ਵਿਚ

ਇਥੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਪਜ ਮੱਛੀ ਹੈ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਨਾਰੀਅਲ। ਕਣਕ ਪੂਰਬੀ ਸੂਰਪ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਚੌਲ ਬਰਮਾ ਤੋਂ, ਮੂਰਗੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ। ਲੂਣ, ਤੇਲ, ਖੰਡ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਉਥੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਗੰਢੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਮੀਂਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਮਾ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਜਮਾਂ ਕਰਕੇ ਬਰਤਣਾਂ ਵਿਚ ਭਰਦੇ ਆਏ ਸਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣ ਤੇ ਛੱਤਾਂ ਦਾ ਰਕਬਾ ਨਾ ਵਧਾ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਡਿਸਟਿਲ ਕਰਕੇ ਪੀਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਡਿਸਟਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤਾਰਾਂ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਲ ਤੇ ਵਾਯੂ ਸੈਨਾ ਦੇ ਹਵਾਈ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਚੁਸਤੀ ਦਿਖਾਇਆਂ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਪੰਜ ਉਡਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਪਾਲਮ ਤੋਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ। ਭਾਰਤੀ ਨੇਵੀ ਨੇ ਫੁਰਤੀ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਟੈਂਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਪਾਣੀ ਡਿਸਟਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵੀ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ।

ਮੇਰੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਾਂਗ ਉਥੋਂ ਦੇ ਹਲੂਲੇ ਨਾਂ ਦੇ ਟਾਪੂ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਾ ਜਿਹਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ। ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਵੇ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਪੜੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤਿਅੰਤ ਸਸਤਾ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਦਰਜੀ ਵੀ ਸਿਲਾਈ ਬਹੁਤ ਸਸਤੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ 1976 ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਖਰੀਦੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਵਾਲੀ ਪੈਂਟ ਤੇ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਖਰੀਦੇ ਪਰਦੇ ਦਾ ਕਪੜਾ ਹਾਲੀ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਹਸੂੰ ਹਸੂੰ ਕਰਦੇ ਚਿਹਰੇ ਕੱਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਬ-ਏ-ਹਯਾਤ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਅਰਬਨ ਮੇਲਾਂਗੇ ਭਾਵ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ: ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਸਕ ਅਰਬਨ ਮੇਲਾਂਗੇ ਭਾਵ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਰਣ ਮਿਲਿਆ। ਹਥਲਾ ਅੰਕ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਜਨਮ 5 ਦਸੰਬਰ 1872) ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਾਣਾ ਨਈਅਰ ਹੈ। ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਨਲ ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੜਕਨਾਮਾ, ਪਾਤਰ, ਮਨਜੀਤ ਇੰਦਰਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਗੋਰਖੀ, ਜਿੰਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹਰੀਸ਼ ਜੈਨ ਵੀ। ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਮੁਖ ਦਫਤਰ ਦਿੱਲੀ ਹੈ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਵਲੀਨ ਲੇਖੀ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਛੋਟਾ ਖੰਨਾ ਹੈ। ਖੰਨਾ ਮੰਡੀ ਦਾ ਬੱਚਾ।

ਮੇਲਾਂਗੇ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੀ ਮਲੰਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭੇਤ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਹਨ। ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲੇ ਚਿਹਰੇ। ਪਰਚੇ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਕਾਂਡ ਦੀ ਰੂਹ-ਏ-ਰਵਾਂ ਨਵਲੀਨ ਲੇਖੀ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ) ਉਧਰ ਵੁਹ ਬਦਗੁਮਾਨੀ ਹੈ ਇਧਰ ਯੋਹ ਨਾਤਵਾਨੀ ਹੈ, ਨਾ ਪੁਛਾ ਜਾਏ ਹੈ ਉਸ ਸੇ ਨਾ ਬੋਲਾ ਜਾਏ ਹੈ ਮੁੱਝ ਸੇ। ਕਭੀ ਨੇਕੀ ਭੀ ਉਸ ਕੇ ਜੀ ਮੇ ਗਰ ਆ ਜਾਏ ਹੈ ਮੁੱਝ ਸੇ, ਜਵਾਬੋਂ ਕਰਕੇ ਅਪਨੀ ਯਾਦ ਸਰਮਾ ਜਾਏ ਹੈ ਮੁੱਝ ਸੇ।

ਜਦੋਂ ਦਾ ਬਹਾਦਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਘਰ ਵਿਚ ਬੜੀ ਰੌਣਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਲਿਜ਼ਕੀ-ਪੁਜ਼ਕੀ, ਹਰ ਕੋਨਾ ਰੌਸ਼ਨ-ਰੌਸ਼ਨ। ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਇਸ ਭਾਂਡੇ-ਭਾਂਡੇ ਕਰਦੀ ਕੌਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਤਾਏ ਹਨ। ਵਰ੍ਹੇ-ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਦਿਨ, ਘੜੀ ਦੀ ਟਿਕ-ਟਿਕ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੱਕ-ਧੱਕ ਤੇ ਮੌਤ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ।

ਨਿਰਲੇਪ ਵਹੁਟੀ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ ਤੇ ਰੀਤੀ ਆਪਣੇ ਸੁਹਰੇ ਘਰ। ਰਹਿ ਗਏ ਅਸੀਂ ਮੀਆਂ ਤੇ ਬੀਵੀ ਅਤੇ ਟੀਟੂ ਤੇ ਸਿਲਕੀ। ਟੀਟੂ ਪੇਟ ਘਰੋਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਦਾ ਜਮੋੜਾ। ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਟੀਟੂ ਨੇ ਸਕੂਲ। ਸ਼ਹਿਰੇ ਬਾਹਰ ਏਨੀ ਵੱਡੀ, ਕਨਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੱਲ-ਮੁਕੱਲੀ। ਸਿਲਕੀ ਅਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਪੁਛ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਫਰਦੀ। ਉਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮੈਂ। ਸਿਲਕੀ ਕੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੇ? ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਜਾਨਵਰ। ਕਿੰਨੀ ਚੁੱਪ, ਉਦਾਸ ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਾਂ ਮੈਂ, ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮਰੀਜ਼!

ਐਸੀਡਿਟੀ, ਸਪਾਂਡੇਲਾਇਟਸ, ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ, ਮਾਈਗਰੇਨ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ। ਕਿਹੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਚੰਬੜੀ ਹੋਈ? ਨਿੱਤ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਗੋੜੇ। ਦਵਾਈਆਂ ਹੀ ਦਵਾਈਆਂ। ਹਰ ਨਵਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦਵਾਈ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ। ਡਾਕਟਰ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-95019-44944

ਬਦਲਦੇ, ਦਵਾਈਆਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਤੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਦਲਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਦ ਤੇ ਬਦਤਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ। ਡਾਕਟਰ ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕਲਾਪਾ ਦੱਸਦੇ, ਪਰ ਬੰਦੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਈਏ?

ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਮਿਸਟਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ। ਦੇਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਏ ਬਹਾਦਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਪੜਾਸੀ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਚਾਚਾ ਏ। ਪਿਛਲੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੌਪਾਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ ਉਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ। ਸੋਚਾਂ, ਇਤਨਾ ਨਿਕਚੁ ਜਿਹਾ ਭਲਾ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇਗਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਾਜ਼ੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦਸਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਬਹਾਦਰ। ਬੱਸ ਕੱਦ ਦਾ ਹੀ ਮਧਰਾ ਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਘਰ ਰਖਾਇਆ ਸੀ। ਨੇ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰਿਹਾ ਪਰ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਚੰਗਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੰਦੇ, ਨਾਲੇ ਵੈਸ਼ਨੂੰ ਸਨ। ਮਾਸ ਮੱਛੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਖਾਂਦੇ। ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਹਰ ਦੂਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਮਹਾਪ੍ਰਸਾਦ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਨੌਕਰ ਉਥੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਚੌਖਾ ਮਿਲੇ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਘੱਟ, ਤਨਖਾਹ ਤਾਂ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਭਾਗ!

ਆਖਰ ਬੱਚਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਾ ਬਹਾਦਰ। ਸਾਡੇ ਟੀਟੂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਛੋਟਾ ਏ ਤੇ ਟੀਟੂ ਕਿਤਨਾ ਲਾਡਲਾ ਏ? ਬਹਾਦਰ ਵੀ ਲਾਡਲਾ ਏ, ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੋਤਾ ਪੁੱਤਰ। ਹੈ ਵੀ ਚੰਗੇ ਘਰ ਦਾ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੋਂ ਫਸਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਦਾਦਾ ਬੁੱਢਾ ਸੁ ਤੇ ਪਿਉ ਦਮੇ ਦਾ ਮਰੀਜ਼। ਕਾਫੀ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਏ ਪਿਉ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਏ ਉਸ ਨੂੰ। ਵਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦਾ। ਸਾਰ ਨਾਲ ਹਫ਼ਦਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘਨਾੜੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਕਿੱਥੇ ਭੋਜਨਾ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ? ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਚੋਰੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਾ-ਬੁਝਾ ਕੇ। ਅਖੇ, ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਲਿਜ਼ਾ ਰਿਹੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ?

ਪਿਉ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਬਹਾਦਰ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਤਨ ਦੀਆਂ। ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦੀਆਂ, ਪਿਉ-ਦਾਦੇ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ, ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ। ਲੱਗੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ, ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਤੇ ਕੰਮ ਵੀ।

ਨਿਰਲੇਪ ਦੀ ਰਸਮ ਤੇ ਰੀਤੀ ਦੇ ਸੋਨੂੰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹਾਦਰ ਬੜਾ ਹੱਸਦਾ

ਝੰਗ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਝੰਗ' ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਲੜੀ ਉਹ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਕਾਨਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਵੀ। ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ 'ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ' ਛਪੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕ ਪੰਦਰੀ-ਵੀਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਦੇਖ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਨਾਂ 'ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇ ਮਾਰੀਆ' ਹੈ। 'ਖੁਸ਼ਬੂ' ਕਹਾਣੀ ਉਤੇ ਟੈਲੀਫਿਲਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੋ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਲੋਹਿੰਦੇ ਪਾਰਸ' ਤੇ 'ਉਡ ਕਲਾਵੇ ਆਵਾਂ' ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਓਕਾਬ ਦੀ ਅੱਖ' ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਫਰਨਾਮਾ 'ਮੁਹਾਲੀ ਟੂ ਮਾਸਕੋ' ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ 'ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਬਾਲ', 'ਟੋਪੀ ਚੋਰ', 'ਮੇਰਾ ਨਾਨਕ', 'ਏਂਗਣੂੰ ਮੇਂਗਣੂੰ ਸ਼ੇਗਣੂੰ', 'ਹੈਪੀ ਕ੍ਰਿਸਮਸ' ਤੇ 'ਕੁਕੜੂ ਘੜੂ' ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਈਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖਿਡੌਣੇ, ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ, ਭੰਬੀਰੀਆਂ, ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਹੀ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਨੀਆਂ ਆਉਣ ਸਹੀ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਛਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ 'ਮੈਂ' ਦੀਦੀ ਦੇ ਸੋਨੂੰ ਦੀ ਘੋੜੀ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਡਾਵਾਂਗਾ, ਰਸਮੀ ਲਈ ਗੁੱਡੀ ਬਣਾਵਾਂਗਾ'। ਬਸ ਦਿਨ ਗਿਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਉਹ ਆਉਣਗੇ।

ਰੌਣਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਬਾਹਲਾ ਹੀ ਭੁੱਖਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਵੇ ਸਹੀ, ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ। ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਭਰਿਆ ਰਹੇ, ਗਹਿਮ-ਗਹਿਮ ਲੱਗੀ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਆਉਂਦੇ ਵੀ ਬੜੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਜੁ ਖਿੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ? ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ, ਵੈਸ਼ਨ। ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਲੈਣੀ ਪਈ ਹੈ।

ਬਹਾਦਰ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਚਾਅ ਜਿਹਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ ਮੈਥੋਂ। ਬੱਸ, ਬੇਦਿਲਿਆਂ ਹੀ ਕੁਝ ਰਿੰਨੂ-ਪਕਾ ਲਈਦਾ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਚਾਬੇ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਣਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸੰਗ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਅਹਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਆਚਾਰ, ਮੁਰੱਬੇ, ਚਟਣੀਆਂ, ਪਾਪੜ, ਫੁੱਲਵੜੀਆਂ, ਸੇਵੀਆਂ, ਕੇਕ। ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੰਮ ਜੁ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਸਾਲੇ ਪੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੱਥੋਂ ਖੋਹ-ਖੋਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਹੀ ਉਜ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੀ। ਬੱਚਾ ਜੁ ਹੋਇਆ।

ਬਹਾਦਰ ਲਈ ਤਾਂ ਕੰਮ ਵੀ ਖੇਡ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਲਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ। ਵਿਹਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਬਹਿਣ ਦਿੰਦੀ। ਵਿਹਲਾ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਸੈਤਾਨ ਦਾ ਘਰ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਦੀ ਫੁਰਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕੀ ਟਿਕੋਗਾ ਭਲਾ। ਸਾਫ ਤੇ ਸੁਥਰਾ ਵੀ ਬੜਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਜੁ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗਾਂ ਵੀ ਸੀਗੀ। ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦੁੱਧ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਖੋੜੀ। ਆਖਦੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਸ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਘਰ ਦੇ ਚਾਵਲ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਉਂਜ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਇਥੇ। ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਆਖਦੈ, ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਖੁਬ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਕੇ, ਏਨੇ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿਉ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਏਗਾ ਤੇ ਇਲਾਜ ਵੀ ਕਰਾਏਗਾ। ਏਨੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿਉ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗਮ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭੋਲਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ! ਕੀ ਪਤਾ ਪਿਉ ਤਦ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ ਵੀ ਕਿ ਨਾ। ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ। ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਆਖਰ ਲੋਕੀਂ ਯਤੀਮਾਂ

ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਪਾਲਦੇ ਹੀ ਨੇ ਨਾ। ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰ ਕੇ, ਲੁਲੇ ਲੱਗਤੇ, ਅਪਾਹਜਾਂ ਤੇ ਮਨੋਵਿਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹੈ। ਖੁਸ਼ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੂਣਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਪੇਟ ਭਰ। ਉਂਜ ਖਾਂਦਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਚਾਰ ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਚਾਵਲ ਵੀ।

ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤਾ ਖੁਆਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਏਨਾ ਰਜਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਭਰੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਜੁ ਟੀਟੂ ਤੇ ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਡੇ ਤੇ ਪਰਾਠੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲਣ, ਪਰ ਅੱਖ ਉਸ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁੱਖੀ ਹੀ। ਕੋਈ ਖਾਣ ਬੈਠੇ ਸਹੀ, ਝੱਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਿਉ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਬੈੱਡ ਰੂਮ ਵਿਚ ਝਾੜੂ-ਪੋਚਾ ਕਰਨ ਭੇਜ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗੋਡੀ ਕਰਨ।

ਕਨਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕੋਠੇ ਵਾਲੀ। ਜੜੀ-ਬੂਟੀ ਤੇ ਘਾਹ ਪੁੱਟਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦਾ। ਬਹਾਦਰ ਬਗੀਚੀ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਕਰਦਾ

ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਬੂਟਿਆਂ ਨਾਲ ਜੱਫ਼ੀਆ ਪਾ-ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਚੁੰਮਦੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਜਾਏ ਹੋਣ।

ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪਰਸੋਂ ਤਾਂ ਕਹੀ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਭਲਾ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਉਮਰ ਏ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ? ਪਰ ਫਿਰ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣਾ ਵੀ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਹੀ ਹੈ ਨਾ।

ਪਿਉ ਸੋਚਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਧੌਣੇ ਧੌਣੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ?

ਬਹਾਦਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਝਾੜੂ-ਪੋਚੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਲੱਗੇਗਾ। ਚਾਚਾ ਧਰੀਕ ਲਿਆਇਆ ਸੁ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਕੀ ਕਸੂਰ? ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਨਾ। ਹੁਣ ਸੋ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਤਾਂ ਪਿਛੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਨਾ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਰਹੀ। ਦਿਹਾੜੀ ਵਿਹਲੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੀ ਹਾਂ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹੋਏ ਸੁ ਆਇਆਂ, ਤੇ ਸਾਰੀ ਏ. ਬੀ. ਸੀ. ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਏ। ਟਵੈਂਟੀ ਤੱਕ ਗਿਣ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਬੜਾ ਤੇਜ਼ ਹੈ।

ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਬੜੀ ਤੀਖਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਭਲਾ?

ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਬੜਾ ਸੁ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦਾ। ਟੀਟੂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫਰੋਲ-ਫਰੋਲ ਕੇ ਤੱਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ 'ਲਿਖਦਾ ਹੀ ਰਹਾਂ' ਪਰ ਏਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣ? ਕਿੰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਏ ਕਾਗਜ਼! ਜੇ ਪੇਪਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਲੱਕੜੀ ਨਾਲ ਵਿਹਲੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਣ-ਲਕੀਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵੀ ਘਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਖਰਤਾ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜਮਾਤਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ। ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਾ ਦਿਆਂ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਹਠ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਆਖਰ ਬੱਚਾ ਹੀ ਹੈ ਨਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਰਗਲਾ ਲਏ ਤਾਂ? ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਵਾਧੂ ਮਿਲਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨੱਸ ਹੀ ਨਾ ਜਾਏ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ! ਕੀ ਪਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਏਨੇ ਲਾਡ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰੱਖੇ ਕਿ ਨਾ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਵਿਸਾਹ। ਉੱਕਾ ਹੀ! ਆਪਣੇ ਬੈੱਡਰੂਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੋਥੀ ਵਿਚ ਸਿਲਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੇ ਜੇ ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਨੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਸਿਲਕੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਝੱਕ ਕੇ ਖਬਰ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਸਵੇਰੇ ਮੂੰਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੋਧੀ ਦਾ ਭੋਧੂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਬਹਾਦਰ ਦੌੜ ਕੇ ਦੁੱਧ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਤੀਂ ਸਿਰਹਾਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਡੌਲਚੁ ਰੱਖ ਕੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਠਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਠੰਢ ਵਿਚ ਉਭੜਵਾਰੇ ਉਠਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੁਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਿੱਛਾ ਹੀ ਨਿੱਛਾ! ਹੁਣ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਬੜਾ ਸੁੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਦੁੱਧ ਲੈਣ ਲਈ ਜੇ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਾਰ ਤਾਂ ਏਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਬਹਾਦਰ ਕਿ ਪੁੱਛੇ ਕੁਝ ਨਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਕਦੇ ਖਿੜਕੀ ਤੇ ਕਦੇ ਪੱਥੇ। ਪਲੰਮ-ਪਲੰਮ ਕੇ ਝਾੜਦਿਆਂ ਰੱਜਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਭਾਂਡੇ ਵੀ ਖੋਹ-ਖੋਹ ਕੇ ਧੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਹਾਲਾਂ ਮੈਂ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਾਹਿਆ। ਭਾਂਡੇ ਉਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਦੇ ਨਲਕੇ ਤੱਕ। ਭਿਸਕੂ ਜਿਹਾ ਜੁ ਹੋਇਆ। ਬੱਸ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਉਪਰਲਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਉਪਰਲਾ ਕੰਮ ਵੀ ਭਲਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੁੰਦੈ?

ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਬੜਾ ਹੀ ਨਰਮ ਹੈ। ਵਾਸਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਧੋ-ਧੋ ਕੇ ਮੈਂ ਕੱਚੀ ਜਾਨੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਹੰਗਾਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਣ ਕੱਚ,

ਨਿਚੋੜ ਤੇ ਨੀਲ ਲਗਾ ਕੇ ਉਹੀ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਇਸਤਰੀ ਕਰਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸੂਟ, ਬਲਾਊਜ਼, ਸਰਾਹਣਿਆਂ, ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਉਛਾੜ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਉਹੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧੋਬਣ ਦਾ ਬਿੱਲ ਹੁਣ ਅੱਧਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅੱਗੇ ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਸੈਂਕੜੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਉਹੀ ਇਸਤਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਫਰ ਸਾੜੀਆਂ ਤੇ ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ-ਪੈਂਟਾਂ ਹੀ ਦੇਈਦੀਆਂ ਨੇ। ਬੱਚਤ ਦੀ ਬੱਚਤ, ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਲਈ ਖੇਡ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾ ਦਿਆਂ ਤਾਂ ਆਪ ਜੁ ਕੱਚ ਲੈਣਾ ਹੋਇਆ। ਕਦੇ ਪਰਛੱਤੀ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏਗਾ ਤੇ ਕਦੇ ਟੀਟੂ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਤੱਕ ਲਏ ਸਹੀ, ਫੇਰ ਬਹਾਦਰ ਆਪੇ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਲੈ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਚੱਪਲ ਗੰਢਾਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਚੀ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ। ਬੱਸ ਤੱਕਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ, ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਆਪਣੀ ਚੱਪਲ ਖੰਧੂਈ ਵਿਚ ਧਾਗਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪੇ ਗੰਢ ਲਈ।

ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਸਵੇਰ ਦੀ ਚਾਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਹੀ', ਪਰ ਮੈਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਸ ਬਾਲਣੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ। ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਿਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤੇ ਘਿਓ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਰਸੋਈਆ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਨੌਕਰ ਉਡਿਆ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭਾਅ ਵੀ ਵਧ ਜਾਏਗਾ।

ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਟੀਟੂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜਾ ਸੁੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਟੀਟੂ ਦਾ ਬਸਤਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਛੱਡਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਮੀਂ ਲੈਣ ਵੀ। ਆਖਰ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਬਸਤਾ ਕੋਈ ਘੱਟ ਭਾਰਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਚਾਰੇ ਟੀਟੂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਹੀ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਭਾਰ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ।

ਬਹਾਦਰ ਟੀਟੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾ ਦੇ ਬੂਟ ਵੀ ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੀਤੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਟੀਟੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜਾ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈ ਵੀ ਦੂਰ ਤੇ ਭੈਣ ਵੀ। ਉਦਾਸ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ। ਬਹਾਦਰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬੜਾ ਮੋਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਸ ਘੜੀਆਂ ਗਿਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਟੀਟੂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਲੈਣ ਜਾਵੇ। ਨਾ ਧੁੱਪ ਤੱਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮੀਂਹ। ਘੰਟਾ-ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੀਟੂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬਾਂਦਰ ਬਾਂਦਰ' ਆਖ ਕੇ ਛੇੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਬਾਂਦਰਾਂ ਵਾਂਗ ਟਪਸੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਭੁੜਕਦਾ ਤੇ ਖੁੱਠੋ-ਖੁੱਠੋ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਟੀਟੂ ਉਸ ਨੂੰ ਘੋੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਝੱਸ ਜਿਹਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਬਹਾਦਰ ਹੱਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਫਟੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬਨੈਣ ਤੇ ਨਿੱਕਰ ਵਿਚ ਹੀ। ਮੈਂ ਝੱਟ ਹੀ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਟੀਟੂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੁੜਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਮੀਜ਼ ਕੱਚ ਦਿੱਤੀ। ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੋਰਾ ਚਿੱਟਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ। ਚੰਗੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣ-ਬਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਨੌਕਰ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਗੁਸਲਖਾਨਾ ਵੇਖੋ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨੌਕਰ। ਤੇ ਸਾਡਾ ਜਾਂਦਾ ਵੀ ਕੀ ਹੈ? ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਪਿਉ ਪੁੱਤਰ ਕੰਡਮ ਕਰ ਸੁੱਟਦੇ ਸੀ। ਭਾਂਡੇ ਹੀ ਤਾਂ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਉਸ ਬਦਲੇ। ਕੀ ਪੱਲੇ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਾਲੇ? ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਕ ਡੋਗਾ ਜਾਂ ਪਤੀਲਾ ਜਿਹਾ ਫਤਾ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਦੇਣਗੇ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ। ਹੁਣ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਝੁੰਗੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੱਚ ਜਾਣੋ ਤਾਂ ਬਹਾਦਰ ਸਾਨੂੰ ਝੁੰਗੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈ ਰਿਹੈ।

ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤਵੇ ਤੋਂ ਉਤਰਦੀ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਤੇ ਫੁੱਲਵੀਂ ਰੋਟੀ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਖਾਣਗੇ, ਪੁੱਛਿਆ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾ ਜਾਂਦਾ। ਬਚ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੋਇਆ ਇਕ-ਅੱਧ ਸਿਲਕੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸੁੱਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਕੂੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸਿਲਕੀ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਘੱਟ ਨਖਰੇਲੇ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੀ ਹੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਡਬਲਰੋਟੀ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਿਸਕੁਟ। ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹ ਮੀਟ ਨਾਲ ਹੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੀਟ ਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੀ ਚਟੋਰਾ ਏ। ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਮਸਾਲਾ ਕੱਟਦਾ ਏ ਮੀਟ ਲਈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੁਰਗਾ ਮੱਛੀ ਬਣਨ ਦੀ ਭਿਣਕ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਉਪਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੌੜੀਆਂ ਧੋਣ ਲੱਗੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਘਰ ਦੇ ਜਾਲੇ ਲਾਹੇਗਾ। ਮਾਸ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਤਰੀ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਰੋਟੀਆਂ ਭੰਨਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦਾ। ਪਰਸੋਂ ਉਸ ਪੂਰੀਆਂ ਪੰਜ ਖਾਧੀਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਬੱਸ ਨਾ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਹੀ ਆਖਿਆ, ਬੱਸ ਕਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ-ਅੱਧ ਬੋਟੀ ਤੇ ਤਰੀ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖੁਆ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਟੀਟੂ ਨੂੰ ਸੰਖੀ ਚੱਬਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੱਚ ਹੈ ਨੌਕਰ, ਨੌਕਰ ਹੀ ਹੁੰਦੈ, ਉਚੀ ਜਾਤ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ, ਰੱਜੇ ਘਰੋਂ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭੁੱਖੇ ਘਰੋਂ, ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਨੌਕਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਤਾਂ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਵੈਸੇ, ਭਾਵੇਂ ਬੋੜਾ ਹੀ ਦਿਆਂ, ਪਰ ਘਰ ਵਿਚ ਖੀਰ ਬਣੇ ਜਾਂ ਹਲਵਾ, ਮੈਂ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ। ਨੌਕਰ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ?

ਟੀਟੂ ਦੀ ਆਦਤ ਵੀ ਪਿਉ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ। ਪਿਉ ਪੁੱਤਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਲੇਟ ਵਿਚ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਖਿਆਂ ਸੌਖਿਆਂ! ਭਾਵੇਂ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਤੇ ਬਲੈਂਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿਓ ਤੇ ਆਂਡਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੇਸੀ ਪਿਓ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਪਰਾਠਾ ਤੇ ਆਮਲੇਟ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀ ਜੂਠ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਬੋੜੀ-ਬੋੜੀ ਕਰ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ।

ਪਿਉ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਭੈੜੀ ਆਦਤ

ਹੈ, ਜੂਠਾ ਦੁੱਧ-ਚਾਹ ਛੱਡਣ ਦੀ। ਚਾਹ ਤਾਂ ਚਲੇ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਬਈ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਛਾਣੋ, ਹੇਠਾਂ ਪੱਤੀ ਦਾ ਮਹੀਨ ਬੂਰ ਰਹਿ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਦੁੱਧ ਹੁੰਦੈ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੌੜ ਤੱਕ? ਪਰ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਛੱਡਦੇ ਹੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਆਖਰੀ ਘੁੱਟ। ਅੱਗੇ ਮੈਨੂੰ ਡੋਲ੍ਹਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਸਿਲਕੀ ਮਿੱਠੇ ਵਾਲਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੀ ਜੁ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਹਨੂੰ ਅਸਾਂ ਆਦਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਖੁਆਉ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਰਕ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਕਦੇ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਮਿੱਠੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਖਾਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਵੀ ਸੋਫਿਸਟਿਕੇਟਿਡ ਹੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਅਲਸੇਸ਼ੀਅਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਿਓਰ। ਕੋਈ ਦੇਸੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਗਲਾਸਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਘੁੱਟ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਕਟੋਰੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਫਰਿਜ਼ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ।

ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤੀ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਸੌਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿਲਕੀ ਕੋਲ ਬਿਸਤਰ ਕਰ ਕੇ ਸੌਣ ਭੇਜ ਦੇਈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਦੇ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਲੈਟ ਨਾਈਟ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫਰਿਜ਼ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਪੀਵੀਏ ਤੇ ਉਹ ਤੱਕੇ, ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾ ਲਗਦਾ। ਆਖਰ ਉਹ ਵੀ ਰੱਬ ਦਾ ਜੀਅ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਆਤਮਾ ਹੈ।

ਚਾਹ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ ਬਹਾਦਰ। ਕਹਿੰਦੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਵੀ ਚਾਹ ਪਿਲਾਂਦੀ ਸੀ। ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪੱਤੀ ਉਬਾਲ ਕੇ। ਪਿਲਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਏਨੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾ ਸਕਦੀ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਿਹੜਾ ਇੰਜ ਦੀ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ।

ਉਂਜ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਚਾਹ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਆਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਜਨਾਂ ਵਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਣ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਆਖਰੀ ਘੁੱਟ ਤੱਕ? ਕਈ ਤਾਂ ਅੱਧੀ-ਅੱਧੀ ਪਿਆਲੀ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਿੰਗਾ ਦੁੱਧ ਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਖੰਡ। ਸੁੱਟੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਜਾਂਦੀ। ਬਹਾਦਰ ਉਸੇ ਵਿਚੋਂ ਭੁਗਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੂਠ ਸੁੱਚ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪਿਸੀਆਂ ਪਿਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਕੱਪ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਛੁਹਾਣ ਨਾਲ ਕੀ ਜੂਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਛੁਆ-ਛੂਤ ਤੇ ਜੂਠ ਸੁੱਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪਛੜਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਿਥੇ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵਧੀਆ ਏ। ਬਈ, ਆਪੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਖਾਣਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਪਾ ਲਵੋ। ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਹੀ ਹੈ। ਮੇਜ ਉਤੇ ਹੀ ਪਰੋਸ ਦੇਈਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ, ਪਰ ਸਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਪਲੇਟ ਭਰਦੇ

ਹਾਂ ਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਜੂਠੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਥਰੇ ਦੇ ਪਿੱਟੇ। ਅਖੇ, 'ਵਾਦਤੀਆਂ, ਸਜਾਦਤੀਆਂ ਨਿਭਣ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ।'

ਸੁਣਿਐ, ਮਦਰਾਸ ਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਜੂਠ ਵਿਕਦੀ ਹੈ। ਸੇਰਾਂ ਦੇ ਭਾਅ। ਗਰੀਬ ਕੰਗਾਲ ਤਾਂ ਉਸੇ ਨਾਲ ਪੇਟ ਭਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਜੀਂਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਖਰ ਘਰ ਦੀ ਹੀ ਜੂਠ ਹੈ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਹੀ ਨੌਕਰ। ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ?

ਕੱਲ੍ਹ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਖਾਣੇ ਕੌਣ? ਨਾ ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਿੱਠਾ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ। ਬੱਸ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਲਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਟੀਟੂ ਉਂਜ ਤਾਂ ਕੜਾਹ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ, ਪਰ ਰੜਿਆ-ਰੜਿਆ ਹੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬੋੜਾ ਹੀ। ਬੜਾ ਚੇਤੰਨ ਹੈ, ਮੁਟਾਪੇ ਬਾਰੇ। ਹੁਣ ਜੇ ਪੰਜ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਾਹਦਾ? ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਗੇਟ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਲੰਘਦਿਆਂ-ਪਲੰਘਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਾਣ। ਕੋਈ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਕਤਰਾਅ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਿਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਵਰਤਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੱਥ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਲਵੋ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੋਰ ਪਾਪ ਲਗਦੈ। ਏਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਬਾਹਲੇ ਲੋਕੀਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਮੂੰਹ ਭੁਆ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਲੋਕ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੜੇ ਹੰਕਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਸ਼ਰਧਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਏਧਰੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਖੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਬੋੜਾ-ਬੋੜਾ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਖੁਆ ਦਈਦਾ ਹੈ।

ਬੱਸ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪੁੱਗ ਗਈ ਸਮਝੋ।

ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਕਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੱਸ, ਫਿਰ ਦੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਤੇ ਬਾਲਟੀਆਂ! ਛੱਤ ਧੌਂਦਾ ਹੈ, ਪੌੜੀਆਂ ਧੌਂਦਾ ਹੈ, ਬਰਾਂਡੇ ਧੌਂਦਾ-ਧੌਂਦਾ ਸਭ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਏ ਘਰ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦਈਏ। ਨਾਲੇ ਪੁੰਨ ਨਾਲੇ ਫਲੀਆਂ।

ਨਵੇਂ ਵਿਆਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਪਰਤਣ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੂਟ ਲਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ, ਪੈਰ ਧੌਂਦੀ ਸਾਂ, ਘੁੱਟਦੀ ਸਾਂ। ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਕਿਸ ਕੋਲ ਵਿਹਲ ਜਾਂ ਤਾਕਤ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਬਾਹਾਂ ਦੁਖਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਡਾਢੇ ਤਰਸੇ ਹੋਏ ਸਨ ਵਿਚਾਰੇ ਦਬਦਬਾ ਘੁਟਾਣ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਗੇਟ ਅੰਦਰ ਗੱਡੀ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਬਹਾਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੌੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਗ ਤੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਫੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬੂਟ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ। ਗਰਮ

ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਧੌਂਦਾ ਤੇ ਘੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਝੱਸਦਾ ਹੈ। ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਉ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਨਾਲ ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਝੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪਿਉ ਤੇ ਦਾਦੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਆਚਾ ਬਹਾਦਰ ਘੰਟਿਆ ਬੰਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਪਦਾ-ਘੁੱਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਇਥੇ ਹੈ ਕੌਣ? ਅਸੀਂ ਹੀ ਤੇ ਹਾਂ ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ।

ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵੀ ਡਾਢਾ ਖੁਸਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਹਿਕਦੀ ਸਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਹੱਥ ਲਾਵੇ। ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਬੋਠਾਂ ਤਾਂ ਬੋਠੀ ਹੀ ਰਹਾਂ। ਸੂਹੇ ਘੁੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਗੋਡੇ। ਸੋਜ਼ਿਆਂ। ਮਸਾਂ-ਮਸਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਬੜੀ ਬੁੱਢੀ, ਮਰੀ ਮਰਦੂਦ ਜਿਹੀ। ਮੇਲੀ ਵੀ ਬੜੀ ਸੀ। ਬੋ ਆਉਦੀ ਸੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ। ਮਿਤਲਾਂਦਾ ਸੀ ਦਿਲ। ਕਚਿਆਣ ਜਿਹੀ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਦਸ ਰੁਪਏ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਉੱਕਾ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਵਗਾਰ ਹੀ ਕੱਟਦੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਘੜੀ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਾਂਦੀ। ਮਜਾਲ ਹੈ ਜੁ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਵਾਧੂ ਲਾ ਦੇਵੇ।

ਇਕ ਦੋ ਵੇਰਾਂ ਮੈਂ ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਵੀ ਗਈ ਸੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਾਉਣ। ਪੂਰੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਦੇ। ਪਿਓ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਲਡ ਕਰੀਮ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਲਡ ਕਰੀਮ ਵੀ ਕਾਹਦੀ ਜੀ! ਸੁਣਦੀ ਹਾਂ, ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਜੈਲੀ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਇਤਰ ਰਲਾਅ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਜੈਤੁਨ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਿਫਾਈਡ ਆਇਲ ਪਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਤਲੀਆਂ ਸੁਕੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ, ਪਰ-ਕਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ। ਪੁੱਠੇ ਸਿੰਧੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਝੱਟ ਬੁੱਕਾਂ ਰੁਪਏ ਬਟੋਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਦੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੋ। ਤੋਬਾ! ਤੋਬਾ! ਬਾਜ ਆਏ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਚੋਚਲਿਆਂ ਤੋਂ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੋਸੇ ਦੇਸੀ ਪਿਓ ਤੇ ਬਦਮ ਰੋਗਨ ਨਾਲ ਕਰਾਈਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਬਦਨ ਦੀ। ਗੋਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਲੇ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨਸਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਏ ਜਾਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਨਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਉਪਰ ਝੱਸਣਾ। ਬੜੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਝੱਸਦਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ, ਪੋਲੇ-ਪੋਲੇ ਹੱਥ।

ਕਦੇ ਏਨਾ ਪਿਆਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਕਰਦੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਚੁੰਮ ਲਵਾਂ, ਪਰ ਬਿੰਦੇ ਜੁ

ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਨਾਲੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਹੈ।

ਮੇਰੀਆਂ ਦਰਦਾਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕਾਫ਼ੂਰ ਹੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਖੁੱਸਦੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਏਸ ਉਪਰਲੇ ਕੰਮ ਨੇ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦੈ। ਠੰਢੇ ਤੌੜੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਾਰਨੇ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣੇ, ਝਾੜ ਪੁੱਝ ਕਰਨੀ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕਨਾਲੀ ਦੇ ਕਨਾਲੀ ਕੋਠੀਆਂ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਦੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਕਦੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦਰਦਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੀ ਹੋਵੇ?

ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਮੈਨੀਕਿਓਰ ਤੇ ਪੈਡੀਕਿਓਰ ਵੀ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਸੀ ਰੁਪਏ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੋਸੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਿਲਮਚੀ ਵਿਚ ਸਾਬਣ ਤੇਲ ਤੇ ਗਲਿਸਰੀਨ ਪਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪੈਰ ਭਿਓਈਂ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਬਹਾਦਰ ਬੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਅੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਝਾੜੇ ਨਾਲ ਝੱਸਦਾ ਹੈ। ਨਰਮ ਪਏ ਨਹੁੰਆਂ ਨੂੰ ਨੋਲ-ਕਟਰ ਨਾਲ ਕੱਟਦਾ ਤੇ ਰੋਤੀ ਨਾਲ ਤਰਾਸ਼ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਤੌਲੀਏ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਰ ਸੁਕਾ ਕੇ ਪੈਡੀਕਿਓਰ ਨਾਲ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਲਸਾਂਦੀ-ਅਲਸਾਂਦੀ ਘੁੱਕ ਸੌਂ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ।

ਚਲੋ, ਬਹਾਦਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪੰਜ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਰੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪੈਰ ਪਾਇਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਨਿੱਕੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹਾਂ।

ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਛੱਡਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਜੀ ਕਰਦੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਮਾਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਗਏ, ਵਿਆਹੋ ਵਰ੍ਹੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਏ ਗਏ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਸਨ- 'ਟੀਟੂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋ ਗਏ? ਰੀਤੀ ਦਾ ਸੋਨੂੰ ਕਿਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ? ਨਿਰਲੇਪ ਦਾ ਖੜ ਆਇਆ?' ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿਲਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਿਲਕੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ, ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦ ਕੇ ਇੰਜ ਸੁਣਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਸ-ਮੁਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਾਡਲਾ ਜੁ ਹੋਇਆ! ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ, ਬਹਾਦਰ!

ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਗਜ਼ਲਾਂ

(1)
ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਖੜਾਕ ਜਾਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਆ ਗਿਆ
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਬੁਝਾ ਗਿਆ।
ਐਵੇਂ ਨਾ ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਕ ਦਾ ਮੌਜੂ ਉਡਾਈ ਜਾ
ਇਹ ਵੀ ਸਿਰ ਉਠਾ ਕੇ ਜੀਣਾ ਸਿਖਾ ਗਿਆ।
ਕਾਹੜੇ ਹਿਸਾਬ ਕਰਦੈ ਮੇਰੀ ਆਵਾਰਗੀ ਦਾ
ਮੇਰਾ ਖੁਦ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਮੁਣਸੀ ਬਣਾ ਗਿਆ।
ਪਲਕਾਂ ਤੇ ਤੀਲੂ ਤੀਲੂ ਚੁਣ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ
ਖਾਬਾਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਪੰਛੀ ਗਿਰਾ ਗਿਆ।
ਜਾਣਾ ਹੈ ਯਾਰ ਕਿਥੇ? ਆਪਣਾ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਕਰ
ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਮੈਥਾਨਾ ਆ ਗਿਆ।
ਹਸਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਚਾਹੁਣਾ ਮਹਿਫਲ 'ਚ ਦੋਸਤਾ!
ਹਾਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੀ ਹੁੰਦੈ, ਡਰਾ ਗਿਆ।
ਸਸੀ ਨਹੀਂ ਸੈਂ ਤੂੰ, ਨਾ ਪੁੰਨ ਮੈਂ ਹੀ ਸਾਂ
ਫੇਰ ਰੋੜ ਤਤੀ ਕਿਹੜਾ ਪੈਰੀਂ ਵਿਛਾ ਗਿਆ।
ਕਾਹੜੇ ਉਡੀਕ ਕਰਦੈ ਸਖਣੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ
ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਿਧਰ, ਪੰਛੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।
ਕਿੰਨੀ ਉਡੀਕ ਸੀ, ਜਾਂ ਆਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੜ
ਦੀਵੇ ਮੇਰੀ ਉਮੀਦ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਬੁਝਾ ਗਿਆ।
ਚੁਲ੍ਹੇ ਅਜ ਨੇ ਠੰਡੇ, ਤੌੜੇ ਅਜੇ ਨੇ ਸਖਣੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਕ ਕੀ, ਕਿਦਾ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ।
ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਦੇ, ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਔਲੀਏ
ਫਿਰ ਕੌਣ ਬਾਗੀ ਆ ਕੇ ਤੀਲੂ ਲਾ ਗਿਆ।

(2)
ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ? ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਯਾਰੇ,
ਦਰਮਿਆਨ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਫਾਸਲੇ ਯਾਰੇ।
ਦੋਸਤੀ, ਪਿਆਰ ਮੁਹਬਤ ਜਿਹੇ ਲਫਜ਼,

ਵਕਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਖੋਖਲੇ ਨਿਕਲੇ ਯਾਰੇ
ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ, ਥਾਂ ਕੁ ਥਾਂ, ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ,
ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੜੇ ਯਾਰੇ।
ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ, ਜਾਂ ਮੜੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੀ,
ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਯਾਰੇ।
ਫੁਲ, ਮਹਿਕ ਜਾਂ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਦੇ ਨਗਮੇ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬਲਾਂ 'ਚ ਸੜੇ ਯਾਰੇ।
ਡਲ ਦਾ ਹੁਸਨ ਅਜੇ ਵੀ ਉਤਨਾ ਹੈ, ਪਰ,
ਲਹਿਰਾਂ 'ਚ ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਘਰ ਬਲੇ ਯਾਰੇ।
ਦਿਨ ਅਤੇ ਸੀਨੇ 'ਚ, ਜਾਂ ਰਾਤ ਅਖੀਂ ਲੜੇ,
ਕੀ ਵਕਤ ਡਾਢੇ ਵੀ ਲੰਘਣੋਂ ਅਤੇ ਯਾਰੇ।
ਲਫਜ਼ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ, ਰਫ਼ੂਜ਼ੀ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ,
ਚੁਰਾਸੀ 'ਤੇ ਨਬੇ 'ਚ ਬਣੇ ਕਾਫਲੇ ਯਾਰੇ।
ਹਿਰਨ ਦੀ ਚਾਲ, ਜੁਲਫਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਲਿਆਏ ਸੀ,
ਦਿਲ ਹੀ ਜਾਣਦੈ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਟਲੇ ਯਾਰੇ।
ਦਿਨ ਤਾਂ ਦਫਤਰ ਦੇ ਰੌਲੇ 'ਚ ਲੰਘ ਹੀ ਜਾਂਦੈ,
ਦਿਲ ਨੂੰ ਡੋਬੂ ਪਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਢਲੇ ਯਾਰੇ।
ਜੇਬੁ ਖਾਲੀ, ਨਾ ਸਿਫਾਰਸ਼, ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਖਾਤਰ,
ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ? ਤੇ ਉਹ ਕੀ ਨਾ ਕਰੇ ਯਾਰੇ।

(3)
ਚੁਪ ਦੇ ਕਿਲ ਅੜ ਗਏ ਨੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ,
ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਫਨੀਅਰ ਸਪ ਨੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ।
ਚੰਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੋਣੈ ਉਸ ਪਾਸੇ,
ਛੜ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾ ਹੋਣਗੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ।
ਡਾਢਾ ਮਾਣ ਸੀ ਜੇਰਿਆਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕਦੇ,
ਫਰਸ਼ ਤੇ ਤਿਲਕੇ ਤੇ ਜਾ ਪਏ ਦਰਾਂ ਵਿਚ।
ਪਰਾਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ, ਤੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਝਾਂਜਰ,

ਕਬੂਤਰ ਪਾ ਉਤੇ ਗਾਨੀ ਗਲਾਂ ਵਿਚ।
ਬੰਦ ਕਮਰੇ 'ਚ ਹੁਣ ਫੋਨ ਤੇ ਕੰਮ ਚਲਦੈ,
ਭਟਕਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਦੇ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਵਿਚ।
ਗੋਲੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ,
ਲੋਕੀਂ ਕੈਦ ਨੇ, ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ ਵਿਚ।
ਬਦਲ ਬੰਮ ਗਏ ਨੇ, ਤਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ,
ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਭਿਜ ਦੇ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ।
ਖੁਸ਼ਬੂ, ਨਾ ਹਵਾ, ਨਾ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਿਧਰੇ
ਕੰਧਾਂ ਕੰਧਾਂ ਉਸਰ ਗਈਆਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ।
ਮੁਰਗ, ਵਿਸਕੀ, ਬੀਅਰ ਤੇ ਪਰਚਾ ਚਲਾ,
ਤੇਰੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਉ ਆਲੋਚਕਾਂ ਵਿਚ।
ਚਾਹੁਣ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਤੇ ਕੀ ਏ 'ਮੁਸ਼ਤਾਕ'
ਅਗ ਜੰਗਲ ਦੀ ਆਈ ਲੈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ।

(4)
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਆਇਆਂ ਪਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨਹੀਂ,
ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਗਨੂਆਂ ਦਾ, ਰੰਗਾਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ।
ਮੈਂ ਅਕਾਰਨ ਹੀ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ, ਧਰਦਾ ਹਾਂ ਦੀਵੇ,
ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ, ਨਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰ ਨਹੀਂ।
ਇਬਰਾਹੀਮ ਦਾ ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਵਾ ਜਿਗਰਾ,
ਕਿਵੇਂ ਸਾੜਾਂ? ਤੇਰੇ ਖੜ ਨੇ, ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਨਹੀਂ।
ਹੁਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮੀ, ਇਕ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖ ਦਿਆਂ, ਕਿ ਤੇਰਾ ਇੰਜਾਰ ਨਹੀਂ।
ਮੇਰਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ, ਤੇਰੇ ਘਰ 'ਚ ਪਿਆ ਹੋਣੈ,
ਕੁਝ ਆਸਾਂ, ਕੁਝ ਨਾਮੁਰਾਦੀਆਂ, ਜੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ।
ਤੇਰਾ ਇਕਰਾਰ ਤਾਂ ਮੰਨਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸਾਂ, ਕਿ ਹਵਾ,
ਚੀਖ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਇਹ ਝੌਲਾ ਏ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ।"
ਉਹ ਪੁੰਝੇ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ,
ਜਿਦਾ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ, ਛਾਂ ਨੂੰ, ਆਕਾਰ ਨਹੀਂ।
ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਵਹਿਮ ਟੁਟ ਗਿਆ ਲਗਦੈ,
ਤਦੇ 'ਮੁਸ਼ਤਾਕ' ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਬੇਕਰਾਰ ਨਹੀਂ।

ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਗਜ਼ਲ

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ

ਤੂੰ ਵਿਦਾ ਹੋਇਉਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਛਾ ਗਈ
ਪੀੜ ਦਿਲ ਦੀ ਬੂੰਦ ਬਣ ਕੇ ਅਖੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ
ਦੂਰ ਤਕ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇਰੀ ਪੈੜ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੀ ਰਹੀ
ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਪੈੜ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਮਿਟੀ ਖਾ ਗਈ
ਟਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਤੇਰੇ ਜੋਬਨ ਤੇ ਬਹਾਰ
ਟਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਕਲੀ ਕੁਮਲਾ ਗਈ
ਉਸ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਅਸਾਂ ਬੋਲਿਆ ਨਾ ਵੇਖਿਆ
ਇਹ ਜ਼ਬੋਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਥਰਾ ਗਈ
ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸੋਗਾਤ ਜਿਹੜੀ ਪੀੜ ਸੈਂ ਤੂੰ ਦੇ ਗਿਓਂ
ਅੰਤ ਓਹੀਉਂ ਪੀੜ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀ ਖਾਂਦੀ ਖਾ ਗਈ।

ਮੇਰੇ ਨਾਮੁਰਾਦ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪੜਾਅ ਹੈ ਆਇਆ
ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹਿ ਕੇ ਤਰਸ ਆਇਆ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਮਾਸੂਮ ਦਾ ਕੁਝ ਹਾਲ ਇਸਤਰੂਹ ਹੈ
ਸੁਲੀ ਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਜਿਉਂ ਮਰੀਅਮ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਾਇਆ
ਇਕ ਵਕਤ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ, ਲਗਦੇ ਸੀ ਸਭ ਪਰਾਏ
ਇਕ ਵਕਤ ਹੈ ਮੈਂ ਖੁਦ ਲਈ ਅਜ ਆਪ ਹਾਂ ਪਰਾਇਆ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਵੀ ਉਕਾ ਨਾ ਭੇਤ ਚਲਿਆ
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਟਕੋਰ ਕੀਤੀ ਵੇਖਿਆ ਸਗੋਂ ਸਵਾਇਆ।
ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਣੋਂ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕਿਆ
ਆਪਣਾ ਮੈਂ ਹਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪੇ ਜਦੋਂ ਸੁਣਾਇਆ
ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਯਾਰ 'ਸ਼ਿਵ' ਦੇ ਮੁਦਤ ਹੋਈ ਹੈ ਮਰਿਆਂ
ਪਰ ਰੋਜ਼ ਆ ਕੇ ਮਿਲਦੈ ਅਜ ਤੀਕ ਉਸ ਦਾ ਸਾਇਆ।

ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ: ਸਾਹ ਘੁੱਟਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਤਾਰੀ ਹੈ...

ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਖਰੂਦੀ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਰੁਖਸਤ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਓਪਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਖੁਦ ਆਖਦਾ ਹੈ- “ਸਾਡੇ ਦੌਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਐਕਸ਼ਨ ਭਰਪੂਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਅਤੇ ਸਮਿਤਾ ਪਾਟਿਲ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਝ ਚੰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਉਹ ਬੀਏਟਰ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀਆਂ।” ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ੌਂਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਦਾ ਅਲਾਪ

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਸਰ ਜੇ.ਜੇ. ਸਕੂਲ ਆਫ ਆਰਟਸ ਤੋਂ ਫਾਈਨ ਅਰਟਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੋਲੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਮਰਾਠੀ ਬੀਏਟਰ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਲਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਫਿਲਮ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰਾਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰੀ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਛੇ ਵਾਰ ਸਟੇਟ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਲ 1986 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਬੌਰਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਰਾਠੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ।

ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਖਿੱਚਿਆ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਿਏ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਮਾਰੇ-ਮਾਰੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਇਸ ਗੰਦੀ ਗੋਮ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਮਾਹੌਲ ਖਾ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਬੌਰਡ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ

ਫਿਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮੋਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਬੜੀ ਵਕਅਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਕ-ਇਕ ਬੰਦਾ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਕਲ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਰੀ

ਯਾਦਗਾਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ। ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੌਰਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ‘ਦਾਇਰਾ’ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੁੱਬ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਹਨੇ 1996 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਔਰਤ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦਾ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਨਿਰਮਲ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਇੰਨੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਿਰਮਲ ਪਾਂਡੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਛਾਇਆ ਸੀ।

ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਲਈ ਹੁਣ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਸਾਹ-ਘੁੱਟਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵੱਲ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਲਿਕਤਾ ਭਾਲਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਰਜਨੀਗੰਧਾ, ਛੋਟੀ ਸੀ ਬਾਬ, ਚਿੱਤ ਚੋਰ, ਘਰੋਂਦਾ, ਭੂਮਿਕਾ, ਬਾਤੋਂ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ, ਗੋਲਮਾਲ, ਆਂਚਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ, ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀ, ਆਦਮੀ ਔਰ ਔਰਤ, ਖਾਮੋਸ, ਝੂਠੀ ਤੇ ਸਮਾਂਤਰ ਵਰਗੀਆਂ

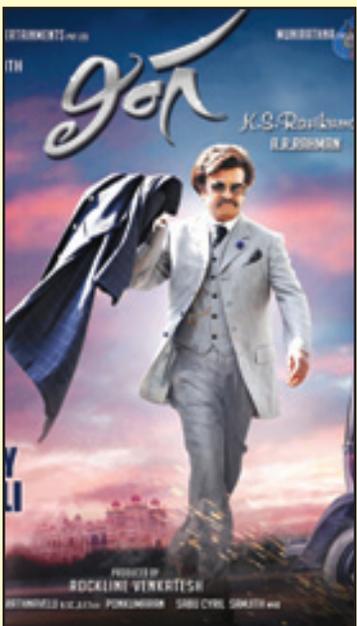

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਨਰੇਂਦਰ ਦਬੋਲਕਰ ਦੇ ਕਤਲ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਤੇ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਦਾ ਰੰਗ

ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ‘ਲਿੰਗਾ’ ਦੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਇਕ ਅਫਵਾਹ ਇਹ ਉਡ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ 60 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ

ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਝੂਠੀ ਨਿਕਲੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਆਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ 16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ। ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਦੀਆਂ ਆਮ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਵਜ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ, ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸਟਾਰ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬੈਨਰ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬੜਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਾਹ-ਵਾਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਫੁੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਰਹੀ।

ਸ਼ਰਧਾ ਕਪੂਰ ਦੀ ਪਿਤਾ-ਸ਼ਰਧਾ

ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ ‘ਹੈਦਰ’ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਸ਼ਰਧਾ ਕਪੂਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕਪੂਰ ਲਈ ਖੁਬ ਤਰੱਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਗਿੰਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਆਫ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡਜ਼’ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇ। 56 ਸਾਲਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕਪੂਰ ਹੁਣ ਤੱਕ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਵੱਡੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਕਪੂਰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ‘ਤੀਨ ਪੱਤੀ’ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਫਿਲਮ ‘ਆਸਕੀ-2’ ਨਾਲ ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੀਆਂ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਹੈਦਰ’ ਫਿਲਮ ਲਈ ਸਾਈਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ‘ਏ.ਬੀ.ਸੀ.ਡੀ.-2’ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਘੇ ਡਾਂਸਰ ਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇਵਾ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਆਈ ਫਿਲਮ ‘ਉਗਲੀ’ ਵਿਚ ‘ਡਾਂਸ ਬਸੰਤੀ’ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਪੀਅਰੈਂਸ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਦਮ ਉਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਬੈਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

California Freight Inc.

6200 S. Harding St., Indianapolis, IN 46217
 Ph: 317-285-9940 or 317-435-2422
 e-mail: deep@steinberglogistics.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਈਸਟ ਕੋਸਟ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ

- 8% ਡਿਸਪੈਚ
- ਗੇੜਾ ਲਾ ਕੇ ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਸਾਰ ਪੇਮੈਂਟ

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ

- 47 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ
- ਹਰ ਹਫਤੇ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 317-285-9940

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states. More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

- *Green Cards (Investor, Employment)
- *E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
- *Family Green Card, Fiancee Visa
- *Deportation Defense, VAWA, U Visa
- *Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
- *H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

- *Divorce *Annulment
- *International Custody

INCORPORATIONS

- *International Contracts, Mergers
- *Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends & Evening Appointments Available

FuelMaster Truck Stop

I-70 Exit 137

1534 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327

(Ph: 765-478-5555)

1. Brand new showers and bathroom
2. Truck repair shop
3. 20 Cents cheaper reefer fuel
4. Free Scale with 100 gallons fuel purchase
5. Fully Paved truck parking,
6. Free Wi-Fi & Driver lounge
7. Pizza & Arby's Restaurant

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ

Indian Restaurant Coming Soon.

Guaranteed 100% pure diesel no bio diesel.
100% ਪਿਓਰ ਡੀਜ਼ਲ, ਕੋਈ ਬਾਇਓ ਡੀਜ਼ਲ ਨਹੀਂ

ਹਰ ਗੈਲਨ 'ਤੇ 10 ਸੈਂਟ ਬਚਾਓ, ਖਰਚ ਘਟਾਓ, ਪੈਸੇ ਬਚਾਓ

Ph: 317-291-2300, ext. 22

THIS COMBINATION BRINGS YOU THE BEST IN *DESI* ENTERTAINMENT.
 Enjoy top Punjabi and Hindi TV channels with DISH.

Punjabi Mega Pack

\$24⁹⁹ mo

Hindi Elite Pack

~~\$34⁹⁹ mo~~
EVERYDAY PRICE

3 MONTHS FREE
APPLIES TO THE 4TH, 5TH AND 6TH MONTHS

Requires 24-month commitment, credit qualification, and subscription to qualifying American programming.

FREE

- ❖ **100+ Bollywood Movies** On Demand
- ❖ **Professional Installation** in up to 6 rooms

All offers require 24-month commitment and credit qualification. Monthly fees apply based on number of rooms.

LIMITED-TIME OFFER.

ORDER NOW!

1-888-626-0801

MUST MENTION OFFER CODE AT TIME OF ORDER
SAVE 3
Cannot be combined with other Offer Codes

dish

International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package.

Important Terms and Conditions: International 4th, 5th, and 6th Months Free: Valid for activation and installation of qualifying DISH service. Requires subscription to a qualifying American or DishLATINO package in addition to a qualifying International package. For the 4th, 5th, and 6th months you will receive a monthly credit equal to the cost of the selected package. You will be responsible for any monthly or upfront costs beyond the value of the credit. **Promotional Offers:** Must provide Promotional Code at time of order. All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. After any applicable promotional period, then-current everyday monthly price applies and is subject to change. **ETF:** If you cancel service during first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies.

Additional Requirements: Installation/Equipment Requirements: A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Leased equipment must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. **Miscellaneous:** Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. State reimbursement charges may apply. Additional restrictions and taxes may apply. **Offer ends 1/14/15.**

© 2014 DISH Network LLC. All rights reserved.

0801-0493 Punjabi + Hindi Dec